

АРХИВСКИ ФОНДОВИ И ЗБИРКИ ВО ДРЖАВНИОТ АРХИВ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА - ЦЕНТРАЛЕН ДЕЛ - СКОПЈЕ

Во 2006 година Државниот архив на Република Македонија одбележува педесет и пет години од своето основање. Во рамките на одбележувањето на овој скроман јубилеј, Стручниот колегиум на Државниот архив на Република Македонија презеде обврска да издаде дополна на водичите на централниот дел и деветте одделенија на Архивот, како и Водич низ микрофилмуваната архивска граѓа од странска провениенција, 1954-2005 година.

Одбележувањето на годишнината од основањето на архивската дејност во Република Македонија претставува предизвик за пред научните работници, пошироката јавност и пред граѓаните да се презентираат одредени значајни сознанија за богатството документи згрижени во трезорите на Државниот архив на Република Македонија.

Во депоата на Државниот архив на Република Македонија - централен дел, од основањето во 1951 заклучно со 2005 година се згрижени и заштитени 1.433 архивски фондови и збирки (во оваа бројка не се опфатени фондовите на микрофилм од странска провениенција - повеќе од еден милион микроснимки).

Најстар сочуван документ е фрагментот од Евангелието на свети Апостол Лука од 12 век, напишан на пергамент, инаку лоциран во семејниот фонд на Робевци - познати трговци што тргувале со Индија, Персија и со Азија. Најстар сочуван фонд се сицилите¹ на Битолскиот кадилак - Битола, 1607-1912 година (185 книги на битолските кадии-судии во континуитет). Во најновите лични фондови има документи што потекнуваат од 2004 година.

Во 1982 година е издаден првиот Водич на архивските фондови и збирки на тогашниот Државен архив на Македонија и деветте сегашни одделенија - со податоци за архивските фондови и збирки заклучно со 1980 година. Во 1994 година е издадена дополна на Водичот за новопреземените архивски фондови и збирки во периодот 1981-1992 година.

Водичот на архивски фондови и збирки 1993-2005 година е поделен на две целини. Во првата, насловена како обработени-средени архивски фондови - збирки објавени во водичите од 1982 и 1994 година се презентирани податоци за обработените фондови – збирки, за кои се подготвени научно-информативни средства (НИС) - историски белешки за фондообразователите, регести и аналитички инвентари, тие се пречукани или ажурирани во АОП - базите. Покрај стандардните елементи што се нудат во водичите (број, назив на фондообразователите, гранични години, количество изразено во книги и архивски кутии), за овие фондови презентираме дополнителни податоци, како што се: број на архивски единици (информативни единици), за кои се изработени НИС, број на листови за секој фондообразовател поодделно и број на страници на НИС за секој фонд. Воедно, даваме податок за НИС што се

¹ Сицили - судски евидентни книги пишувани од специјални писари во кои се евидентирани сите судски предмети

ажурирани во АОП - базите на системот, кои можат поединечно или вкргено автоматски да се пребаруваат.

Покрај сериозните проблеми со техничките средства за модерно работење, Државниот архив на Република Македонија во последните неколку години успеа во АОП - базите да ажурира податоци за повеќе од 50 архивски фондови со над 12.000 страници на НИС (над 50.000 информативни единици).

Сите фондови од периодот на турската управа во Македонија се обработени и достапни за користење.

Во 2006 година Државниот архив на Република Македонија започна нова проектна задача, од особен интерес за граѓаните на Република Македонија. Тоа е проектната задача за обработка на турските таписки книги - земјишни книги на Битолскиот вилает - 1878-1912 година. Таписките книги, 133 на број, ќе дадат податоци од имотно-правен карактер за сопствениците или нивните наследници на имотни побарувања од Република Грција. Обработените податоци се внесуваат во АОП - базите и тие ќе можат автоматски да се пребаруваат. Проектната задача ќе биде реализирана до 2010 година.

Во споменатиот дел на Водичот се презентирани податоци за управните фондови во периодот на српската окупација во Македонија 1918-1941 година, како и податоци за бугарската окупација во Македонија 1941-1944 година.

Во следното поглавје се нудат податоци за обработените архивски фондови на управата на НРМ/СРМ по 1944 година, како што се: АСНОМ, Влада - Извршен совет на НРМ/СРМ, министерствата, советите, главните дирекции, комитетите и комисиите.

Исто така, презентирани се податоци за судските фондови, како и за воените единици и организации од најстар период до НОД и Револуцијата во 1941-1944 година.

Не помалку значајни се и податоците за обработените фондови на просветните, културните и научните установи и организации. Во Водичот се нотирали и податоци за стопанските фондови, претежно комори, како и податоци за обработените фондови на општествено-политичките организации, друштва и здруженија.

Мошне значајни се и понудените податоци за фондовите на верските установи и организации на Источноправославната црква, Бугарската егзархија, Српската православна црква и Исламската верска заедница (Државниот архив на Република Македонија нема преземено фондови од Македонската православна црква). Големите број семејни и лични фондови, покрај значајните податоци што ни ги нудат како неодминлив извор за историјата, се одликуваат во добар дел и со своите естетски белези.

Од збирките архивска граѓа особено се значајни ферманите, бератите, вакафнамите и бујурулдиите од турскиот период, настанати на македонска почва или доставени до турските надлежни органи во Македонија, како и збирките архивска граѓа за егејскиот дел на Македонија - меѓу двете војни, во НОВ и за време на Граѓанската војна.

Во прегледот на архивските фондови и збирки во Државниот архив на Република Македонија - Централно одделение за периодот 1993-2005 година презентирани се податоци за новопреземени или новоистражени фондови во странство во форма на ксерокскопии за 327 фондови и збирки, и тоа:

- фондови од доменот на управата и јавните служби во НРМ/СРМ-РМ - 52 фонда;
- судски фондови по 1944 година - 4 фондови;
- фондови на воени единици-организации по 1944 година - територијална одбрана - 36 фонда;
- фондови на просветни, научни и културни установи и организации - 24 фонда;
- фондови од доменот на стопанството - 11 фондови;
- фондови на општествено-политички организации, друштва и здруженија - 16 фонда;
- еден фонд на верските организации;
- збирки - 4;
- семејни и лични фондови - 53 фонда.

Прикажани се 126 фондови со основни податоци за архивската граѓа истражена во странство во форма на ксерокскопии од следниве земји:

- Австрија - 2 фонда;
- Бугарија - 73 фонда;
- Германија - 2 фонда;
- Југославија - 1 фонд;
- Романија - 1 фонд;
- Русија - 28 фонда;
- Турција - 12 фонда;
- Франција - 2 фонда и
- Хрватска - 5 фонда.

Новопреземените архивски фондови за периодот 1993-2005 година, депонирани во трезорите на Државниот архив на Република Македонија - Централниот дел се крајно хетерогени по својот состав. Згрижената архивска граѓа од овие фондови исто така ќе биде неодминлив извор за историјата и за сите аспекти на опстојувањето на овие простори. Оваа архивска граѓа ќе фрли дополнителна светлина на одредени периоди од историјата на македонскиот народ од крајот на 19 век како и на целиот 20 век.

Пред Државниот архив на Република Македонија стои задачата во блиска иднина сите изработени НИС по пат на скенирање да ги пренесе во АОП - базите со цел информациите за фондовите и збирките на брз начин да станат достапни за сите корисници. Од друга страна, со дигитализацијата на Државниот архив на Република Македонија изворните документи на најбрз начин ќе станат достапни за сите корисници.

Овие две проектни задачи се зацртани во програмските активности на Државниот архив на Република Македонија, но од финансиските средства и можности зависи со кое темпо ќе се следи чекорот на најсовременото архивско работење.

ОБЈАСНУВАЊЕ И ТОЛКУВАЊЕ НА ЗНАЦИТЕ И КРАТЕНКИТЕ

Водичот на архивските фондови и збирки дава основни податоци за архивите и за архивските фондови што се чуваат во нив.

Податоците за архивските фондови и збирки се дадени за секој архив посебно.

Пред да се наведат податоците за архивските фондови и збирки на еден архив, дадена е кратка белешка, која по правило ги содржи основните податоци за Архивот (назив и адреса, време на основањето, развиток, организациска структура, територијална и стварна надлежност, можност за давање технички услуги, услуги на читалната, работно време и сл.), потоа за бројот на архивските фондови и збирки и за општата карактеристика на архивската граѓа, за информативните средства, каталозите и сл.

Податоците што се даваат за секој архивски фонд се состојат од седум елементи:

1. Реден број на архивскиот фонд или збирка;
2. Назив на архивскиот фонд или збирка;
3. Место (седиште) на фондообразователот (имател на фондот);
4. Распон на годините на постоењето на фондообразователот;
5. Распон на годините на граѓата на архивскиот фонд или збирка;
6. Количество на архивската граѓа;
7. Среденост на архивскиот фонд или збирка (информативни средства).

Кај семејните и личните фондови и збирки некои од овие елементи не се застапени (под бр. 3 и 4).

Податоците за сите архивски фондови и збирки содржински и графички се оформени според единствени правила, според кои е подготвена и публикацијата.

1. Реден број на архивскиот фонд или збирка

Сите архивски фондови и збирки во рамките на еден архив се нумерирани со непрекината низа на арапски броеви, почнувајќи од бројот 1.

Заедно со арапскиот број, кој го означува Државниот архив на Република Македонија - одделението (бројки од 1 до 10), и редниот број на архивскиот фонд и збирка е употребен во индексите како сигнатура за пронаоѓање во Водичот на бараниот архивски фонд или збирка. На пример: 2.135 = (2. Историски архив Битола, архивски фонд под бр. 135) или 2.616 (2. Архив на Македонија, подрачно одделение - Битола, архивски фонд под број 616) итн.

2. Назив на архивскиот фонд или збирка

За назив на архивскиот фонд е земен последниот назив на фондообразователот (имателот). Во случај кога архивскиот фонд е познат по некој поранешен назив, даден е и тој назив.

Називите на архивските фондови, независно од тоа дали оригиналниот назив бил на некој друг јазик, се дадени на македонски јазик со големи букви:

ОПШТИНСКА УПРАВА - РАДОВИШ

За да се скрати текстот при наведувањето истородни фондови, тие се наведуваат под заеднички назив, со курзивни букви (*СЕЛСКИ РАБОТНИ ЗАДРУГИ*). Под заедничкиот назив е наведен само делот од називот на архивскиот фонд што не е опфатен со заедничкиот назив, како и местото-седиштето на фондообразователот. Секој фонд се наведува во нов ред:

СЕЛСКИ РАБОТНИ ЗАДРУГИ

„СТОЈАН МИНЧЕВ“ - АЛИНЦИ
„ЛАЗАР КОЛИШЕВСКИ“ - БЕЛЧЕ
„ГОРЃИ СУГАРЕВ“ - ВАШАРЕЈЦА...

3. Место - седиште на фондообразователот

Местото-седиштето на фондообразователот, независно од поранешните називи, се наведува во сегашната форма, на македонски јазик. Називот на местото е напишан со големи букви, а од називот на архивскиот фонд е одвоен со црточка:

ОПШТИНСКИ НАРОДЕН ОДБОР - ВИНИЦА

4. Распон на годините на постоење на фондообразователот

Распонот на годините на постоење на фондообразователот е наведен во заграда, по називот и местото-седиштето на фондообразователот:

НАРОДЕН ОДБОР НА ОПШТИНА БУКОВО (1952-1955)

Ако фондообразователот сѐ уште постои и дејствува, завршната година на неговото постоење не се прикажува:

СТОПАНСКА КОМОРА НА МАКЕДОНИЈА - СКОПЈЕ (1962 -)

Во случај кога годините на постоењето не се со сигурност установени, наместо година се става прашалник (? - 1957) или (1947 - ?)

По распонот на годините на постоење на фондообразователот се става интерпункцискиот знак точка и запирка.

5. Распон на годините на архивската граѓа на фондот или збирката

Податокот за распонот на годините на архивската граѓа на архивскиот фонд или збирка се наведува по податокот за распонот на годините на фондообразователот:

НАРОДЕН ОДБОР НА БИТОЛСКА ОКОЛИЈА - БИТОЛА (1944-1965); 1944-1965;

Нецелосната сочуваност на граѓата на архивскиот фонд се изразува на следниве начини:

- Кога недостигаат почетната или завршната година на граѓата од архивскиот фонд:

ФИНАНСИСКА УПРАВА - ПРИЛЕП (1869-1912); 1882-1910

- Кога недостигаат одделни години во рамките на распонот на годините:

СЕЛСКА РАБОТНА ЗАДРУГА - ДИМОНЦЕ (1949-1953; 1949, 1951/1953)

- Кога архивската граѓа на фондот не е потполно сочувана:

ИСТРАЖЕН СУД - ТЕТОВО (1941-1944); 1942/1944;

За семејните и за личните архивски фондови се наведува само распонот на годините на граѓата.

ВЛАХОВ ДИМИТАР 1908-1950;

Кај архивските збирки, во распонот на годините на граѓата се наведува периодот кога граѓата настанала или периодот на кој таа се однесува, а не периодот кога е формирана збирката:

ЗБИРКА ФЕРМАНИ: 1646-1859;

По податокот за распонот на граничните години на граѓата на архивскиот фонд или збирка се става интерпункцискиот знак две точки.

6. Количество на архивската граѓа

Податоците за количеството на архивската граѓа се наведуваат по податоците за распонот на годините на граѓата на архивскиот фонд или збирка. **Количеството** се изразува во број на книги, кутии, папки и пакети:

кн. - книга
кут. - кутија

Помеѓу податокот за бројот на одделните технички заштитни единици се става интерпункцискиот знак запирка, а на крајот - точка и запирка:

ОКОЛИСКА УПРАВА - ГАЛИЧНИК (1915-1918); 1915-1918: кн. 3, кут. 6;

Под податокот за бројот на техничките заштитни единици се наведува и податокот за количеството граѓа, изразен во должински метри. По овој податок се става интерпункцискиот знак точка:

ОПШТИНСКА УПРАВА - ОРАХ (1915-1918); 1915/1918: кн. 3, кут. 1; 0,2.

Податоците за количеството на граѓа во архивските збирки се даваат во единици мерки што одговараат на специфичните видови на граѓата во збирките:

ЗБИРКА ГЕОГРАФСКИ КАРТИ, 1023 карти

7. Среденост на архивскиот фонд или збирка (информативни средства)

Во случај кога архивскиот фонд или збирка е во несредена состојба и не може да се користи за научни и други потреби, се наведува констатацијата „несреден“, односно „несредена“:

ОПШТИНСКА УПРАВА - Скопје (1869-1912); 1869-1912; кн. 59, кут. 43; 6,1. Несреден.

Меѓутоа, доколку граѓата на архивскиот фонд или збирка е до одредена мера средена и може да се користи, се наведуваат податоци за средените делови од фондовите - збирките.

За средените и обработените архивски фондови и збирки, за кои во Државниот архив на Република Македонија се изработени научно-информативни средства (и евиденции што можат да послужат како извор на информации за граѓата), се даваат податоци за тие средства. Податоците се состојат од називот на научно-информативното средство. Најчесто застапените евидентни и научно-информативни средства, наместо нивните целосни називи, се прикажани со следниве кратенки:

СИ - сумарен инвентар

АИ - аналитички инвентар

а.е. - архивски единици

НИС - научно-информативно средство изразено во број на страници напишани на машина

НИС - ажурирано во АОП - базите - научно-информативното средство за фондот може компјутерски да се пребарува

Содржинските информации што ќе се прикажуваат за фондовите, покрај споменатите кратенки, ќе се однесуваат на историските белешки, регистрите, списоците, информациите, анализите, прегледите и сл., според разни теми.

Ако за еден архивски фонд се изработени повеќе видови информативни средства, помеѓу нив се става интерпункцискиот знак точка и запирка:

МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРГОВИЈА И СНАБДУВАЊЕ - СКОПЈЕ - (1945-1951); 1945-1951: кн. 90, кут. 161; 17,9. СИ; Р.

КОСТУРСКИ РЕВОЛУЦИОНЕРЕН РЕОН - КОСТУР (- 1908); 1900/1903: кут. 1; 0,1. АИ.

Податоците за средноста на фондот и за научно-информативните средства се наведуваат по податокот за количеството на архивската граѓа.

8. Структура на Водичот на архивските фондови и збирки

Водичот на архивските фондови и збирки на Државниот архив на Република Македонија – Централен дел - Скопје има четири дела:

А. Архивски фондови (освен семејните и личните);

Б. Семејни и лични фондови и

В. Збирки

Г. Ксерокскопирана архивска граѓа од странска провениенција

Архивските фондови и збирки се групирани според гранката на дејноста, по групи и подгрупи и периоди, а во согласност со класификациската шема, која служи како основа за распределување на архивските фондови.

Класификациската шема е од структурно-хиерархиски тип, со примена на децимален систем. Се состои од: а) назив на гранката на дејноста, групата и подгрупата во гранките и периодот, и б) ознаки со букви и бројки (симболи), со кои називите се континуирано претставени.

На корисниците на публикацијата им се препорачува, пред да пристапат кон барање на податоци за архивските фондови и збирки, да ја проучат класификациската шема, односно принципите и критериумите врз основа на кои е извршено распределувањето на архивските фондови и збирки и е воспоставен нивниот поредок во Водичот.

„Водичот на архивски фондови и збирки 1993-2005“ ја прикажува состојбата на фондовите и збирките заклучно со 2005 година.

КЛАСИФИКАЦИСКА ШЕМА

А. АРХИВСКИ ФОНДОВИ НА ДРЖАВНИ ОРГАНИ, УСТАНОВИ, **ЗДРУЖЕНИЈА**, ОРГАНИЗАЦИИ И ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ

1. УПРАВА И ЈАВНИ СЛУЖБИ

- 1.2. Архивски фондови до 1918
- 1.3. Архивски фондови 1918-1941
- 1.4. Архивски фондови 1941-1944
 - 1.4.1. Народноослободителни органи
 - 1.4.2. Окупаторски и квислиншки органи
- 1.5. Архивски фондови од 1944
- 1.6. **Архивски фондови од 1991 - Република Македонија**

Внатре во периодите, фондовите се наведуваат по редослед на нивните територијални и вистински надлежности (од повисоки кон пониски). Архивските фондови од ист ранг се наведуваат по азбучен редослед на местото-седиштето на фондообразователот.

2. ПРАВОСУДСТВО

- 2.1. Период до 1944 г. и
- 2.2. Период по 1944 г.

Внатре во овие периоди, нивниот редослед е одреден по ранг, а во рамките на еднаков ранг - по азбучен редослед на називите на местото-седиштето на фондообразователот.

3. ВОЕНИ ЕДИНИЦИ, УСТАНОВИ И ОРГАНИЗАЦИИ

- 3.1. Период до 1944
- 3.2. Период по 1944
 - 3.2.1. Народноослободителни единици, установи и организации
 - 3.2.2. Окупаторски единици, установи и организации
- 3.3. Фондови по 1944

Внатре во периодите (и подгрупите) редоследот е одреден по ранг, односно според организациската структура на војската.

4. ПРОСВЕТНИ, КУЛТУРНИ И НАУЧНИ УСТАНОВИ И ОРГАНИЗАЦИИ

- 4.1. Просветни установи и организации
- 4.2. Културни установи и организации
- 4.3. Научни установи и организации

Внатре во подгрупите, редоследот на архивските фондови е одреден според видот и рангот на установите, а во рамките на рангот - по азбучен редослед на називите на местата-седиштата на фондообразователите.

5. СОЦИЈАЛНИ И ЗДРАВСТВЕНИ УСТАНОВИ

- 5.1. Социјални установи
- 5.2. Здравствени установи

Внатре во подгрупите редоследот на архивските фондови е одреден според видот и рангот на установите, а во рамките на еднаков ранг - по азбучен редослед на називите на местото-седиштето на фондообразователите.

6. СТОПАНСТВО И БАНКАРСТВО

6.1. Периодот до 1944 г.

- 6.1.1. Банки и парични заводи
- 6.1.2. Стопански здруженија
- 6.1.3. Стопански претпријатија
 - 6.1.3.1. Индустрија и рударство
 - 6.1.3.2. Земјоделство и шумарство
 - 6.1.3.3. Трговија, угостителство и туризам
 - 6.1.3.4. Сообраќај
 - 6.1.3.5. Останати
- 6.1.4. Занаетчиство
- 6.1.5. Задруги
- 6.1.6. Останато

6.2. Периодот по 1944 г.

- 6.2.1. Банки и парични заводи
- 6.2.2. Стопански здруженија
- 6.2.3. Стопански претпријатија
 - 6.2.3.1. Индустрија и рударство
 - 6.2.3.2. Земјоделство и шумарство
 - 6.2.3.3. Трговија, угостителство и туризам
 - 6.2.3.4. Сообраќај
 - 6.2.3.5. Останати
- 6.2.4. Занаетчиство

- 6.2.5. Задруги
- 6.2.6. Останато

Внатре во групите и во подгрупите редоследот на архивските фондови е одреден по азбучен редослед на називите на местата-седиштата на фондообразователите.

7. ОПШТЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧКИ ОРГАНИЗАЦИИ ПОЛИТИЧКИ ПАРТИИИ, ДРУШТВА И ЗДРУЖЕНИЈА

- 7.1. Политички и општествено-политички организации
 - 7.1.1. Напредни политички и општествено-политички организации
 - 7.1.2. Граѓански и други организации
- 7.2. Сталешки корпорации
- 7.3. Хуманитарни друштва
- 7.4. Културно-просветни друштва
- 7.5. Уметнички друштва и здруженија
- 7.6. Спортски друштва и здруженија
- 7.7. Останато
- 7.8. **Невладини организации**

Редоследот на архивските фондови внатре во подгрупите е одреден според видот и рангот, а потоа по азбучен редослед на називите на местата-седиштата на фондообразователите.

8. ВЕРСКИ ОРГАНИЗАЦИИ

8.1. Источноправославна црква

- 8.1.1. Грчката црква во Македонија
- 8.1.2. Бугарската егзархија во Македонија
- 8.1.3. Српската православна црква во Македонија
- 8.1.4. Македонската православна црква
- 8.2. Исламската верска заедница во Македонија
- 8.3. Евангелистичко-методистичката црква

Во рамките на подгрупите редоследот на архивските фондови е одреден според рангот, а во рамките на истиот ранг - по азбучен редослед на називите на местата-седиштата на фондообразователите.

9. ОСТАНАТО

Архивски фондови кои не се опфатени во класификациската шема.

Б. СЕМЕЈНИ И ЛИЧНИ ФОНДОВИ

1. Семејни фондови
2. Лични фондови

Архивските фондови се наведени по азбучен редослед на презимињата на фондообразователите на семејните и личните фондови.

В. ЗБИРКИ

Г. КСЕРОКСКОПИРАНА АРХИВСКА ГРАЃА ОД СТРАНСКА ПРОВЕНИЕНЦИЈА

ИСТОРИЈАТ НА ДРЖАВНИОТ АРХИВ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА - ЦЕНТРАЛЕН ДЕЛ

Развојниот пат на архивското дело во Република Македонија е во непосредна врска со развојниот пат на историјата на македонскиот народ.

Со развојот на средновековните градови во Западна Европа улогата на официјалните архиви ја преземаат нотариятите. Во Македонија црквите и манастирите се јавуваат во улога на собирачи на значајната архивска граѓа - црковни документи и значајни повелби - црковна преписка со Цариград, турски повелби што зборуваат за односите со турските власти. Многубројните странски научници што ја крстосувале Македонија почнале да го разнесуваат културното наследство згрижено во манастирите. Антисловенското расположение на грчките црковни власти придонело голем број старословенски ракописи да бидат однесени во Русија, Бугарија и во Србија.

Војните водени на почвата на Македонија (Балканските војни и Првата светска војна) придонеле за уништување и разнесување на архивското богатство.

Првата архивска установа со задача да собира, средува и да обработува архивска граѓа е Државната архива во Скопје² формирана на 28 септември 1926 година. Архивот работел со двајца редовни извршители, а повремено се ангажирале уште двајца службеници, сè до 1941 година кога архивот престанал да работи. Оваа архивска установа не постигнала речиси никакви резултати во поглед на собирање и заштита на архивската граѓа. Најголемиот дел од собраната архивска граѓа со дипломатска, културно-просветна и верска содржина во 1929 година е однесен во Дипломатскиот архив при Министерството за надворешни работи на Југославија во Белград.

Од 1941 до 1949 година архивската служба во Македонија не е обновувана. За време на окупацијата на Македонија во 1941-1944 година продолжило немилосрдното уништување и разнесување на архивската граѓа за историјата на нашиот народ.

Формирањето и развитокот на Државниот архив на Република Македонија се тесно поврзани со создавањето и развитокот на Република Македонија. Богатата традиција кај македонскиот народ да се чува пишаниот документ, најчесто од злонамерни раце што посегале да го уништат секое сведоштво што зборувало за него поинаку од нивните интереси, беше една од најдрагоцените заложби во создавањето служба што стручно и научно ќе ја собира, обработува, публикува и чува архивската граѓа настаната низ вековите. Ваквата потреба дојде до израз уште додека траеше Втората светска војна. На 3 мај 1945 година Министерството за просвета ја промовира потребата од формирање архив на Народноослободителното движење на Македонија. Оваа иницијатива не беше реализирана, но набрзо Министерството за народна просвета на НР Македонија во мај 1946 година формира комисија за собирање архивска граѓа.

² Неџат Јашар, Државна архива на НР Македонија, 1926-1951. Архивист г. IV, св. II, 1954, стр. 89-94.

Во 1949 година при ЦК на КПМ е формиран Историски архив со задача да прибира и обработува архивска и мемоарска граѓа за НОВ, КП и за работничкото движење.

Донесувањето на Општиот закон за државните архиви во Југославија од 1950 година беше основа Народното собрание на НРМ на 6 јануари 1951 година да го усвои Законот за државните архиви³, со кој се овозможи создавањето на Државниот архив на НР Македонија. Со истиот Закон се овозможи формирање на повеќе регионални архиви и архиви во состав со цел поинтензивно да се собира, чува, заштитува и обработува архивската граѓа. Во периодот од 1953 до 1960 година се основани и почнуваат да работат и девет регионални историски архиви, кои со новиот Закон за архивска граѓа од 1990 година влегуваат во состав на Архивот на Македонија како подрачни единици, и тоа: Битола, Куманово, Охрид, Прилеп, Скопје, Струмица, Тетово, Велес и Штип.

Паралелно со решавањето на организацијата на архивската мрежа, решавани се и прашањата за организацијата на архивската служба - заштитата во Архивот, заштитата на архивската граѓа во регистратурите, средувањето и обработката на архивската граѓа, истражувачката и издавачката дејност и друго.

Државниот архив на Република Македонија во првите години на постоењето беше сместен во зградата на Народното собрание, а по катастрофалниот земјотрес од 1963 година во зградата на министерствата на Владата на Македонија.

Во 1969 година Државниот архив на Република Македонија се всели во новата, наменски изградена зграда, во која работи и денес. Наменски згради се изградени и за историските архиви во Скопје, Охрид, Штип, Битола и во Прилеп.

Државниот архив на Република Македонија својата работа ја започнува на 1 април 1951 година со двајца архивисти со завршен стручен едногодишен курс за архивисти во Архивот на Дубровник. Во периодот 1953-1954 година Државниот архив на Република Македонија организира повеќемесечни архивистички курсеви за оспособување нови кадри, кои ќе работат и во регионалните историски архиви. Развојниот пат на Државниот архив на Република Македонија тесно е поврзан со општествените промени во земјата. Во духот на новата поставеност на управата и културата, на 21 април 1965 година Народното собрание го донесе Законот за архивска граѓа и за архивите. Со овој Закон се дефинира новото име на Државниот архив на Република Македонија - Архив на Македонија, а регионалните прераснуваат во историски архиви.

Со Законот за архивска дејност од 1973 година Архивот на Македонија и историските архиви се третираат како установи од областа на културата. Со Законот за архивската граѓа донесен на 8 ноември 1990 година Државниот архив на Република Македонија се постави како републичка управна организација директно при Владата на Република Македонија, а во негов состав влегоа дотогашните историски архиви како негови единици во состав. Споменатиот Закон е прв нормативен акт независен од прописите што на ова поле ги носеше сојузната администрација во Белград, а што беше во духот на настојувањата на македонскиот народ за прогласување на независноста на

³ Сл. весник на НРМ бр. 2 од 1951 година.

Република Македонија. Во јули 1995 година е донесен Закон за изменување и дополнување на Законот за архивска граѓа од 1990 година. Со дополната се создадоа нормативно-правни претпоставки за засилен статус, за надлежностите и функционирањето на архивската служба и за поголема ефикасност и квалитет во заштитата и користењето на архивската граѓа. Со подзаконските акти и правилници што произлегоа од Законот се регулираа единствената методологија и стандардизација во евидентирањето и обработката на архивската граѓа, инспекцискиот надзор, користењето, валоризацијата, категоризацијата, микрофилмувањето на архивската граѓа и друго. Донесени се нови уредби за канцелариско и архивско работење, за посебна заштита на архивската граѓа во воена и вонредна состојба, критериуми за подолги рокови за користење на архивската граѓа и др.

Во согласност со Законот за организација и работа на органите на државната управа, од 21 јули 2000 година Архивот на Македонија се преименува во Државен архив на Република Македонија, под кое име работи и денес.

По иницијатива на Државниот архив на Република Македонија, во 2000 година при Институтот за историја на Филозофскиот факултет во Скопје се отворени додипломски студии за насоката *Историја со архивистика*, а од 2004 година се отворени и поддипломски студии по архивистика.

Државен архив на Република Македонија - Централен дел, 1000 Скопје, „Григор Прличев“ бр. 3, тел/ (+389 2) 3115 783, 3115 734, 3237 211, 3116 571, тел.факс/тел.фах: (+389 2) 3165 944, e-mail: info@arhiv.gov.mk, website: www.arhiv.gov.mk.

Државниот архив на Република Македонија - Централен дел располага со читална, која може да опслужи 12 истражувачи истовремено. Читалната, со работно време од 9 до 14 часот, располага со четири микрочитачи за корисниците на архивска граѓа и еден микрочитач-печатач. Користењето на архивската граѓа се одвива во согласност со Правилникот и Упатството за користење на архивска граѓа. За користење се издава микрофилмувана архивска граѓа - микрофиш, ксерокскопирана и оригинална архивска граѓа. По барање на корисниците-истражувачи, директно од микрофилм може да се добијат документи копирани на хартија или во дигитален облик CD или DVD-носач. Во фаза на подготвување е дигитален архив (е-архив), кој ќе овозможи истражување на архивската граѓа во дигитален облик.

СРЕДЕНИ И ОБРАБОТЕНИ АРХИВСКИ ФОНДОВИ И ЗБИРКИ ОБЈАВЕНИ ВО ВОДИЧИТЕ ОД 1982 И 1994 ГОДИНА

1. УПРАВА И ЈАВНИ СЛУЖБИ

1.2. АРХИВСКИ ФОНДОВИ ДО 1918 ГОДИНА

Фондови на шурската управа до 1912

ОКОЛИСКИ УПРАВИ - КАЈМАКАМЛАЦИ

1. ПРИЛЕП (1869-1912); 1866/1910: куй. 1; 0,1. Речесии, а.е. 435, листови 466, НИС каршошека.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Записници во врска со: производството на афион; цените на прехранбените производи; плаќањето и ослободувањето од такси; односот на жандармеријата во примената на прописите и законите; потрошената муниција во судирите со комитските чети; ослободувањето на лица од служење воен рок; назначувањето учители во егзархиската школа; изградбата на патот Прилеп - Криволак; поправката на мостови; покачувањето на данокот - десеток; покачувањето на таксите за пијалаци; изградбата на новата зграда за театарот во Прилеп;

Известувања во врска со: сослушувањата на лица; плаќањето на таксите; појавата на комитски чети во селата; ограбувањата, грабежите и убиствата во селата; за персоналот во егзархиските училишта, и сл.;

Преписка во врска со: поправката и изградбата на мостови, патишта и сл.; плаќањето на патарината; во врска со состојбата во одделни нахии, и сл.

Архивската граѓа е на старотурски јазик.

2. ТЕТОВО (1869-1912); 1872/1890: куй. 1; 0,1; Речесии, а.е. 23, листови 53, НИС каршошека.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Наредба за забрана на носење оружје.

Записничка книга на турската општина во Гостивар за 1293 г. (1878 год.).

Известувања во врска со: споровите меѓу граѓаните и селаните во општината; собирањето на разни давачки од селаните; исплатата на долгови на граѓаните; покачувањето на цените на прехранбените артикли.

Жалби од граѓани во врска со: собирањето на десетокот, решавањето на споровите за наследство; исплата на разни давачки, и сл.
Гласачки лист за околински меџлис во Тетово.

Архивската граѓа е на старословенски јазик.

ОПШТИНСКИ УПРАВИ

3. ВЕЛЕС (1869-1912); 1868/1911: куй. 1; 0,1. Регестии, а.е. 80, листови 119, НИС картоотека.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Договори за купопродажба на недвижен имот (земја, куќи, дуќани); преписи од тапии за недвижен имот на граѓани (земја, куќи, дуќани); известувања за изречени прекршочни казни на граѓани; решенија и потврди за уплатени парични средства на благајната во општината за десеток, разни други давачки и такси; даночни признаници на граѓани; список на комитските водачи од Кавала, Штип и Св. Николе; концепти од телеграми на велешкиот владика до Општинскиот инспекторат; лични карти на граѓани; деловоден протокол на општината за 1318 год. (1902 год.)

Архивската граѓа е на старословенски јазик.

4. КОЧАНИ (1869-1912); 1869-1891: куй. 1; 0,1. Регестии, а.е. 97, листови 118, НИС картоотека.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Извештаи за: основањето на општината; приходите и расходите на општината; цените на прехранбените производи; градбите и поправките во општината; изречените парични казни на граѓани; положбата на мухаџирите во општината (доделување помош и храна на мухаџирите) и др.; договори за купопродажба на недвижни имоти (земја, куќи, дуќани); список на селата од општината со видовите на давачки; список за потребите од дрвна граѓа во општината; сметкорасписки за изградба на мост во Кочани.

Архивската граѓа е на старословенски јазик.

5. КРАТОВО (1869-1912); 1868-1912: куй. 1; 0,1. Регестии, а.е. 70, листови 108, НИС картоотека.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Судска книга на Шеријатскиот суд во Кратово за периодот 1327-1330 година (1909-1912); финансиски преглед на општината за приходите и расходите во периодот од 1869 до 1883 година; известувања во врска со: парични

казнувања на граѓани; настани што се случиле во општината (грабежи, убиства и др.); незаконска продажба на тутунот; за цените на разни прехранбени производи, и сл.; список на општите приходи и расходи на општината, списоци на мухаџирите населени во општината; список на работниците во царскиот рудник во Кратово; статистички прегледи за недвижните имоти во Кратово; статистички извештај за училиштата во Кратово; документи за одобрување на кредити од Земјоделската банка во Кратово.

Архивската граѓа е на старобурски јазик.

6. КРИВА ПАЛАНКА (1869-1912); 1868/1911: куќ. 2; 0,1. Редесџи, а.е. 63, лисџови 101, НИС карџоџека.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Известувања во врска со: приходите и расходите на општината; изградбата и поправките на објекти; изречените парични казни на граѓаните; настаните што се случиле во општината (грабежи, убиства, прекршоци од занаетчиите и др.); списоци на мухаџирите населени во општината; список на коњите собрани во 1877 година за воени потреби; табеларен преглед за градби и поправки во општината (мостови, патишта и др.); молби и жалби од граѓани што се поднесени до општината; сметки за дадена храна на луѓето од селата во општината, за чувањето на кулата Страцин.

Архивската граѓа е на старобурски јазик.

7. КУМАНОВО (1869-1891); 1869/1891: куќ. 1; 0,1. Редесџи, а.е. 281 лисџови 424, НИС карџоџека.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Извештај за: приходите и расходите на општината; цената на прехранбените производи; настаните што се случиле во општината (грабежи, убиства, прекршоци од занаетчиите и сл.); положбата на мухаџирите во општината (доделување помош, храна, сместување); изречените парични казни на граѓани; ветеринарен извештај за болестите кај добитокот; лекарски извештај за оболените лица во општината; договори за купопродажба на недвижен имот (земја, куќи, дуќани); решенија за изречени парични казни на граѓани за разни прекршоци; списоци на мухаџирите населени во општината; списоци на земја за оданочување; признаници за разни трошоци околу изградбата на мостот во с. Војник; потврди издадени од благајната на општината за исплатени парични средства на граѓани и набавка на разни материјали за општината.

Архивската граѓа е на старобурски јазик.

8. ПРИЛЕП (1869-1912); 1889/1911: куй. 1; 0,2. Реџесџи, а.е. 131, листови 136, НИС карџоџека.

Содржински џодаџоци за архивскаџа џраџа:

Наредџи за отпишување на данок; назначување учители во Егзархиското училиште во Битола; назначување на муфџии; исплата на трошоците за лица што лежеле во болница; градење магацини и др.; записници за изградбата на патот Градско-Битола; за изградбата на училишни згради; изградбата на судска зграда и затвор во Прилеп; за приходите од селата во Прилепска општина, и сл.; известија испратени до кајмакот за присилна наплата на такси, како и известија за испраќање на жандарми по селата за обезбедување на собирачите на данок, и др.; список на селата што со указ биле приклучени од Велешка кон Прилепска општина; разна преписка од Општинскиот одбор до Вилаетот, преписка до Комисијата за приходи при Кајмакамлакот во Прилеп.

Архивскаџа џраџа с на сџароџурски јазик.

9. РАДОВИШ (1869-1912): 1869-1891; куй. 1; 0,1. Реџесџи, а.е. 84, листови 167, НИС карџоџека.

Содржински џодаџоци за архивскаџа џраџа:

Извештаи за формирањето на општината; приходите и расходите на општината; изградбата и поправките во општината; цените на прехранбените производи; настаните што се случувале во општината (грабежи, убиства, пожари и сл.); изречените парични казни на граѓани; списоци на мухаџирите населени во општината; платен список на службениците во општината; лични исправи на граѓани; даночни признаници на граѓани за платен данок; молби и жалби од граѓани доставени до општината.

Архивскаџа џраџа с на сџароџурски јазик.

10. СКОПЈЕ (1869-1912); 1847/1911: куй.43, кн. 59; 6.1. Реџесџи, а.е. 13773, листови 18261, НИС карџоџека.

Содржински џодаџоци за архивскаџа џраџа:

Под турска власт Скопје било цели 520 години, односно од 1392 до 1912 година, а сџе до освојувањето на Цариград (1453), Скопје, покрај градот Едрене, во европскиот дел на Турџија преставувало значаен воен центар за Турската Империја, од каде што се преземале воени операции за освојување на други тетироии спрема север и Јадранско Море.

Во толку долг временски период под турска власт, градот доживува свои подеми и падови во економскиот, политичкиот и трговскиот живот, а најголем дострел во својот развој достигнува во XVI и XVII век. Кон крајот на XVII век се чувствува извесно опаѓање на стопанството и трговијата, што е резултат на општата економска и политичка состојба во Империјата, кога слабее и централната власт, а за нејзина сметка сџе повеќе се зајакнуваат крупните

феудалци - пашалаците, а такви во Македонија беа: Серскиот, Солунскиот, Битолскиот, Скопскиот и Тетовскиот.

Врз животот на градот, покрај политичките и економските состојби во Империјата, судбоносно значење има и големата катастрофа од 26 октомври 1689 година, кога австрискиот водач Пиколомини го запали Скопје и го срамни со земја поради појавата на колера во градот. По таа катастрофа градот тешко заздравува и дури во втората половина на XIX век Скопје го достигнува своето старо историско значење, како во економска така и во политичка смисла.

Анексијата на Босна во 1878 година кон Австрија негативно се одрази врз трговијата на Скопје, бидејќи овој град одржуваше перманентни трговски врски со Босна. Ваквата загуба на трговски план се ублажуваше донекаде благодарение на новите реформи во Турција, кои поволно влијаеја врз развојот на Скопје, особено по пренесувањето на седиштето на Косовскиот вилает од Призрен во Скопје (1875). На овој начин Скопје прерасна во важен политички и административен центар во Вилаетот, а со изградбата на вардарско-косовската железница: Солун-Скопје-Митровица, а подоцна (1888) и со поврзувањето на оваа железница со Србија, која ја поврзува Средна со Западна Европа, Скопје претставуваше и важна железничка раскрсница на Балканот.

Во втората половина на XIX век Скопје се ширеше и на десната страна од реката Вардар, околу Камениот мост и кон Водно, а со изградбата на железничката станица овој дел почна да прераснува во центар на градот.

Со анексијата на Босна кон Австрија голем дел од муслиманското население бега од Босна и се населува во Македонија, а голем број бегалци останаа и во Скопје, така што бројот на муслиманското население во градот достигна до 17.000.

Кон крајот на XVIII век, како што е наведено и погоре, крупните феудалци во Империјата сè повеќе економски и политички зајакнуваа, а централната власт слабеше, така што го принудиле султанот да донесе низа закони за зајакнување на централната власт. Меѓу повеќето донесени закони е и Законот за реорганизација на системот на локалната управа, со што се тежнееше да се ограничи самоволието на локалните управувачи и се доведуваше до нивно потчинување на централната власт. Според Законот од 1864 година, територијата на Отоманската Империја беше поделена на вилаети, санџаци или ливи, кази, нахии и општини. Управата на градот дотогаш беше во надлежност на вилаетот односно санџакот.

Со развивањето на градот и јакнењето на граѓанската класа во него, чие влијание сè повеќе се наметнуваше во општествениот и политичкиот живот, се појавија низа проблеми што бараа политички и стручни ангажирања за нивно реализирање. Сето тоа бараше и посебен организациски приод во решавањето на проблемите од општински, односно градски карактер. Затоа, во рамките на реформите на локалната управа се предвиде и создавање на градска општина (Беледие). Првите градски општини беа формирани во 1868 година во Цариград и требаше да послужат како експериментални во понатамошните процеси на реорганизацијата на локалната управа. Една година подоцна, во 1869 година градски општини се формираа и во повеќе градови на Македонија, меѓу кои и во градот Скопје.

Скопје во втората половина на XIX век беше познат административен, стопански и воен центар во Косовскиот, односно Скопскиот вилает. Населението на градот се занимаваше со занаетчиство, особено кожарство,

како и со трговија и земјоделство. Занаџчиите во Скопје беа организирани во еснафи со 810 дуќани. Скопската турска општина имаше статус на централна општина во вилаетот, од што произлегуваа нејзините права и обврски кон другите општини. Скопската турска општина беше конституирана во јули 1869 година. Маалата во градот претставуваа административни единици и секое од нив имаше мухраат, избран од населението и од маалскиот совет составен од 3 члена.

Општината своите обврски ги извршуваше преку избрани и назначени органи. Избран орган беше Советот на општината, а назначени органи беа: претседателот и Секретаријатот на општината (главен секретар - главен писар, втор секретар - помошен писар); финансиската служба (главен финансиски извршител - даночен службеник, сметководство - благајник); здравствено-хигиенската и социјалната служба: (лекар за општа практика и хирург, ветеринар, аптекар); градежно-урбанистичката и комуналната служба: (инженер, службеник за градежни работи); инспекцијата: (главен инспектор-општински комесар и општински чауши); помошните служби: (курир, телал, чистачка).

Надвор од организацијата на општината дејствуваа и некои други служби, меѓу кои и службата за просвета и култура и Мухаџирската комисија. Службата за просвета и култураа се грижеше за изградба на училишта и нивно обезбедување со потребен инвентар, водеше перманентна контрола на здравјето и хигиената на учениците, даваше дозволи за отворање книжарници и изложби на уметнички дела, водеше политика за културниот живот во градот како и за работата на теренот и другите културни манифестации.

Советот на општината имаше 8-12 лица, беше избран на општински избори. Право на глас имаа сите оние лица што плаќаа данок од 50 до 100 гроша годишно, а право да биде избран имаше секој оној што плаќаше данок повисок од 100 гроша годишно. Според вака зацртаното изборно право, во Советот можеа да бидат избрани лица што по верска припадност не беа муслимани.

Советот се состануваше и работеше на седници што се одржуваа двапати неделно и вонредно по потреба. На седниците се водеа записници, а сите донесени одлуки и други акти на Советот беа одобрени од страна на вилаетските органи.

Од организациската структура произлегуваа и задачите на одделните органи и служби на општината. Главно, општината се занимаваше со следниве проблеми: изградба на објекти од општ интерес за градот (градска кланица, воена болница, кожара и др.); изградба на водовод и канализација, поправка на улици и тротоари, регулирање на реката Вардар со подигање насип и др.; изградба и доградба на куќи, дуќани и др.; изработка на урбанистички план на градот; создавање на пазаришта за земјоделски производи, пазар за огрев и сточен пазар; нормирање на цените на основните прехранбени и други производи; контрола врз квалитетот на повеќе видови производи, особено на прехранбените; контрола за исправноста на апаратите за мерење и на точноста при мерењето; контрола врз работата на јавните објекти во градот - театарот, хотелите, меаните, пазариштата и др.; водење евиденција за имотот на градот; собирање градски такси; вршење одредени дејности од областа на граѓанските права на жителите во градот и населението од околните села.

Од наведените надлежности на општината произлегуваат и документите што ги создаваа органите на Скопската турска општина од 1869 до 1911 година.

Архивската граѓа е на старотурски јазик.

11. ТЕТОВО (1869-1912); 1869-1915: кун. 1; 0,1. Реџесџи, а.е. 58, листови 64, НИС каршоџека.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Извештаи за приходите и расходите на општината; за изречените парични казни на граѓани; за македонски учители и ученици во училиштата во општината Тетово; за движењето на личните доходи на учителите, и др.; список на учителите во градот Тетово; списоци на училиштата во Тетовска околија; список на мухаџири населени во Тетовска околија; даночни признаници на граѓани за уплатен данок.

Архивската граѓа е на старотурски јазик.

12. ШТИП (1869-1912); 1867/1891: кун. 1; 0,1. Реџесџи, а.е. 348, листови 467, НИС картотека.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Извештаи за: приходите и расходите на општината; изградбата и поправките во општината; настаните што се случиле во општината (кражби, убиства, пожари и сл.); цените на прехранбените производи; изречените парични казни на граѓани, и др.;

- Договори за купопродажба на недвижен имот (земја, куќи, дуќани);
- Потврди за изградба на дуќани;
- Списоци на мухаџирите населени во општината; списоци на продаденото жито од селата во општината; списоци на службениците во општината; потврди издадени од благајната на општината за исплатени парични средства на граѓани и набавка на разни материјали за општината.

Архивската граѓа е на старотурски јазик.

РАЗНИ УПРАВИ

13. КАТАСТАРСКА - ПРИЛЕП (? - 1912); 1867/1911: кн. 3; 0,1. Реџесџи, а.е. 1270, листови 1275, НИС каршоџека.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Наредби и упатства во врска со водењето на книгите (тефтери) за приходи; кочани од издадени тапии на граѓаните за сопственост на недвижен имот (земја, дуќани, куќи и др.);

Известија за: плаќање на разни такси, сопственост на недвижен имот;
Известувања во врска со: собирањето десеток, зголемувањето на десетокот, купопродажба и регистрирање на недвижен имот, сопственост на истиот, заложување на имоти од лица што ги немаат измирено долговите, плаќање патарина и разни други давачки; разна преписка на Управата.

Архивската граѓа е на старословенски јазик.

**14. ФИНАНСИСКА - ПРИЛЕП (1869-1912); 1899/1912: кн. 14, кув. 2; 1.
Регестри, а.е. 201, листови 903, НИС карточка.**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Преписка во врска со: исплаќањето на таксите од селата во општината за разни давачки; поправката на конаци; исплатата на финансиски средства за поправка на патишта, мостови и изградба на мостови; попис на чифлиците во селата; исплатата на долгови од страна на лица; исплатата на личен доход на службениците; исплатата на пензии на граѓани; исплатата на парична помош на граѓани; за приходите од собраниот десеток; за трошоците за заверка на сенедите во казата; за приходите од чифлиците во општината; назначување на службеници во управата, и др.;

Известување од Првостепениот суд - Прилеп во врска со плаќањето такси на граѓани за недвижен имот, купопродажба на недвижен имот и сл.

Талони-признаници за наплатен данок - текалифе.

Архивската граѓа е на старословенски јазик.

15. ТАПИСКА - ПРИЛЕП (- 1912); 1898/1912; кн. 3; 0,1. Регестри.

Содржински податоци за архивската граѓа:

1. Книга за приходите и расходите за 1898 година.
2. Книга на катастарските приходи на недвижен имот за 1902-1907 година.
3. Книга на катастарските приходи на недвижен имот за 1911-1912 година.

Архивската граѓа е на старословенски јазик.

**16. ЖАНДАРМЕРИСКА ЧЕТА - ПРИЛЕП (?); 1908: кув. 1, 0,1.
Регестри, а.е. 363, листови 364, НИС карточка.**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Преписка во врска со водењето на тефтерите (книгите) во жандармеријата; поправката на пушките; водењето евиденција за муницијата, оружјето и луѓето; барања од граѓани за издавање дозволи за носење на оружје; за одржувањето на редот; за вршењето на инспекциски надзор; за движењето на лицата и жандармеријата; изградбата на жандармериската школа во Битола;

податоци за учениците во жандармериската школа, и др.; списоци на опрема за коњаницата и пешадијата во Прилеп; списоци на разна опрема за жандармеријата; разни телеграми доставени до жандармеријата; пасоши и сл.

Архивската граѓа е на старословенски јазик.

Фондови на српската управа до 1918

17. МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ НА КРАЛСТВОТО СРБИЈА - БЕЛГРАД (1839-1918); 1885/1914: кун. 6; 0,6. АИ, а.е. 1250, листови 3258, НИС 220 сѐр. ажурено во АОП - базице

Содржински податоци за архивската граѓа:

- Извештаи од овластениот пратеник на Министерството за надворешни работи во Цариград (Истанбул) Јеврем Груиќ, до претседателот на Министерскиот совет и министер за надворешни работи Милутин Гарашанин, во врска со обидите за договор со Патријаршијата за поставување српски епископи во Македонија и во Стара Србија - 1865 година.

- Преписка во врска со решавањето на скопското владичко прашање - 1897 година; кризата на српската надворешна политика во 1898 година; состојбата на „српството“ во Прилеп, кој сè уште бил „бугарска тврдина“ - 1898; во врска со отворањето училишта во Велешка каза;

- Статистички прегледи за Скопскиот вилает - 1902;

- Преписка во врска со состојбата на Балканот воопшто, а посебно во Битолскиот вилает по Илинденското востание - 1903;

- Преписка на Српската православна митрополија во Приштина, 1908-1911.

- Српски гледишта за политиката на Русија, Бугарија, Романија, Грција и на Турција пред Првата светска војна, во текот на војната и по неа;

- Македонија и Банат како примарни за националните, државните и стратегиските интереси на Србија;

- Гледишта на Србија за групирањето на државите и поделбата на сфери на влијание во текот на Првата светска војна.

Архивската граѓа е на српски јазик.

18. КРАЉЕВСКО СРПСКО ПОСЛАНСТВО - ЛОНДОН (1879-1918); 1884/1918: кун. 6, 0,6. АИ, а.е. 1394, листови 2981, НИС 293 сѐр.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Дипломатски извештаи, извештаи на пратеникот на Србија во Лондон до Министерството за надворешни работи на Србија и разни писма и информации во врска со состојбата во Македонија и на Балканот во периодот од 1884 до 1918 година, препратени до Кралското српско пратеништво (КСП) во Лондон.

Извештаите се осврнуваат на:

1. Дејноста на бугарската пропаганда преку англискиот печат во врска со македонското прашање;
2. Текот и изгледите за успех на реформските акции во Македонија;
3. Револуционерната состојба и спремноста на населението во Македонија повторно да се крене на востание;
4. Бугарската активност во Македонија и состојбите во Скопскиот вилает;
5. Незадоволствата на Арбанасите;
6. Обидот на Австро-Унгарија да им го наметне своето влијание на Македонија и на Косовскиот вилает и ставот на српската Влада за доследно спроведување на Мирџштегските реформи со помош од Русија, Франција и Италија, и покрај опструкциите на Турција при спроведувањето на реформите.
7. Односите меѓу српските, бугарските и грчките четнички организации.
8. Загриженоста на бугарската Влада поради непослушното „сепаратистичко“ дејствување на пиринскиот цар Сандански и нејзините обиди да го ликвидираат; политичките состојби во Македонија настанати со воспоставувањето на младотурскиот режим и ставот на големите сили;
9. Дипломатската преписка во овој фонд се однесува и на Првата светска војна.

Архивската граѓа е на српски јазик.

**19. ГЕНЕРАЛЕН КОНЗУЛАТ НА СРБИЈА - СКОПЈЕ (? - 1912);
1908/1911: кун.1; 0,1. АИ, а.е. 222, листови 387, НИС 40 сѝр.**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Во фондот во поголем дел се наоѓа преписка, претежно од разузнавачки карактер, меѓу Конзуларното одделение при Министерството за надворешни работи на Србија и Генералниот конзулат на Србија во Скопје, во периодот од 1907 до 1911 година.

Во времето од кое датира граѓата генерални конзули во Скопје беа Живоин Балугџиќ и Јован Јовановиќ.

Преписката во најголем дел се однесува на:

1. Однесувањето на тогашниот велешко-дебарски митрополит Партение, намерите на негово место да се постави Србин и упатства за решавање на велешко-дебарското прашање во корист на Србите.
2. Статистички преглед на осудените и ослободените лица од Скопскиот вонреден суд од февруари 1907 до мај 1908 година;
3. Писма за актуелните проблеми во скопските села;
4. Работата на Комисијата за спорните цркви во Македонија;
5. Состојбата на српскиот елемент во Кратово и во Куманово;
6. Упатства од Министерството за надворешни работи за избор на кандидат за српски сенатор во младотурскиот Парламент;
7. Информација за намерите со Младотурскиот комитет да се организира митинг и мешовити чети да заминат на границата со Босна и Херцеговина по повод прогласувањето на анексијата на БИХ кон Австрија;

8. Извештај за 380 иселеници од Босна и Херцеговина во Скопје и предлог Српската организација во Скопје да ги прифати и да ги искористи во национални цели;

9. Состојбата во вилаетското Собрание и работата на Комисијата на Тајната разузнавачка служба;

10. Извештаи за кадровските промени во турските органи на власта во Скопската општина.

Архивската граѓа е на српски јазик.

1.3. АРХИВСКИ ФОНДОВИ 1918-1941

119. БАНСКА УПРАВА НА ВАРДАРСКА БАНОВИНА-СКОПЈЕ(1921-1941); 1921-1941: куќ. 17; 1,7. АИ, а.е. 462, листови 4830, НИС 127 сир.

Историјата на фондообразованието:

По завршувањето на Првата светска војна на Версајската мировна конференција на 28 јуни 1919 година е санкционирана четворната поделба на Македонија. Поделбата значеше ново социјално, економско и национално поробување на македонскиот народ. Формирано е Кралството на Србите, Хрватите и Словенците (СХС), во чии рамки е вклучен најголемиот дел од Македонија.

Со Видовденскиот устав од 28 јуни 1921 година државата на СХС е организирана како уставна, парламентарна и наследна монархија - кралот фактички е носител на целокупната власт.

Со Законот за заштита на јавната безбедност и поредок во државата од 6 јануари 1929 година се забранети сите политички партии и здруженија - воведена е т.н. Шестојануарска диктатура.

Со Законот за именување и поделба на Кралството на управни подрачја⁴ од 4 октомври 1929 година службеното име на државата СХС се менува во Кралство Југославија. Кралството е поделено на 9 бановини, на околии и општини. Меѓу 9-те бановини е и Вардарска бановина со седиште во Скопје. Во административен поглед, Бановината е поделена на три окружни инспекторати, два самоуправни града, 46 околии и 525 општини.

На чело на секоја бановина се назначува бан како претставник на кралската влада со највисока политичка и општоуправна власт во Бановината - тој врши поставувања, назначувања, унапредувања, отпуштања и пензионирања. Во негова надлежност се и сите работи од доменот на трговијата, индустријата, занаетчиството, школството, градежништвото и сл.

Со Уредбата⁵ од 23 октомври 1929 година на територијата на Вардарска бановина се установени:

⁴ Службене новине Краљевине Југославије бр.233, Београд од 4 октомври 1929.

⁵ Службени новини на Кралството Југославија, година XI бр.250 - СП Београд 25 октомври 1929.

- Окружниот инспекторат - Битола (за Битолска, Галичка, Горнополошка, Дебарска, Кичевска, Крушевска, Охридска, Поречка, Преспанска, Прилепска и Струшка околија).

- Окружен инспекторат - Штип (за Велешка, Гевгелиска, Кавадарска, Малешевска, Кратовска, Кочанска, Неготинска, Овчеполска, Радовишка, Струмичка, Царевоселска и Штипска околија).

Организациска поставеност на Банската управа.

Со Законот за Банска управа од 7 ноември 1929 година Банската управа се дели на: одделенија, отсеци и реферати. На чело на одделенијата стојат началници, на кои им се подредени сите службеници. Началникот е одговорен за извршувањето на сите задачи во одделението, се грижи за финансиските, материјалните добра и инвентарот на одделението, ги собира и средува сите статистички податоци.

На чело на отсеците стојат шефовите на отсеците - ја контролираат работата на отсеците и на рефератите.

Банската управа ја сочинуваат следниве одделенија:

- Општо одделение; Управно одделение; Земјоделско одделение; Просветно одделение; Техничко одделение; Одделение за социјални грижи и народно здравје; Финансиско одделение.

По оценка и потреба на ресорниот министер може да се основаат и одделение за трговија, занаетчиство и индустрија (со дозвола на министерот за внатрешни работи).

Организацијата на одделенијата во Банската управа е следна:

1. Општото одделение има Секретаријат и Персонален отсек;
2. Управното одделение го сочинуваат Отсекот за општоуправни работи, Отсекот за јавна безбедност и Отсекот за самоуправа;
3. Земјоделското одделение ги опфаќа Отсекот за земјоделство и сточарство, Отсекот за ветеринарство, Отсекот за аграрно-правни работи и Отсекот за шумарство;
4. Просветното одделение го сочинуваат Отсекот за основна настава и Отсекот за средна, учителска и стручна настава и народно просветување;
5. Техничкото одделение се состои од Отсекот за мостови, патишта и железници, Отсекот за хидротехнички работи и Отсекот за архитектонски и електромашински работи;
6. Одделението за социјална политика и народно здравје го сочинуваат Отсекот за социјална политика и Отсекот за народно здравје;
7. Финансиското одделение - сметководство и благајна, и
8. Одделението за трговија, индустрија и занаетчиство е составено од Отсек за трговија, индустрија и занаетчиство и Отсек за рударство.

Сите одделенија имаат свои канцелариски оддели и водат посебни деловодни протоколи. Целокупното техничко-манипулативно работење и економското работење на Банската управа се извршува преку главната писарница.

Во Банската управа се формира Бански совет со задача да ги донесува банските уредби кои имаат значајни надлежности во самоуправните работи. Задачи на Советот се следење на економскиот, социјалниот и културниот развој, грижа за основање на болници, детски домови, изградба на училишни објекти и сл.

Законските одредби за аграрната реформа и колонизацијата на „јужните краишта“ се заокружуваат со Законот за колонизација на јужните краишта од 11 јуни 1931 година и Законот за уредување на аграрните односи од 5 декември 1931 година, со што при Министерството за земјоделство се формира Одделение за аграрна реформа и аграрно-правни работи. Во Вардарска бановина се создадени посебни органи, и тоа:

- Врховно поверенство за аграрна реформа со седиште во Скопје, и аграрни поверенства со седиште во Скопје, Струмица и во Битола.

Се формираат и аграрни судови како органи за решавање на аграрните односи, и тоа: Виш аграрен суд во Скопје и околински аграрни судови.

Во седиштето на Банската управа постои полициска установа - Управна полиција, чија управа се дели на отсеци на чело со шеф, а отсеците по потреба се делат на реферати. Во поголемите градови надвор од седиштето на Бановината се формираат преставништва на Градската полиција, а во Македонија такви полициски установи има во Битола, Прилеп, Струмица и во Штип.

Организацијата на судството е круто централистички и бирократски уредена. По предлог на министерот за правда, кралот ги назначува судиите. Независноста на судиите прокламирани со Видовденскиот устав од 1921 година и со Октроисаниот устав од 1931 година никогаш во практика не заживува. Судиите се зависни од владејачката гарнитура и од кралот.

На територијата на Вардарска бановина - во Македонија функционираат следниве судски установи:

- Апелационен суд - Скопје;
- Управен суд - Скопје;
- Првостепени судови - Битола, Велес, Кавадарци, Кичево, Куманово, Охрид, Прилеп, Скопје, Струмица, Тетово и Штип;
- Машки казнени заводи; - редовни судови и Адвокатската комора - Скопје.

Посебни установи од областа на просветата и културата се:

- Филозофскиот факултет - Скопје (1920-1941);
- Државната архива - Скопје (1926-1941);
- Историско-археолошкиот музеј;
- Државните гимназии во: Битола, Дебар, Гевгелија, Куманово, Охрид, Прилеп, Скопје (2 машки и 1 женска), Штип, Тетово и Велес;
- Државната учителска школа - Скопје;
- Граѓанските школи со седиште во: Берово, Кавадарци, Кочани, Кратово, Крива Паланка, Ресен, Струмица и Свети Николе.

Во областа на градежништвото постојат технички одделенија на Банската управа при среските (околинските) началства Битола, Куманово, Кавадарци, Скопје, Тетово и Штип.

Во доменот на финансиите постојат: Финансиска дирекција - Скопје; порески управи Гостивар, Брод, Кичево, Скопје, Крива Паланка, Кратово, Ростуша и Тетово; катастарски управи: Битола и Скопје.

Во доменот на земјоделството - шумарството се основани: Шумарскиот инспекторат и Дирекцијата за шуми во Скопје; шумските управи во Битола, Гевгелија, Кавадарци, Кичево, Куманово, Охрид, Скопје, Тетово и во Штип.

Во доменот на здравството се основани: Социјално-хигиенскиот завод - Скопје, здравствени станици, домови за народно здравје, болници, заводи и санаториуми.

Содржински податоци за архивската граѓа:

- Проектна документација за мостови и патишта за околиците: Горнополошка, Галичка, Велешка, Скопска;

Повластици за воденици - Отсек за хидротехнички работи - списоци на сопственици на воденици, планови и проекти за воденици; извештаи за извршени хидротехнички работи по околии - месечни; мелиорации и проекти за реки;

- Отсек за архитектонски и електромашински работи - Банска палата Скопје, пошта, полициски станици, гимназии, Државна болница и други болници, Катлановска бања; ф-ка за цемент „Генерал Јанковиќ“; каменоломи, касарна во Скопје, електрична централа - Скопје, Вруток, Качаник, Матка; далноводи;

- Отсек за шумарство - уредување порои и буици;
- финансиска преписка;
- персонална документација;
- управно одделение - одобрени статuti на општини.

Архивската граѓа е на српски јазик.

120. ВАРДАРСКА ФИНАНСИСКА ДИРЕКЦИЈА - СКОПЈЕ

(-); 1927/1941: кун. 4; 0,4. АИ, а.е. 112, листови 2788, НИС 52 сир.

Историја на фондообразованието:

По воведувањето на банската управа во Кралството Југославија од 3.X.1929 година беше формирана и Вардарска бановина, во чиј состав влегуваа териториите на Вардарска Македонија и делови на јужна Србија (Призрен, Приштина, Врање, Лесковац и др.). Меѓу установите што дејствуваа на подрачјето на Вардарска бановина беше и Вардарската финансиска дирекција, која беше под директна надлежност на Министерството за финансии на Кралството. На чело на Дирекцијата се наоѓаше директор, а организациските работи му беа доверени на финансискиот секретар.

Организациската структура на Вардарската финансиска дирекција беше поставена на следниов начин:

1. Општо одделение
2. Сметководство
3. Непосредни даноци:
 - Даночни управи: Скопје, Тетово, Охрид, Битола, Прилеп, Гевгелија, Штип, Кочани, Велес, Куманово, Призрен, Приштина, Врање и Лесковац;
4. Царина: Главна царина - Скопје; царини од прв ред: Битола, Дебар, Гевгелија, Охрид и Струга
5. Такси и трошарина
6. Катастар и државни добра: катастарски управи во Битола и во Скопје;
7. Отсек за контрола на државните приходи со финансиски инспекторати во Скопје, Битола и во Штип.

Кон крајот на 1939 и почетокот на 1940 година преземени се активности за реорганизација на Финансиската дирекција, кои се предизвикани од потребите за деконцентрација на финансиската управна власт по пат на пренос на надлежноста од Министерството за финансии на Финансиската дирекција и од Финансиската дирекција на подрачните финансиски власти. На овој начин беше овозможена поголема самостојност на надлежностите на финансиските власти, што влијаеше на ефикасноста во извршувањето на задачите.

Архивската граѓа е на српски јазик.

**121. ВРХОВНО ПОВЕРЕНСТВО ЗА АГРАРНА РЕФОРМА - СКОПЈЕ (-);
1920-1941: кун. 3, кн. 3; 0,4. АИ, а.е. 303, листови 1473, НИС 78 сѝр.**

Историјата на фондообразованието:

На 25 февруари 1919 година Владата на Кралството на СХС го прифати нацртот под наслов: „Претходни одредби за подготовка на аграрната реформа“, објавен на 27 февруари истата година. Со овие одредби се спроведуваше аграрната реформа во стара Југославија и колонизацијата во Вардарска Македонија. Самата колонизација започна уште од 1919 година. Прв официјален акт што се однесува исклучиво за колонизацијата е Уредбата за населување на јужните краишта донесена на 24 септември 1920 година. Со оваа уредба право на населување имаа сите граѓани од Кралството на СХС што се занимаваа со земјоделство или со селски занаети. По оваа уредба следуваше Законот за колонизација на јужните краишта од 11 јуни 1931 година, со измени и дополнувања на 5 декември истата година, додека на 24 јуни 1933 година, во главата 1 параграф 3 се одредуваа субјектите на колонизацијата и се предвидуваа категориите:

- сиромашни државјани на Кралството Југославија;
- доброволци - во оваа категорија спаѓаат и четниците и контрачетниците, но со поголеми компетенции;
- пониски државни службеници;
- за населеници се сметаат и оние државјани на Кралството, кои по ослободувањето се населиле во „јужните краевии“ и таму купиле или планирале да купат земја;
- месното население како субјект на колонизацијата се третира посебно;
- на агрономите им се доделува до 60 ха земја за подигање на стопанства;
- се предвидува доделување земја на одделни аграрни задруги;
- како колонисти се предвидени и таканаречените сиромашни оптанти⁶ и бегалци.

По основ на „претходните одредби за подготовка на аграрната реформа“, а за нивно спроведување, беше формиран Државен уред за аграрна реформа. Овој „Уред“ беше во надлежност на Министерството за социјална политика. Подоцна беше назначен министер за аграрна реформа (2 април 1919), а со Уредбата од 1920 година од 12 февруари беше основано Министерство за

⁶ Оптанти - население кое при разграничувањето на Југославија останало во соседните држави и било подложено на терор. Не сакајќи да се стопи со тамошното население, еден дел се преселува во нашата земја.

аграрна реформа на Кралството на СХС. Во организациската структура на Министерството имаше две одделенија: Општо и Аграрно одделение. Во Аграрното одделение постоеше Отсек за колонизација, репатријација и доброволци. Во Скопје беше основана Аграрна дирекција во согласност со членот 27 од цитираната уредба, а како нејзини извршни органи беа создадени:

- окружни аграрни уреди;
- околиски аграрни повереници и
- комисии.

Скопската аграрна дирекција, или, како што е најчесто именувана, Главно поверенство со седиште во Скопје, имаше свои окружни аграрни поверенства во Скопје, Штип, Битола, како и во Пеќ, Приштина и Нови Пазар, кои не спаѓаат во територијата на Македонија. Исто така, беа создадени аграрни заедници (20 мај 1922 година), подоцна (во 1931 година) наречени аграрни задруги. Сојузот на аграрните заедници во Скопје е основан во 1921 година, во него членуваат претежно колонисти и само тие ги користат привилегиите што се предвидени со посебни прописи. Најнизок орган за спроведување на колонизацијата претставуваа општинските комисии.

Со Законот за населување на јужните краишта од 11 јуни 1931 година се создаваат следниве органи:

- Врховно поверенство на аграрната реформа во Скопје како главен орган на Министерството за земјоделство за „јужните краевии“;

- Аграрни поверенства со седиште во Скопје, Штип, Струмица, Неготино и Битола, освен овие 5 во Македонија, има уште 7 поверенства: во Косово, Метохија и во делови од Црна Гора.

Врховниот повереник на аграрната реформа назначува комисии за издвојување и органичување на земјата за целите на колонизацијата. Во составот на комисиите влегуваат: претседател, аграрен чиновник, стручен референт за земјоделство, геометар, стручни референти за здравство, шумарство и хидротехника, претседател, кмет или одборник на општината.

Според овој закон, аграрните заедници преминуваат во аграрни задруги, а Сојузот на аграрните заедници во Сојуз на аграрни задруги.

Со Законот од 5 декември 1931 година и неговите измени и дополнувања од 24 јуни 1933 година беше предвидено создавање околиски аграрни судови и виши аграрни судови, како органи за решавање на аграрните односи. Виш аграрен суд беше создаден само во Скопје. Пред донесувањето на овој закон сите решенија на аграрните власти, всушност, само ја утврдуваа затечената состојба и таа положба ја одржуваа до донесувањето на Законот од 1931 година.

Наведените органи на Аграрната реформа и колонизацијата во Македонија постоја сè до постоењето на стара Југославија, без да претрпат измени.

Архивската граѓа е на српски јазик.

1.4. АРХИВСКИ ФОНДОВИ 1941-1944

1.4.1. Народноослободителни органи

126. ВРЕМЕНО МАКЕДОНСКО ПРЕТСТАВИТЕЛСТВО ВО БУГАРИЈА - СОФИЈА (1944-1945); 1944/1945: кут. 1; 0,1. АИ, а.е. 31, листови 42, НИС 17 сир., ажурирано во АОП - базише

Историјат на фондообразованието:

Привременото македонско претставништво во Софија е создадено на 29.09.1944 година од членовите на Македонскиот комитет во Софија по директива на Главниот штаб на НОВ и ПО на Македонија и на Президиумот на АСНОМ, со цел да ги претставува пред бугарската влада, пред Националниот комитет на Отечествениот фронт на Бугарија и пред македонската емиграција во Софија. Членови на Македонскиот комитет, а со тоа и на Привременото македонско претставништво, беа: Петар Шанданов, Павел Шатов, Мире Анастасов, Киро Миљовски, Перо Манговски, Глигор Ташков, Георги Деспотов, Стефан Нанов, Георги Абаџиев и Асен Чаракчиев.

Привременото македонско претставништво постоеше до 12.01.1945.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Записници од седниците на Привременото македонско претставништво во Софија од 1944 и 1945 година, во кои се забележани заложбите на Претставништвото за македонското население во Бугарија (од 1-та до 8-та архивска единица).

Фондот содржи и Протоколарна книга на Контролната комисија при Македонскиот научен институт во Софија, формиран за да изврши ревизија на делата на Управниот совет на МНИ⁷ (од 9-та до 28-та архивска единица).

На крајот се ставени и три документи за конституирањето на Привременото македонско претставништво во Софија.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

⁷ Македонски национален институт.

1.4.2. Окупаторски органи

ОБЛАСНИ ДИРЕКЦИИ

127. ОБЛАСНА ДИРЕКЦИЈА - БИТОЛА (1941-1944); 1941/1944: кун. 1; 0,1. АИ, а.е. 128, листови 376, НИС 38 сѝр. ажурѝрано во АОП - базиѝе

Истѝоријатѝ на фондообразоватѝелотѝ:

Со окупацијата на Македонија, во согласност со Наредбата на Министерскиот совет на Бугарија бр.1562 од 28.04.1941 година стапија во сила сите граѓански, цивилни и административни закони на Бугарија.

Македонија административно-територијално беше поделена на две обласни дирекции: Битолска и Скопска обласна дирекција, а во 1943 година дел од територијата на Македонија беше приклучен кон Горноџумајската обласна дирекција.

Во составот на Битолската обласна дирекција влегуваа 6 околиски управи: Битола, Брод - Македонски, Крушево, Охрид, Прилеп и Ресен, 5 градски општински управи во Битола, Крушево, Охрид, Прилеп и Ресен и 33 селски општински управи.

На чело на Обласната управа се наоѓаше областен директор, во чија надлежност беа сите административни и полициски функции. Тој му беше непосредно потчинет на министерот за внатрешни работи и народно здравје, додека нему му беа потчинети органите на извршната власт, освен оние што ги раководеше Министерството за војската.

Преку околиските управници, кметовите на градските и селските општински управи тој го контролираше извршувањето на административните, стопанските и политичките дејности во областа, а на полициските - преку обласната полициска управа и околиските полициски управи.

На чело на Обласната дирекција во Битола беа следниве обласни директори: Тодор Павлов, Христо Гуцов, Антон Козаров, Христо Миладинов и Сотир Нанев.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Расписи, наредби, заповеди, извештаи, планови, персоналии, статистички извештаи, прегледи, сметкопотврди и преписка.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

128. ОБЛАСНА ДИРЕКЦИЈА - СКОПЈЕ (1941-1944); 1941/1944: кун. 1; 0,1. АИ, а.е. 186, листови 356, НИС 52 сѝр. ажурѝрано во АОП - базиѝе

Истѝоријатѝ на фондообразоватѝелотѝ:

Со окупацијата на Македонија, во согласност со Наредбата на Министерскиот совет на Бугарија бр.1562 од 28.04.1941 година стапија во сила сите граѓански, цивилни и административни закони на Бугарија.

Македонија административно-територијално беше поделена на две обласни дирекции: Битолска и Скопска обласна дирекција, а во 1943 година дел од територијата на Македонија беше приклучен кон Горноџумајската обласна дирекција.

Во административно-територијален поглед, Скопската обласна дирекција беше поделена на 24 околиски управи.

Како пониски органи на власта на територијата на Скопската обласна дирекција беа формирани 16 градски општински управи.

Како најниски органи на власта беа формирани и 149 селски општински управи.

Обласната дирекција беше највисока извршно-политичка и управна власт на територијата на областа.

Обласни директори во Скопската обласна дирекција беа: Антон Козаров - од 23.04.1941 до 01.01.1942 год., Димитар Раев - од 01.01.1942 до 10.01.1944 год., Тома Петров - од 10.01.1944 до 09.09.1944 год.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Расписи, наредби, заповеди, упатства, извештаи, персоналии, статистички податоци, списоци и преписка.

Архивската граѓа е на буѓарски јазик.

ОБЛАСНИ ПОЛИЦИСКИ УПРАВИ

129. ОБЛАСНА ПОЛИЦИСКА УПРАВА - БИТОЛА (1941-1944); 1941/1944: кун. 1; 0,1. АИ, а.е. 92, листови 358, НИС 28 сир. ажурирано во АОП - базице

Содржински податоци за архивската граѓа:

Извештаи за обиколката на теренот - Прилепско (1941), за работата на Службата за државна сигурност, за дејноста на моторизираната полициска единица - Битолско (1941), за организирањето контрачетнички групи - Прилепско (1943), годишен извештај за работата на административната служба (1943), за работата на криминалистичката служба (1943).

Преписка во врска со снабдувањето на комунистите со одружје, за фаќањето руски падобранци, за ликвидирањето „разбојнички-комунистички банди“, за активностите во врска со спречувањето комунистички активности за време на Илинденските празници.

Персонална документација - заповеди за назначување и откази од работа, решенија за доделување награди, платни списоци.

Списоци и шеми на комунистички организации и лица регистрирани од полицијата, наредби и заповеди за зајакнати мерки и активности против комунистите.

Архивската граѓа е на буѓарски јазик.

**130. ОБЛАСНА ПОЛИЦИСКА УПРАВА - СКОПЈЕ (1941-1944);
1941/1944: кун. 3; 0,3. АИ, а.е. 180, листови 2079, НИС 52 сир.
ажурирано во АОП - базице**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Извештаи за настаните во областа, годишен извештај за внатрешната служба (1941) на Службата за државна сигурност и на Скопската обласна полициска управа (1941); за дејноста на групите „А“, „Б“ и „В“ во 1942 година, за злосторствата направени од албански банди, за претресите на станови за следење лица, за нападот врз разузнавачот Мачков, за симпатизерите на комунистички идеи.

Извештаи на агенти и разузнавачи - 1943 година - за активности на комунистите и партизанските одреди, месечни извештаи, упатства, наредби, расписи за борбата против комунистички и други напредни појави.

Заповеди за назначување, персонална документација, списоци на Евреите од Скопје, Битола и Штип за испраќање во концентрациони логори.

Недатирана документација - за начинот на дејствување на вооружените групи (саботажи), за организирањето контрачетнички групи и сл.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

**131. ОБЛАСНО ИНЖИНИЕРСТВО - СКОПЈЕ (1941-1944); 1941/1944:
кун. 19; 1,9: АИ, а.е. 103, листови 7843, НИС 54 сир., ажурирано
во АОП - базице**

Историја на фондообразованието:

Во склопот на бугарската окупаторска управа од 1941-1944 година под Министерството за урбанизам, општествени згради и патишта беше формирано Обласното инженерство - Скопје за да ги регистрира и озаконува занаетчиските и индустриските претпријатија по градови на територијата на Македонија.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Фондот содржи материјали за регистрација на занаетчиски и индустриски претпријатија (фабрики, разни работилници, влачарници, воденици, мелници) по градови:

- молби, записници, информативни белешки, одобренија, записници од санитарна комисија, планови, податоци за опремата, и др.

- даночни списоци за иматели на хидрообјекти, податоци за состојбата со водоснабдувањето на населените места по општини и наводнувањето на земјоделските култури;

- кинотеатри; електроцентрали и електромрежи во одделни градови.

Забелешка:

Во продолжение, по шеснаесетте кутии од овој фонд следуваат три кутии со материјали од други фондови:

- сојузни материјали од други обласни инженерства

- Министерство за земјоделство и државни имоти - Софија, под кое спаѓа и Обласното инженерство за водите - Скопје
- Водни синдикати под Обласното инженерство за водите - Скопје, кои постоеја во тој период.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

ОКОЛИСКИ УПРАВИ

132. ОКОЛИСКА УПРАВА - БЕРОВО (1941-1944); 1941/1944: кут. 1; 0,1. АИ, а.е. 65, листови 211, НИС 23 стр., ажурно во АОП - базице

Историјата на фондообразованието:

Историјатот и организациската поставеност на сите околиски управи се исти, а разлики се јавуваат во населените места што ги покрива односната управа (општински и селски управи).

Во Македонија, како пониски органи на цивилната и административната власт беа формирани 6 околиски управи во Битолската област и 14 околиски управи во Скопската област.

Околиските управи ги вршат сите административни, стопански и полициски работи и се наоѓаат под надлежност на Министерството за внатрешни работи и народно здравје. На чело на околицката управа е околицкиот управник, кој му е потчинет на обласниот директор. Тој се грижи за правилната примена на законите, правилниците и наредбите на Владата.

Најголемиот дел од работата на околицките управи се изразуваше во полицискиот надзор во околицјата, и најчесто тоа беше преку заменик-околицкиот управник, кој го раководеше униформираниот дел на полицијата во околицјата.

Како советодавен орган во околицјата се формираше совет составен од видни личности од стопанството, просветата и др.

Организациската поставеност на Управата е следна:

1. Административна служба; 2. Граѓанска служба: - за граѓанска состојба, за социјални грижи, за снабдување; 3. Финансиска служба: за приходи, касова служба, домаќинство и имоти; 4. Државна контрола; 5. Техничка служба: за патишта, регулациона - катастарска служба, за урбанизам, канализационо-хидролошка; 6. Медицинска служба; 7. Ветеринарна служба; 8. Противпожарна служба; 9. Царинска и др. служби.

Во административно-територијален поглед, Беровската околицка управа ја сочинуваа следниве општини: - Берово со 4 населени места; - Пехчево со 5 населени места; - Владимирово со 5 населени места, и - Митрашинци со 3 населени места.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Расписи во врска со потребите од финансиски средства, организацијата на полициските станици, режимот на преминување на државната граница, за појавата на летоци со кои се објаснува борбата на партизанските единици, за

мерките за борба против партизаните, за затворањето на одредени лица; во врска со пропагандата што се вршеше преку странските радиостаници; извештаи од селските општини за состојбите во селата; записници од сослушувања на лица; списоци на лица со разна проблематика.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

133. ОКОЛИСКА УПРАВА - БИТОЛА (1941-1944); 1941/1944: кут. 1; 0,1. АИ, а.е. 174, листови 716, НИС 50 стр., ажурирано во АОП - базите

Историјата на фондообразованието:

Во рамките на околицката управа - Битола беа следниве општински управи: Бач, Старавина, Новаци, Дедебалци, Велушина, Тополчани, Дихово, Смилево, Витолиште и Кукуречани.

Содржински податоци за архивската граѓа:

- Расписи од училишната инспекција; во врска со засејувањето и користењето на земјиштето; известувања за разбивањето на партизански одред; за следењето и апсењето на одредени лица; извештаи за работа; извештаи во врска со проверки во селата - реквизирана стока - овци; извештаи за назначени контрачетници; за мобилизација на запрежни коли и стока;

- известувања за неправилности во работата на полицијата; организирање чети; кражба на експлозивни средства; уништување на телеграфско-телефонски линии; недостиг на лекови и шверц.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

134. ОКОЛИСКА УПРАВА - ГЕВГЕЛИЈА (1941-1944); 1941/1944: кут. 2; 0,2. АИ, а.е. 361, листови 818, НИС 97 стр., ажурирано во АОП - базиите

Историјата на фондообразованието:

Во составот на Околицката управа во Гевгелија имаше 1 градска општинска управа (Гевгелија) и 4 селски општински управи: Богданци, Конско, Миравци и Стојаково.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Расписи, наредби, заповеди, планови, извештаи, записници од комисији, пријави за направени штети на имоти и стока; списоци, персоналии, преписка, молби, барања и сл.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

**135. ОКОЛИСКА УПРАВА - КАВАДАРЦИ (1941-1944); 1941/1944: куй. 3; 0,3.
АИ, а.е. 569, листови 1381, НИС 150 сѝр., ажурито во АОП - базиѝе**

Историјат на фондообразователот:

Околиската управа во Кавадарци во административен поглед ја сочинуваа Градската општина во Кавадарци и општините во Бегниште, Градско, Дреново, Крнево и Мрежичко.

Околиски управници беа: Јанаки Л. Грозданов, Крум Т. Камчев и Константин Томов.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Расписи, наредби, заповеди, планови, извештаи, записници од комисии, пријави на направени штети на имоти и стока; списоци, персоналии, преписка, молби, барања и сл.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

**136. ОКОЛИСКА УПРАВА - КРУШЕВО (1941-1944); 1941/1944: куй. 1; 0,1.
АИ, а.е. 159, листови 276, НИС 46 сѝр. ажурито во АОП - базиѝе**

Историјат на фондообразователот:

Во составот на Околиската управа во Крушево влегуваа Градската и пет селски општински управи: Бела Црква, Жван, Кривогаштани, Цер и Прибилци (Црноречко).

Содржински податоци за архивската граѓа:

Расписи, наредби, заповеди, планови, извештаи, записници од комисии, пријави на направени штети на имоти и стока; списоци, персоналии, преписка, молби, барања и сл.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

**137. ОКОЛИСКА УПРАВА - КУМАНОВО (1941-1944); 1941/1944: куй. 1; 0,1.
АИ, а.е. 159, листови 491, НИС 46 сѝр. ажурито во АОП - базиѝе**

Историјат на фондообразователот:

Во составот на Околиската управа на Куманово влегуваа Градската општина и единаесет селски општински управи: Градиште, Опае, Жегљане, Клевовце, Орах, Матејче, Младо Нагоричане, Романовце, Табановце, Арбанашко и Орашац.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

138. ОКОЛИСКА УПРАВА - НЕГОТИНО (1941-1944); 1941/1944: кyш. 1; 0,1. АИ, а.е. 238, лисџови 595, НИС 66 сџр. ажyрирано во АОП - базиџе

Исџоријайџ на фондообразоваџелойџ:

Во составот на Околинската управа - Неготино влегуваа Градската и три селски општински управи: Бистренци, Долни Дисан и Демир Капија.

Содржински џодаџоци за архивската џраѓа:

Расписи, наредби, заповеди, планови, извештаи, записници од комисии, пријави на направени штети на имоти и стока; списоци, персоналии, преписка, молби, барања и сл.

Архивската џраѓа с на буѓарски јазик.

139. ОКОЛИСКА УПРАВА - ОХРИД (1941-1944); 1941/1944: кyш. 1; 0,1. АИ, а.е. 144, лисџови 492, НИС 42 сџр. ажyрирано во АОП - базиџе

Исџоријайџ на фондообразоваџелойџ:

Во составот на Охридската околинска управа влегуваа општините: Градска општинска управа - Охрид, како и селските општински управи во Велгошти и Горни Косел.

Содржински џодаџоци за архивската џраѓа:

Расписи, наредби, заповеди, планови, списоци, персоналии, општа преписка (молби, барања и сл.).

Архивската џраѓа с на буѓарски јазик.

140. ОКОЛИСКА УПРАВА - РАДОВИШ (1941-1944); 1941/1944: кyш. 1; 0,1. АИ, а.е. 101, лисџови 204, НИС 32 сџр. ажyрирано во АОП - базиџе

Исџоријайџ на фондообразоваџелойџ:

Во административен поглед, Околинската управа во Радовиш ја сочинуваа селските општински управи во Конче, Подареш и Воиславци, како и Градската општинска управа во Радовиш.

Содржински џодаџоци за архивската џраѓа:

Расписи, наредби, заповеди, планови, списоци, пријави на направени штети на имоти и стока; списоци, персоналии, општа преписка (молби, барања и сл.)

Архивската џраѓа с на буѓарски јазик.

141. ОКОЛИСКА УПРАВА - РЕСЕН (1941-1944); 1941/1944: кун. 1; 0,1. АИ, а.е. 119, листови 343, НИС 36 сир. ажурирано во АОП - базише

Историја на фондообразованието:

Ресенската околиска управа во административен поглед ја сочинуваа 7 општини, и тоа: Ресенската градска општинска управа, како и 6 селски општински управи во Гопеш, Јанковец, Љубојно, Подмочани, Стење и Царев Двор.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Расписи, заповеди, планови, извештаи, списоци и општа преписка (молби, барања и сл.).

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

142. ОКОЛИСКА УПРАВА - СВЕТИ НИКОЛЕ (1941-1944); 1941/1944: кун. 1; 0,1. АИ, а.е. 171, листови 635, НИС 50 сир. ажурирано во АОП - базише

Историја на фондообразованието:

Околинската управа во Свети Николе ја сочинуваа: Градската општинска управа во Свети Николе и селските општински управи во Немањица, Овчеполе, Трооло и Цумајлија (Лозово).

Околински управници беа: Чакров, Велев и инж. Раде Радев.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Расписи, заповеди, планови, извештаи, записници, списоци и преписка.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

143. ОКОЛИСКА УПРАВА - СТРУМИЦА (1941-1944); 1941/1944: кун. 1; 0,1. АИ, а.е. 30, листови 133, НИС 15 сир. ажурирано во АОП - базише

Историја на фондообразованието:

Околинската управа во Струмица ја сочинуваа следните општини: Градската општинска управа во Струмица и селските општински управи во Босилово, Валандово, Василево, Дојран, Муртино, Ново Село, Попчево и Удово.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Заповеди, извештаи, персоналии и преписка.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

144. ОКОЛИСКА УПРАВА - ШТИП (1941-1944); 1941/1944: куй. 2; 0,2. АИ, а.е. 269, лисџови 849, НИС 74 сџр. ажурџано во АОП - базиџе

Исџоријатџ на фондообразоватџелотџ:

Во составот на Околистката управа во Штип беа Градската општинска управа - Штип, како и селските општински управи во Горни Балван, Радање, Драгово, Лесковица и Криви Дол.

Содржински џодаџџоци за архивскатџа џраџа:

Расписи, наредби, заповеди, планови, извештаи, записници, пријави на направени штети на имоти и стока, изјави, списоци, персоналии, општа преписка.

Архивскатџа џраџа с на буџарски јазик.

ОКОЛИСКИ ПОЛИЦИСКИ УПРАВИ

145. ОКОЛИСКА ПОЛИЦИСКА УПРАВА - ВЕЛЕС (1941-1944); 1941/1944; куй. 1; 0,1. АИ, а.е. 138, лисџови 484, НИС 40 сџр. ажурџано во АОП - базиџе

Исџоријатџ на фондообразоватџелотџ:

Во мај 1941 година во Македонија се формирани 21 околистка полициска управа како пониски органи на полициската власт, со вкупно 2.750 полицајци.

Во организациска поставеност, Околистката полициска управа во Велес ги имаше истите одделенија и служби како Обласната полициска управа во Скопје, под чија надлежност беше.

Во составот на Околистката полициска управа имаше полициски станици во: Велес, Лисиче, Извор, Чашка и Богомила.

Околистски полициски началници во Велес беа: Симеон Петков, Петар Ив. Душков, В. Добрев.

Содржински џодаџџоци за архивскатџа џраџа:

Расписи, наредби, заповеди, планови, извештаи, изјави, пријави за направени штети на имоти и стока, списоци, персоналии и преписка.

Архивскатџа џраџа с на буџарски јазик.

146. ОКОЛИСКА ПОЛИЦИСКА УПРАВА - КАВАДАРЦИ (1941-1944); 1942: куй. 1; 0,1. АИ, а.е. 281, лисџови 672, НИС 76 сџр., ажурџано во АОП - базиџе

Исџоријатџ на фондообразоватџелотџ:

Во мај 1941 година во Македонија се формирани 21 околистка полициска управа како пониски органи на полициската власт, со вкупно 2.750 полицајци.

Како и другите околски полициски управи, таа во Кавадарци ги имаше истите служби, одделенија.

Околската полициска управа во Кавадарци имаше надлежност во полициските работи во општините: Кавадарци, Бегниште, Градско, Дреново, Крнево и Мрежичко.

Содржински податоци за архивската граѓа:
Преписка за 1942 година.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

147. ОКОЛИСКА ПОЛИЦИСКА УПРАВА - СТРУМИЦА (1941-1944);

**1941/1944: кут. 1; 0,1. АИ, а.е. 25, листови 132, НИС 12 стр.,
ажурирано во АОП - базице**

Историјата на фондообразованието:

Во мај 1941 година во Македонија се формирани 21 околска полициска управа како пониски органи на полициската власт, со вкупно 2.750 полицајци.

Околската полициска управа во Струмица ја извршуваше својата работа во следниве општини: Струмица, Валандово, Дојран, Босилово, Василево, Муртино, Ново Село, Попчево и Удово.

Содржински податоци за архивската граѓа:
Расписи, планови, списоци и преписка.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

148. ОКОЛИСКА ПОЛИЦИСКА УПРАВА - ШТИП (1941-1944);

**1941/1944: кут. 1; 0,1. АИ, а.е. 35, листови 154, НИС 14 стр.
ажурирано во АОП - базице**

Историјата на фондообразованието:

Во мај 1941 година во Македонија се формирани 21 околска полициска управа како пониски органи на полициската власт, со вкупно 2.750 полицајци.

Околската полициска управа во Штип потпаѓаше под надлежност на Обласната полициска управа во Скопје и во организациски поглед ги имаше истите служби и одделенија како и управата во Скопје.

Околската полициска управа во Штип имаше надлежност во општините: Штип, Горни Балван, Радање, Драгово, Лесковица.

Содржински податоци за архивската граѓа:
Расписи, заповеди, извештаи, досиеја и преписка.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

ГРАДСКИ ОПШТИНСКИ УПРАВИ

149. ГРАДСКА ОПШТИНСКА УПРАВА - ГЕВГЕЛИЈА (1941-1944);
1941/1944: кун. 4; 0,4. АИ, а.е. 323, листови 2394, НИС 89 сир.
ажурирано во АОП - базице

Историајат на фондообразовацелот:

Историајатот и организациската поставеност на сите градски управи се исти.

Со воведувањето на бугарската власт, Македонија беше поделена на 5 градски општински управи во Битолската област и 16 градски општински управи во Скопската област, меѓу кои беше и Гевгелиската градска општинска управа. Основна функција на Градската општинска управа беше решавањето на административните, стопанските, финансиските и др. проблеми.

Заради решавање на тие прашања, општинската управа ги имаше следниве одделенија и служби: граѓанско, судско, финансиско, техничко, санитарско, ветеринарно, земјоделско-стопанско, за култура и пропаганда, државна контрола, како и други помошни служби за поефикасна работа на општината, како што се: противпожарната, комуналната и др.

На чело на Градската општинска управа се наоѓаше кмет, на кого му помагаа неколку заменици и одреден број административни служби.

Во општината постоеше и Општински совет како советодавно тело на кметот, кое му помагаше во одредени области (буџет, комунално уредување и др.)

Должноста кмет во Градската општинска управа во Гевгелија ја извршуваа: Никола Бошнаков, Илија Димитров Богоев, Васил Георгиев Манолев, Благој Панев Дубровски и Иван Димитров Шопов.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Расписи, наредби, заповеди, извештаи, персоналии, списоци, платни списоци, расписки, записници од разни тела и комисии, записници за направени штети на имоти и стока, општа преписка, молби, барања, уверенија и досиеја.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

150. ГРАДСКА ОПШТИНСКА УПРАВА - КОЧАНИ (1941-1944);
1941/1944: кун. 2; 0,2. АИ, а.е. 169, листови 1358, НИС 49 сир.
ажурирано во АОП - базице

Содржински податоци за архивската граѓа:

Расписи, наредби, заповеди, извештаи, персоналии, списоци, записници од разни тела и комисии, пријави за направени штети на имоти и стока, општа преписка (молби, барања) и досиеја.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

**151. ГРАДСКА ОПШТИНСКА УПРАВА - КРИВА ПАЛАНКА
(1941-1944); 1941/1944: куй. 2; 0,2. АИ, а.е. 124, листови 847,
НИС 38 сир., ажурено во АОП - базице**

Историја на фондообразованието:

На чело на Градската општинска управа се наоѓаше кмет, на кого му помагаа неколку заменици и одреден број административни служби.

Во општината постоеше и Општински совет како советодавно тело на кметот, кое му помагаше во одредени области (буџет, комунално уредување и др.)

На чело на Градската општинска управа во Крива Паланка беа Величко Георгиев Кулев и Димитар Трифунов Петров.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Заповеди, извештаи, персоналии, списоци, записници од разни тела и комисији, записници за направени штети на имоти и стока, општа преписка - молби, барања, уверенија и досиеја.

Архивската граѓа е на буѓарски јазик.

СЕЛСКИ ОПШТИНСКИ УПРАВИ

**152. СЕЛСКА ОПШТИНСКА УПРАВА - ДРАЧЕВО (1941-1944);
1941/1944: куй. 1; 0,1. АИ, а.е. 64, листови 151, НИС 21 сир.
ажурено во АОП - базице**

Историја на фондообразованието:

Организациската поставеност, задачите и надлежностите на сите селски општински управи се исти.

Како најниски органи на административната власт во Македонија беа формирани селски општински управи, и тоа: во Битолската област вкупно 33, а во Скопската област 83, меѓу кои беше и Селската општинска управа во Драчево

Селските општински управи им беа потчинети на околинскиот управник и на обласниот директор, кој ги назначуваше.

Кметот ја претставуваше општината пред другите органи, а како помошници за едно или повеќе села се назначуваа кметски намесници.

Селските општински управи ги извршуваа работите во врска со: подготвувањето буџет на општината; собирањето даноци; водоснабдувањето; развојот на земјоделството, сточарството, трговијата и др. области; комуналното уредување; реквизицијата на храна, стока и др.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Списоци, персоналии, записници и решенија, молби, уверенија и преписка.

Архивската граѓа е на буѓарски јазик.

**153. СЕЛСКА ОПШТИНСКА УПРАВА - ЗЕЛЕНИКОВО (1941-1944);
1941/1944: куй. 1; 0,1. АИ, а.е. 31, лисџови 414, НИС 13 сџр.
ажурирано во АОП - базиџе**

Содржински џодаџоци за архивскаџа џраџа:
Заповеди, извештаи, записници, преписка и персоналии.

Архивскаџа џраџа с на буџарски јазик.

**154. СКОПСКИ ГОРСКИ (ШУМСКИ) РЕОН - СКОПЈЕ (1941-1944);
1942: куй. 1; 0,1. АИ, а.е. 7, лисџови 290, НИС 7 сџр.
ажурирано во АОП - базиџе**

Исџоријаџи на фондообразоваџелоиџи:
Во составот на Обласната дирекција во Скопје функционираше Скопскиот горски (шумски) реон, со основна задача да води надзор врз користењето на шумскиот фонд во областа.

Содржински џодаџоци за архивскаџа џраџа:
Планови за сечење дрва во околиците во Скопската област и преписка.

Архивскаџа џраџа с на буџарски јазик.

**881 (878). ДЕБАРСКА ПРЕФЕКТУРА - ДЕБАР (-); 1942/1943:
куй. 1; 0,1. АИ, а.е. 46, лисџови 2226. Реџесџи, НИС 46 сџр.**

Содржински џодаџоци за архивскаџа џраџа:
Преписка, телеграми, списоци и сл. во врска со: лицата обвинети за комунистички активности, судирите со комунисти, за притворањето на лица, за атентатот врз секретарот на Албанската фашистичка партија во Дебар, за почнувањето истрага и судење на разни лица, за испраќањето осудени лица во логорот во Драч, известувања во врска со движењата на комунистите, за акциите на комунистите (уништување телефонски столбови, архива, земање храна и прехранбени продукти, за пропагандни активности на комунистите во Мавровско).

Архивскаџа џраџа с на албански јазик.

**879 (1095). ОКОЛИСКА УПРАВА - ПРИЛЕП (1941-1944); 1941/1944: куй. 1;
0,1. АИ, а.е. 16, лисџови 19, НИС 10 сџр.ажурирано во АОП - базиџе**

Исџоријаџи на фондообразоваџелоиџи:
Во составот на Околицката управа - Прилеп влегуваат Градската општинска управа и девет селски општински управи: Витолиште, Врбјани, Долнени, Дуње, Костинци, Небрегово, Плетвар, Прилепец и Тополчани.

Архивскаџа џраџа с на буџарски јазик.

**882 (880). СКОПСКА ИНСПЕКЦИЈА ЗА ТРУД - СКОПЈЕ (1942-1944);
1942/1944: куѝ. 1; 0,1. АИ, а.е. 58, лисѝови 133, НИС 13 сѝр.**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Фондот не е комплетен. Самиот назив укажува дека основна дејност на фондообразователот е трудовата инспекција во периодот на бугарската окупација на Македонија (1941-1944 година).

Сочуван е список на привремени дозволи за отворање занаетчиски дуќани во 1944 година; преписка на трудовата инспекција со фабрики, приватни лица-сопственици на занаетчиски фирми - дуќани во врска со исполнувањето на законските норми и стандарди за извршување одредена дејност; за техничките карактеристики на најразновидни резервоари, парни котли и сл. Преписка со граѓани за признавање на одредено занимање - занает како и за подготовка и полагање испити за одредени занимања (машинисти, ложачи) во врска со издавањето работнички книшки, итн.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

1.5. АРХИВСКИ ФОНДОВИ ОД 1944

**157. АСНОМ - СКОПЈЕ (1944-1945); 1944/1945: куѝ. 22; 2,2: АИ, а.е. 1840,
лисѝови 9426, НИС 484 сѝр. ажурно во АОП - базиѝе**

Историја на фондообразователот:

Прашањето за формирањето на АСНОМ првпат се постави на советувањето на Централниот комитет на Комунистичката партија на Македонија во с. Отешево, крај Преспа, одржано во август 1943 година (во литературата познато како Преспанско советување). Првите, пак, значајни подготовки во врска со спроведувањето на одлуката од ова советување за формирање на АСНОМ се совпаѓаат со организациското јакнење на Народноослободителниот фронт на Македонија.

Сѝ до свикувањето на АСНОМ, Главниот штаб на НОВ и ПОЈ за Македонија има улога на воено раководно тело на Народноослободителната војна во Македонија, но истовремено тој врши некои политички функции. Во ова својство, Главниот штаб издаде значајни политички документи (прогласи, манифести и сл.), така што сево ова му дава карактер на посебно привремено претставничко тело. Главниот штаб истовремено ги создаде и потребните услови како за свикување на АСНОМ така и за негово непречено работење.

Вршејќи ја функцијата на политичко раководно тело на Народноослободителната борба, Главниот штаб на НОВ и ПОЈ за Македонија во октомври 1943 година издаде Манифест до македонскиот народ, во кој се изнесуваат основните идејни и програмски поставки, врз кои треба да се темели идниот државно-правен статус на Македонија во нова Југославија. Во овој документ Главниот штаб постави пред македонскиот народ и пред демократската јавност во светот многу значајни прашања во врска со

решавањето на македонското национално прашање во условите на Народноослободителната борба на народите на Југославија.

Воедно, Главниот штаб преку своите воено-оперативни штабови и командни места и подрачја водеше постојана грижа за зацврстување и понатамошно развивање на органите на новата народна власт, кои сè повеќе се прошируваа како на ослободената така и на полуослободената територија.

Свикувањето на Второто заседание на АВНОЈ, одржано на 29.11.1943 година, и одлуките што беа донесени на него, дадоа нов поттик за забрзување на подготовките во врска со свикувањето на АСНОМ. Врз идејно-политичките основи содржани во одлуките на АВНОЈ се развиваше системот на народноослободителните одбори и народната власт во Македонија и се зацврстуваше националната рамноправност и слобода на македонскиот народ. Одлуката, пак, на АВНОЈ за изградба на Југославија врз принципот на федерација даде основа за проширување и активирање на Иницијативниот одбор за свикување на АСНОМ, кој беше формиран непосредно по објавувањето на Манифестот на Главниот штаб.

Всушност, со формирањето на Иницијативниот одбор Народноослободителното движење на македонскиот народ доби ново претставничко тело, зашто тоа е конституирано како носител на определени функции на власта. Оваа одлука имаше посебно значење за понатамошниот развој на Народноослободителната борба и за забрзаното формирање и свикување на АСНОМ.

Иницијативниот одбор со писмото од март 1944 обезбеди изборот на делегатите на АСНОМ да се изврши врз основа на демократска изборна постапка. Врз основа на едно посебно упатство, издадено од Централниот комитет на КП на Македонија на 2.4.1944 година, во кое беа содржани принципите на изборниот систем, се изврши изборот на делегатите за Првото заседание на АСНОМ. Во Упатството се вели дека делегатите предложени за Првото заседание на АСНОМ мора да бидат лица што се истакнале со својата работа во Народноослободителното движење и што ја имаат довербата на народот. Особено беше истакнувано дека за кандидати може да се предлагаат личности што израснале во текот на самата Народноослободителна борба и кои како такви ја заслужуваат довербата на народот и се согласуваат со принципите изложени во Манифестот на Главниот штаб.

Непосредно пред свикувањето на Првото заседание на АСНОМ, слободната територија во овој период се простираше преку патот Куманово - Крива Паланка и Куманово - Врање, вклучувајќи го целиот десен брег на јужна Морава. Оваа територија беше означена како место каде што ќе се одржи Првото заседание на АСНОМ. Според упатството издадено од Главниот штаб и Иницијативниот одбор, на оваа територија беа упатувани делегатите - избрани претставници - за Првото заседание на АСНОМ.

До денот на одржувањето и свикувањето на Првото заседание на АСНОМ беа избрани вкупно 115 делегати. Меѓу нив имаше луѓе од различен социјален и национален состав, а некои преку полномошно ги претставуваа и оние делегати што не можеа да присуствуваат на Првото заседание.

Подготовките за свикување на Првото заседание на АСНОМ, извршени во текот на една година, беа крунисани со успех. На 2 август 1944 година беше свикан АСНОМ на своето Прво заседание, за да се конституира како највисоко законодавно и извршно тело на суверената власт на македонскиот народ.

Одлуките донесени на ова заседание ги дадоа основите за државно-правниот развој на слободната и ослободената нација, која првпат во својата историја го прокламира создавањето на слободна федерална Македонија во рамките на Демократска Федеративна Југославија.

На Првото заседание на АСНОМ Иницијативниот одбор поднесе три документи: Извештај на Иницијативниот одбор, Експозе за борбата на македонскиот народ против окупаторот и Експозе за народно-демократската власт во Македонија. Ова се всушност документи што најречито зборуваат за процесот на изградбата на македонската држава.

Во експозето се подвлекува дека во текот на три години од Народноослободителната борба на македонскиот народ се остварени суштествени резултати. Меѓу првите се наведува создавањето на народноослободителната војска и на АСНОМ, што е одраз на суверенитетот на македонскиот народ и врховен орган на македонската држава. По тој повод, во експозето се вели: „Ние, синовите на еден вечно поробен народ, на една негирана нација, ние сме народни претставници во првото македонско Народно собрание, градители на македонската држава“.

На Првото заседание на АСНОМ се донесени следниве законодавни акти: Декларација за основните права на граѓаните на Демократска Македонија; со посебна одлука македонскиот јазик се воведува како службен јазик во новата федерална македонска држава - како израз на принципот за самоопределување на македонскиот народ; со одлука 2 август се прогласува за национален празник - 2 се дава признание на националноослободителната борба во минатото и се поврзуваат традициите на македонските востаници од 1903 година со народноослободителната борба на македонскиот народ против окупаторот; 2 се искажува благодарност на народноослободителната војска - единиците на НОВ на Македонија во заедничката борба со единиците на другите југословенски народи ги извојуваа придобивките за создавањето на новата федерална македонска држава.

Архивската граѓа с на македонски јазик.

**158. СОБРАНИЕ НА НРМ/СРМ - СКОПЈЕ (1945-1991); 1945/1991:
куќ: 670, АИ а.е. 14.689, листови 310.696, НИС 4558 сѝр.
ажурирано во АОП - базиите (од 1 до 31 куќ.; од 99 до 670)**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Стенографски белешки; оригинални закони (1945-1980 година); одлуки, решенија; доверливи и строго доверливи акти (1963-1987 година); седнични материјали на Собранието на НРМ/СРМ - дневни редови; материјали по точките од дневните редови; мислења и извештаи на комисии и надлежни органи (1945-1991 година):

1. Собор на производители (1953-1963 год.)
 - Стопански собор (1964-1974 год.)
 - Собор за здружен труд (1974-1991 год.)
2. Републички собор (1956-1974 год.)
3. Општествено-политички собор (1963-1984 год.)

4. Просветно-културен собор (1963-1974 год.)
5. Собор на здружениот труд (1963-1974 год.)
6. Собор на општините (1969-1984 год.)

Архивската граѓа е на македонски јазик.

**159. ИЗВРШЕН СОВЕТ НА СРМ (Влада на ДФМ, НРМ, СРМ и РМ)
(1945-1991); 1945/1991: кн. 240, кун. 1830; 187,8. Обработени 69 а/к, АИ,
а.е. 4586, листови 36.654, НИС 1103 сџр., ажурено во АОП - базице
од 1 до 48 кун.**

Историчајот на фондообразовањето:

Одлуките на АВНОЈ ги поставија основите за решавање на националното прашање во Југославија, новата државна организација и нејзината класна суштина, како и основите на идниот политички систем до распадот на СФРЈ во 1990 година и прогласувањето на независна и суверена Република Македонија. Врз основа на одлуките на АВНОЈ, сите земски собранија во федеративните единици одржаа свои собранија и се конституираа во врховни, законодавни и претставнички тела, а истовремено формираа свои национални влади и органи за вршење на извршно-управните функции.

Со решенијата донесени на Првото заседание на АСНОМ функцијата на Народно правителство - Влада привремено ја извршува Президиумот на АСНОМ. Првата народна влада на Македонија е формирана врз основа на Законот за изменување и дополнување на Решението на АСНОМ од 15 април и Законот за народната влада на Македонија донесен на Народното собрание од 16 април 1945 година. Во нејзиниот состав влегуваат претставници на македонскиот народ, албанската и турската народност, учесници во НОБ, луѓе од работничките, селските, трговските и интелектуалните средини. Најзначаен документ на Првата народна влада на Македонија е Декларацијата до македонскиот народ, народностите и пошироката југословенска и светска јавност.

Владата како највисока извршна власт во првите години е насочена кон обезбедување и заштита на придобивките од Револуцијата - односот на државната власт кон стопанството. Во услови на радикална промена на сопственичката структура во општеството државата се манифестира како основен носител на управувањето со стопанството и стопанскиот развој. Опасноста од осамостојувањето на државниот апарат во политичка моќ над општеството требаше да се спречи со воведување на работничкото самоуправање во 1950 година. Со предавањето на „фабриките на работниците“ следува социјалистичкиот самоуправно-демократски развој на нашето општество, заснован врз решавање на основното прашање на понатамошниот развој - кој, во какви односи и на кој начин го управува производството и кој одлучува за плодовите на трудот на луѓето и за резултатите на општествениот труд во целина. Со Уставот на НРМ од 31 декември 1946 година е разграничена поделбата на власта на законодавна, извршна и судска. Народното собрание, кое според Уставот е претставник на народниот суверенитет и врховен орган на државната власт на НРМ, ги избираше Президиумот и Владата на НРМ. Во наредниот полувековен период

до осамостојувањето на Република Македонија, во согласност со промените на сојузно и републичко ниво, се вршат промени и во Владата односно во Извршниот совет. Од февруари 1953 година Владата на НРМ се преименува во Извршен совет на НРМ. Десет години подоцна, со Уставот од 1963 година и Уставниот закон НРМ се преименува во Социјалистичка Република Македонија, а Извршниот совет во Извршен совет на СР Македонија. Десет години подоцна, со Сојузниот устав од 1974 година определена е новата поставеност на државните органи врз база на делегатски систем, а во економски поглед надминувањето на тешката ситуација требаше да се спроведе преку воведување на ООЗТ - основни организации на здружен труд. Улогата на републиките јакнее во однос на улогата на Федерацијата. Со тоа степенот на државноста на СР Македонија во рамките на Федерацијата битно се зголемува, а улогата на Извршниот совет станува позабележителна. Во 1991 година, десет години по смртта на претседателот Јосип Броз Тито, кризата резултира со распад на СФРЈ на повеќе независни држави. Во периодот од 1946 до 1991 се променија вкупно осум премиери на влада и извршните совети на СР Македонија. Со тоа заврши ерата на социјалистичкото општество во Македонија и се отвори плуралниот повеќепартиски концепт на општествено уредување на независна и суверена Република Македонија.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

МИНИСТЕРСТВА НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

170. МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРОСВЕТА НА НРМ - СКОПЈЕ (1945-1951);
1945-1951: кн. 81, кун. 46; 6,2. АИ, а.е. 1647, листови 24200, НИС 548 сѝр.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

171. МИНИСТЕРСТВО ЗА СОЦИЈАЛНИ ГРИЖИ НА НРМ - СКОПЈЕ
(1945-1951); 1945/1951: кн. 149, кун. 30; 6. АИ, а.е. 931, листови 11.829,
НИС 490 сѝр.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

883 (1011) - МИНИСТЕРСТВО ЗА НАУКА И КУЛТУРА НА НРМ - СКОПЈЕ
(1949-1951); 1949/1951: кун. 9,0,9.АИ, а.е. 652, листови 5311, НИС 72 сѝр.

Историјата на фондообразованието:

Президиумот на АСНОМ на Првото заседание на 6 август 1944 година во с. Рамно (Прохор Пчињски), според овластувањата добиени од АСНОМ, имаше

прерогативи на влада и за таа цел формира осум поверенства⁸, од сите подрачја на општествениот живот за изградување на земјата.

Со Указот бр. 1⁹ на Президиумот на Народното собрание на ФМ избрана е првата Влада на Федерална Македонија на чело со претседателот на Владата Лазар Колишевски, првиот потпретседател Љупчо Арсов и вториот потпретседател Абдураим Мехмед, и министрите:

- за внатрешни работи - Киро Петрушев,
- за просвета - Никола Милев,
- за правосудство - д-р Павел Шатев,
- за индустрија и рударство - Страхил Гигов,
- за трговија и снабдување - Тоде Ношпал,
- за земјоделство и шумарство - Богоја Фотев,
- за народно здравје - д-р Вукашин Попадиќ,
- за социјална политика - д-р Неџат Аголи,
- за градежништво - инг. Георѓи Василев
- за финансии - Љупчо Арсов.

Со Законот¹⁰ за изменување и дополнување на Законот на Народната влада на НРМ, покрај другите измени и дополни, формирано е и Министерство за труд.

Со Указот бр. 24¹¹ на Президиумот на македонското Собрание на НРМ се основа Министерство за локален сообраќај - министер е Тоде Ношпал.

Со Указот бр. 8¹² на Президиумот на Народното собрание на НРМ за реконструкција на Владата на НРМ за министер на Министерството за шумарство е поставен Стоилко Ивановски. (Се укинува Министерството за земјоделство и шумарство, а се основаат две посебни министерства за земјоделство и шумарство).

Со Указот бр. 15¹³ на Президиумот на Народното собрание на НРМ е основано Министерство за наука и култура на НРМ - министер е Крсте Црвенковски.

Во функција на децентрализација на државниот управен апарат, во 1951 година започнува укинување на министерствата и основање на совети.

Со Указот бр. 5¹⁴ од 6 јануари 1951 година се укинуваат Министерството за просвета и Министерството за наука и култура и се основа Министерство за просвета, наука и култура на НРМ.

Со истиот Указ укинати се Министерството за земјоделство и Министерството за шумарство и се формира Министерство за земјоделство и шумарство на НРМ.

Со истиот Указ се укинува Министерството за народно здравје и Министерството за социјални грижи, а на нивно место се основа Совет за народно здравје и социјални грижи.

⁸ Фонд АСНОМ, к. 1.

⁹ Сл. весник на НРМ бр.

¹⁰ Сл. весник на НРМ бр. 23 од 1946.

¹¹ Сл. весник на НРМ бр. 33 од 1947.

¹² Сл. весник на НРМ бр. 33 од 1948.

¹³ Сл. весник на НРМ бр. 24 од 1949.

¹⁴ Сл. весник на НРМ бр. 2 од 1951.

Со Указот бр. 12¹⁵ од 13 април 1951 година за реорганизација на Владата на НРМ се формира Влада, во чиј состав влегуваат министерствата за внатрешни работи, финансии и правосудство и следните совети:

1. Совет за законодавство и изградба на народната власт;
2. Совет за просвета, наука и култура;
3. Совет за народно здравје и социјална политика;
4. Стопански совет со Главна управа за план и Републикански завод за статистика и евиденција;
5. Совет за енергетика, преработувачка и екстрактивна индустрија, со 9 главни дирекции и Главна управа за локална индустрија и занаетчиство;
6. Совет за градежни и комунални работи со две главни управи и две главни дирекции;
7. Совет за земјоделство и шумарство, со две главни управи и две главни дирекции;
8. Совет за промет со стоки - со четири главни управи.

Со Одлуката¹⁶ на Народното собрание на НРМ бр. 1046 од 15 октомври 1951 година се укинува Советот за енергетика, преработувачка и екстрактивна индустрија, Советот за градежни и комунални работи, а се основа Совет за индустрија и градежништво на Владата на НРМ.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

886 (882). РЕПУБЛИЧКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА КУЛТУРА НА СРМ - СКОПЈЕ (1963-1965); 1963/1965: кут. 5; 0,5. АИ, а.е. 390, листови 2319, НИС 113 сир.,

Архивската граѓа е на македонски јазик.

СОВЕТИ НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

181. СОВЕТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛИЕ И ШУМАРСТВО ПРИ ВЛАДАТА НА НРМ - СКОПЈЕ (-); 1950-1952: кут. 4; 0,4. АИ, а.е. 288, листови 1170, НИС 100 сир.,

Историјата на фондообразованието:

Со Указот бр.16¹⁷ на Президиумот на Народното собрание на НР Македонија бр.25 од 23 април 1950 година се формира Совет за земјоделие и шумарство при Владата на НРМ.

Советот ја раководи и ја координира работата од областа на земјоделството, шумарството и водостопанството.

¹⁵ Сл. весник на НРМ бр. 13 од 1951.

¹⁶ Сл. весник на НРМ бр. 29 од 1951.

¹⁷ Сл. весник бр.11 од 15 мај 1950.

Советот го раководи претседателот - министерот за земјоделство, а Советот го сочинуваат и министерот на државните стопанства и претседателот на Комитетот за водоснабдување.

Со Указот бр.12¹⁸ од 13 април 1951 година Президиумот на Народното собрание на НР Македонија го укинува Министерството за земјоделие, со што сите права се пренесуваат на Советот за земјоделие и шумарство.

Со истиот Указ бр.12 Советот за земјоделие и шумарство ги формира: Главната управа за земјоделие; Главната управа за шумарство и Главната дирекција за задружно земјоделие.

Со Одлуката¹⁹ на Народното собрание на НР Македонија од 2 февруари 1953 година за прогласување на Законот за спроведување на Уставниот закон за општественото и политичкото уредување (устројство) на органите на власта на НРМ се укинува Советот за земјоделие и шумарство, а се основа Секретаријат за земјоделие на Социјалистичка Република Македонија.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

889 (886). СОВЕТ ЗА ПРОСВЕТА НА НРМ - СКОПЈЕ (1953-1963);
1953/1963: кн. 6, куй. 44; 4,5 АИ, а.е. 1020, лисџови 26.506, НИС 298 сџр.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

890 (887). СОВЕТ ЗА КУЛТУРА НА НРМ - СКОПЈЕ (1957-1963);
1957/1963: кн. 8, куй. 13; 1,5. АИ, а.е. 902, лисџови 9330, НИС 269 сџр.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

891 (1012). СОВЕТ ЗА ПРОСВЕТА, НАУКА И КУЛТУРА НА НРМ -
СКОПЈЕ (1951-1953); 1951/1953: кн. 5, куй. 10; 1,1. АИ, а.е. 373,
лисџови 5236, НИС 108 сџр.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

892 (1013). СОВЕТ ЗА ПРОСВЕТА И КУЛТУРА НА НРМ - СКОПЈЕ (-);
1956/1957: куй. 2; 0,2. АИ, а.е. 154, лисџови 1138, НИС 49 сџр.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

893 (888). СОВЕТ ЗА ШКОЛСТВО НА НРМ - СКОПЈЕ (1956-1967);
1956-1967: кн. 4, куй.21; 2,2. АИ, а.е. 718, лисџови 8599, НИС 205 сџр.

¹⁸ Сл. весник бр.13 од 18 април 1951.

¹⁹ Сл. весник бр.3 од 10 февруари 1953.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

**894 (923). СОВЕТ ЗА НАУЧНА РАБОТА НА НРМ - СКОПЈЕ (1958-1965);
1958/1965: кн. 2, кун. 21; 2,1. АИ, а.е. 710, листови 13.860, НИС 201 сир.**

Архивската граѓа е на македонски јазик.

**896 (1014). РЕПУБЛИЧКИ СОВЕТ ЗА КООРДИНАЦИЈА НА
НАУЧНИТЕ ДЕЈНОСТИ - СКОПЈЕ (-); 1971: кун. 1; 0,1.
АИ, а.е. 57, листови 331, НИС 23 сир.**

Историјата за фондообразованието:

Врз основа на членот 73 точки 4 и 9 од Уставот на Народна Република Македонија, по предлог на претседателот на Владата на НРМ, Президиумот на Народното собрание на НРМ издава Указ²⁰ за реорганизација на Владата на Народна Република Македонија.

Со членот 1 на Указот, Владата на НРМ ќе се состои од следниве министерства и совети:

Претседателство на Владата, Министерство за внатрешни работи, Министерство за финансии, Министерство за правосудие, Совет за законодавство и изградба на народната власт, Совет за просвета, наука и култура, Совет за народно здравје и социјална политика, Стопански совет со Главна управа за план и со Републикански завод за статистика и евиденција, како и негови органи, Совет за енергетика, екстрактивна и преработувачка индустрија со Главна управа за локална индустрија и занаетчиство и главни дирекции, Совет за градежни и комунални работи со главни управи и дирекции, Совет за земјоделие и шумарство со главни управи и дирекции, Совет за промет со стоки со главни управи.

На чело на министерствата стојат министри, на чело на советите - претседатели на совети, на чело на главните управи и генералните дирекции стојат директори, кои по предлог на претседателот на Владата ги именува и ги разрешува Президиумот на Народното собрание на НРМ.

Советот за одредена гранка од стопанството или област од општествените дејности решава за сите работи од републичка надлежност во согласност со сојузниот и републичкиот устав и во согласност со сојузните и републичките закони.

Сите одлуки и решенија што ги носи Советот се разгледуваат и се усвојуваат на седници.

Врз основа на чл. 71 од Уставот на НРМ од 31 декември 1946 година, Народното собрание на НРМ на седницата од 2 февруари 1953 година донесува Одлука²¹ за прогласување на Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство и органите на власта на Народна Република Македонија.

²⁰ Сл. весник на НРМ бр. 13 од 1951.

²¹ Сл. весник на НРМ бр. 3 од 1953.

Во согласност со Уставниот закон, републички органи на власта се Народното собрание и Извршниот совет како извршен орган на Народното собрание.

По насоки и надзор на Извршниот совет, определени извршни работи вршат републичките органи на управата.

Во согласност со Уставниот закон, Извршниот совет образува државни секретаријати и совети и ги именува државните секретари и секретарите на советите. Со денот на започнувањето на работата на државните секретаријати и на советите престануваат да работат дотогашните министерства и совети.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

ГЛАВНИ ДИРЕКЦИИ НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

191. НА ДРВНАТА ИНДУСТРИЈА - СКОПЈЕ (1950-1952); 1949-1952:

кн. 9, куќ. 3; 0,5. АИ, а.е. 196, листови 1557, НИС 65 сџр.

ажурирано во АОП - базице

Историјата на фондообразованието:

Главната дирекција за дрвна индустрија е формирана со Указ на Президиумот на НРМ на 1 мај 1950 година и тоа како Генерална дирекција, а од 10 мај се преименува во Главна дирекција. Нејзина задача е административно-оперативно раководење со шумско-индустриски претпријатија за исполнување на производствените и инвестициските планови. Тоа е периодот на основање на првите самостојни претпријатија управувани од работничките совети и управните одбори.

Дирекцијата ја има следнава организација: организаационо-кадровски сектор; секретаријат; правен референт; оперативен сектор; група за евиденција; плански сектор; биро за унапредување на производството и финансозна ревизија. Главната дирекција во 1951 година има измени во организациската структура - задачите се реализираат во рамките на пет сектори: плански, производствен, стопанско-сметководен, комерцијален и општ сектор. Во 1952 година дирекцијата работи со два сектора: плански и општ сектор.

Со Указ на Президиумот на Народното собрание на НРМ бр. 27 и 28 од 11.07.1952 година Главната дирекција престанува да работи.

Инаку, уште од 1945 година започнува организирана експлоатација на шумските производи. Со Уредбата²² бр. 75 од 23 јуни 1945 година Министерството за земјоделие и шумарство го основа федералното претпријатие „Фешума“.

Со Уредбата²³ на Владата на НРМ бр. 41 од 8 март 1946 година при Министерството за земјоделие и шумарство се основа Земската управа за

²² Сл. Весник на НРМ бр. 11 од 1945 год.

²³ Сл. Весник на НРМ бр. 5 од 1946.

шумски и шумско-индустриски претпријатија, која ги презема надлежностите од „Фешуми“. Во 1948 година со Уредбата²⁴ на Владата на НРМ бр. 13896 од 31 декември 1947 година се основа Главната дирекција на државните шумски стопанства, која е укината во април 1949 година со Уредбата²⁵ на Владата на НРМ бр. 2991 од 16 април. Надлежностите ги презема Министерството за шумарство сè до основањето на Генералната дирекција за државна индустрија.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Записници од состаноци, материјали од работата на работничките совети, правилници, извештаи, анализи, информации, материјали од работата на разни комисии, плански и инвестициони материјали, завршни сметки и сл.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

194. НА ДРЖАВНИТЕ СТОПАНСТВА - СКОПЈЕ (1948-1949); 1948/1949:

куќ. 2; 0,2. АИ, а.е. 103, листови 1132, НИС 30 сѝр.

ажурирано во АОП - базице

Историјат на фондообразованието:

Со Уредбата²⁶ на Владата на НРМ бр. 13717 од 31 декември 1947 година формирана е Главната дирекција за државни земјоделски стопанства при Министерството за земјоделие и шумарство на НРМ. Дирекцијата ги презема работите од дотогашната Управа за земјоделски стопанства. Со Указот²⁷ бр. 3 на Владата на НРМ од 12 мај 1948 година се укинува Министерството за земјоделие и шумарство и се формираат две посебни министерства - Министерство за земјоделие и Министерство за шумарство. Главната дирекција за државни земјоделски стопанства е под надлежност на Министерството за земјоделие.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Записници од конференции, советувања и извршени контроли; оперативни планови и планови за капитална изградба; оперативни извештаи, извештаи од извршени контроли и годишни извештаи; анализи за мелиоративни зафати и за работата на локалните стопанства; производствени и финансиски планови и други материјали на земјоделските стопанства од Гостивар, Градско, Гевгелија, Демир Капија, Дуброво, Прилеп, Неготино, Струмица, Скопје, Трубареве, Штип и др.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

²⁴ Сл. Весник на НРМ бр. 1 од 1948.

²⁵ Сл. Весник на НРМ бр. 10 од 1949.

²⁶ Сл. Весник на НРМ бр. 1 од 24 јануари 1948.

²⁷ Сл. Весник на НРМ бр. 14 од 15 мај 1948.

**197. НА МЕТАЛНАТА ИНДУСТРИЈА - СКОПЈЕ (1948-1952); 1947/1952:
кн. 19, куќ. 4; 0,6. АИ, а.е. 407, листови 1900, НИС 133 сѝр.
ажурирано во АОП - базиѝе**

Историјаѝ на фондообразоваѝелотоѝ:

Со Уредбата²⁸ на Владата на НРМ бр. 266 од 7 јануари 1948 година беше основана Главната дирекција на Републиканската метална индустрија при Министерството за индустрија и рударство на НРМ. Во согласност со чл. 2 од цитираната Уредба, Дирекцијата е АОП (административно-оперативен раководител) на претпријатијата на металната индустрија од републичко значење. Дирекцијата е под непосредно раководство на министерот за индустрија и рударство. На чело на Дирекцијата стои главниот директор, а во работата му помагаат шефовите на одделите за кадровски, плански, комерцијални и погонски работи. Секретаријатот преку секретарот ги раководи правните и општите работи. Назначувањето на сите погореспоменати раководни извршители го врши министерот за индустрија и рударство по добиената согласност од претседателот на Владата.

Раководните работници го сочинуваат Колегиумот на Дирекцијата, кој е советодавен орган на главниот директор.

Содржински подаѝоци за архивската ѝ граѓа:

Записници од работата на конференцијата, Колегиумот и Управниот одбор; од работата на Работничкиот совет, од извршените финансиски ревизии, записници од претпријатијата од металната индустрија; упатства за нормирање на работите, за изградба на училишни објекти, за инвестиции и сл.; планови за работа и производство, анализи, прегледи, годишни извештаи, билтени, и сл.

Архивската ѝ граѓа с на македонски јазик.

**201. НА ПРЕХРАНБЕНАТА ИНДУСТРИЈА - СКОПЈЕ ((1945-1950);
1946/1952: кн. 14, куќ. 7; 1. АИ, а.е. 189, листови 4297, НИС 73 сѝр.
ажурирано во АОП - базиѝе**

Историјаѝ на фондообразоваѝелотоѝ:

Владата на НРМ по предлог на Министерството за индустрија и рударство со Уредбата²⁹ од 25 февруари 1947 година ја основа Главната дирекција за прехранбена индустрија на НРМ. Дирекцијата е под раководство на министерот за индустрија и рударство. На чело на Дирекцијата стои главен директор.

Организациската поставеност, надлежностите, задачите и раководната структура се идентични со тие на Генералната дирекција за метална индустрија.

²⁸ Сл. весник на НРМ бр. 1 од 24 јануари 1948.

²⁹ Сл. весник на НРМ бр. 12 од 5 април 1947.

Со Указот³⁰ бр. 14 на Президиумот на Народното собрание на НРМ од 23 април 1950 година се укинува Министерството за индустрија и рударство на Владата на НРМ, а се основа Генерална дирекција за прехранбена индустрија. Со Указот³¹ бр. 12 од 13 април 1951 година Генералната дирекција за прехранбена индустрија се преименува во Главна управа за прехранбена индустрија и влегува во состав на Советот за енергетика, преработувачка и екстрактивна индустрија. На чело на Главната управа стои директор назначен од Президиумот на Народното собрание на НРМ.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

КОМИТЕТИ НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

901 (892). КОМИТЕТ ЗА ФИСКУЛТУРА ПРИ ВЛАДАТА НА НРМ - СКОПЈЕ (1947-1950); 1946/1956: кн. 7, куќ. 9; 1,1. АИ, а.е. 507, листови 2849, НИС 144 сѐр. ажурено во АОП - базице (2 куќ)

Историјата на фондообразованието:

Врз основа на членот 79 став 2 од Уставот на НРМ, Владата на НРМ донесува Уредба³² за основање Комисија за фискултура при Владата на Народна Република Македонија.

Задача на Комисијата е да го раководи целокупното физичко воспитување, да ја координира и усмерува работата на органите за фискултура во народните одбори, да ја подига работната способност на народот и да ја зајакнува одбрабената сила на народот.

Комисијата работи по упатства на Комитетот за фискултура при Владата на ФНРЈ.

Комисијата се состои од претседател, секретар и потребниот број членови што ги поставува Владата по предлог на претседателот на Владата.

Комисијата има своја посебна пресметка на приходите и расходите што ја раководи претседателот.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

900 (1015). КОМИТЕТ ЗА СРЕДНИ И НИЖИ СТРУЧНИ УЧИЛИШТА И КУРСЕВИ ПРИ ВЛАДАТА НА НРМ - СКОПЈЕ (1947-1948); 1947/1948: кн. 2, куќ. 1; 0,1. АИ, а.е. 23, листови 53, НИС 13 сѐр.,

Историјата на фондообразованието:

Врз основа на чл. 79 од Уставот на Народна Република Македонија и чл. 29 т. 3 од Законот за петгодишниот план за развој на народното стопанство

³⁰ Сл. весник на НРМ бр. 11 од 15 мај 1950.

³¹ Сл. весник на НРМ бр. 13 од 18 април 1951.

³² Сл. весник на НРМ бр. 23 од 1947.

на НР Македонија во годините 1947-1951, Владата на Народна Република Македонија донела Уредба³³ (бр. 257) за основање Комитет за средни и нижи стручни училишта и курсеви.

Основна задача на Комитетот е да го организира и обезбедува издигнувањето и понатамошното усовршување на средните и нижите стручни училишта и курсеви. Се грижи за уписната политика во средните и нижите училишта и на курсистите; води грижа за учебници и прирачници за училиштата; води сметка сите правилници и уредби од доменот на образованието да бидат во склад со линијата на Комитетот; води евиденција за наставните планови и програми.

На чело на Комитетот стои член на Владата како претседател. Освен претседателот, Комитетот има секретар и членови назначени од претседателот на Владата на НРМ. Комитетот има свој буџет во состав на буџетот на Владата.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

**899 (1016). КОМИТЕТ ЗА УНИВЕРЗИТЕТ, ВИСОКИ ШКОЛИ И НАУЧНИ
УСТАНОВИ ПРИ ВЛАДАТА НА НРМ - СКОПЈЕ (1947-1950);
1947/1950: кн. 7, куй. 4; 0,5. АИ, а.е. 193, лисџови 969, НИС 62 сџр.**

Исџоријаџи на фондообразоваџелои:

Врз основа на членот 79 од Уставот на НР Македонија, Владата на Народна Република Македонија пропишува Уредба³⁴ (бр. 301) за основање на Комитет за универзитет, високи школи и научни установи.

Комитетот е основан како установа при Владата на НРМ со задача да дава насоки за научната работа и научните истражувања на сите установи, институти, заводи и сл. Покрај координацијата на научната работа, Комитетот се грижи за стручно и планско издигање на кадрите во стопанскиот сектор. Предлага отворање нови факултети, високи школи и научни установи, џ предлага на Владата прописи за нивна организација, ги потврдува нивните наставни планови и програми. Комитетот, во согласност со претседателот на Владата, го потврдува изборот на ректор и проректор, декани и продекани и наставно-професорски персонал. На чело на Комитетот стои претседател, кој заедно со секретарот и потребниот број членови ги именува Владата по предлог на претседателот на Владата.

Министерствата во своите буџети треба да обезбедат средства за отворање на научните институти, заводи, лабораатории, опитни станици за научно-истражувачката работа на студентите од одделни факултети.

Во буџетот на Комитетот се предвидени средства за иноваторски активности.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

³³ Сл. весник на НРМ бр. 31 од 1947.

³⁴ Сл. весник на НРМ бр. 31 од 1947.

897 (890). ГЛАВНА ДИРЕКЦИЈА НА РЕПУБЛИКАНСКИТЕ РУДАРСКИ ПРЕТПРИЈАТИЈА - СКОПЈЕ (1947-1951); 1947/1951: кн. 2, куй. 2; 0,2. АИ, а.е. 47, листови 775, НИС 13 сѝр.ажурирано во АОП - базише

Архивската граѓа е на македонски јазик.

904 (1017). ЗАВОД ЗА ПРОУЧУВАЊЕ И УНАПРЕДУВАЊЕ НА ШКОЛСТВОТО НА НРМ - СКОПЈЕ (-); 1956/1964:куй: 1; 0,1. АИ, а.е. 5, листови 270, НИС 5 сѝр.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

КОМИСИИ НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

214. КОНТРОЛНА - СКОПЈЕ (1946-1951); 1946/1951: кн. 49, куй. 13; 2,3. АИ, а.е. 802, листови 7992, НИС 223 сѝр.

Историјата на фондообразованието:

Во повоенниот период од развојот на новата држава се наметна потребата од државна контрола. Неа ја извршуваат посебни државни органи, потпомогнати од одделни управни и контролни ресори. Прв ваков орган при Владата на ФНРЈ е Контролната комисија³⁵, формирана на 29 декември 1945 година. Основна нејзина задача беше да ја контролира работата на органите на државната управа, установите и претпријатијата и да ги спроведува стопанските мерки на Владата. Контролната комисија е специјален орган на административна контрола во периодот кога во државата преовладува државната интервенција во стопанските и општествените односи. Начелно, има задача да ја зацврсти револуционерната власт и да се бори против нејзина злоупотреба, но во дадени услови се претвора во механизам за зацврстување на политичкиот режим што владее.

Президиумот на Народното собрание на Македонија на своето заседание од 1 јули 1945 година го донесе Законот³⁶ за Контролно-сметната комисија со задача:

- прегледување и одобрување на завршните сметки на сметкопологачите, на месните (селски и градски), реонските, околицките и окружните народни одбори и Извршниот народен одбор за градот Скопје;
- прегледување и потврдување на федералната завршна сметка и известување на Народното собрание на Македонија за нејзината состојба;
- повремено известување на Министерството за финансии и Народната влада и Јавниот обвинител на Македонија за неправилностите во финансиското работење;

³⁵ Службен лист на ФНРЈ бр. 8/46.

³⁶ Сл. весник на НРМ бр. 13 од 13 јули 1945.

- Контролно-сметната комисија ја сочинуваат претседател, 2 члена на Комисијата, референти и потребен број други извршители.

За значењето на Контролната комисија зборува фактот дека Президиумот на Народното собрание на НРМ на 6 јули 1946 година го донесува Законот³⁷ за изменување и дополнување на Законот за Народната влада на Македонија, со кој се врши дополна на членот 3, алинеја 1 од Законот за Народна влада на Македонија од 16 април 1945 година. Со овие промени и дополни претседателот на Планската комисија и претседателот на Контролната комисија се членови на Владата.

Во Уставот³⁸ на Народна Република Македонија од 1946 година - Глава 8 - Органи на државната управа на НРМ, во членот 80 стои:

„Владата на НРМ ја сочинуваат: претседателот, еден или повеќе потпретседатели, министрите, претседателот на Републиканската планска комисија и претседателот на Републиканската контролна комисија“...

Врз основа на членот 79 став 2 од Уставот на НРМ Владата на НРМ, по предлог на претседателот на Комисијата за државна контрола на НРМ, донесува Уредба³⁹ (6 јануари 1950) за организација и надлежности на Бирото за поплаки и предлози на Комисијата за државна контрола на НРМ.

Во согласност со Уредбата, сите граѓани имаат право да поднесат поплаки до Бирото за неправилности и незаконитости во работењето на државните службеници, органите на државната управа, државните и задружните установи и претпријатија. Бирото има задача да ги провери сите поплаки и предлози на граѓаните и да интервенира во сите случаи кога се нарушени правата на граѓаните.

Президумот на Народното собрание на НРМ, по предлог на претседателот на Владата на НРМ, а врз основа на членот 73, точка 4 и 9 од Уставот на НРМ со Указот⁴⁰ бр. 10 ги укинува Комисијата за државна контрола на НРМ и контролните комисии на народните одбори. Контролата на извршувањето на прописите и решенијата на Владата на ФНРЈ и Владата на НРМ и другите органи на државната управа ќе ја вршат советите, министерствата, комитетите и другите органи на Владата на НРМ.

Во текот на своето постоење Контролната државна комисија ја менува својата организациска поставеност, но главно секогаш се грижи за: контрола на составувањето и извршувањето на финансиските планови; контрола на данокот на доход, благајничкото работење, извршувањето на буџетските планови на народните одбори; контрола на извршените сметки, обртните средства и кредитно-штедната служба; контрола на реализацијата на странската помош, следење на исполнувањето на планските активности во сите домени на работењето - земјоделството, градежништвото, рударството, школството, трговијата и др., а секако и контрола на избирачките списоци.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

³⁷ Сл. весник на НРМ бр. 23 од 18 јули 1946.

³⁸ Сл. весник на НРМ бр. 1 од (1 јануари) 1947.

³⁹ Сл. весник на НРМ бр. 4 од 1 март 1950.

⁴⁰ Сл. весник на НРМ бр. 6 од 20 февруари 1951.

215. ПЛАНСКА - СКОПЈЕ (1945-1951); 1945/1951: кун. 54; 5,4. АИ, а.е. 3471, листови 30800, НИС 595 сир.

Историјати на фондообразованиелот:

Во почетниот период од развојот на новата држава се наметна потребата од формирање соодветни органи од доменот на државната управа што ќе се грижат за стопанското планирање. На сојузно ниво, во 1946 година со Законот⁴¹ за општонародното стопанско планирање се формира Планска комисија на ФНРЈ. Како на сојузно ниво, така и на ниво на републиките постои административно-централистички систем на управување со стопанството, т.е. централистички систем на планирање. Во услови на заостанати производни сили ваков систем на планирање можеби е неопходен. Целта е да ги мобилизира сите расположливи сили и средства и да ги концентрира за остварување на клучните цели. Слабоста на ваквиот систем на планирање е тоа што тој е предуслов за јакнење на бирократските елементи што ги копираат нормативниот развој и иницијативноста и не водат грижа дали функционираат и како се спроведуваат економските закони.

Со Законот⁴² за измени и дополнителни на Законот за Народната влада на НРМ, член на Владата е и претседателот на Планската комисија на НРМ, на која функција е именуван д-р Кирил Миљовски. Во согласност со Уставот⁴³ на НРМ - глава 8, член 80 - Органи на државна управа - во составот на Владата влегува и претседателот на Републиканската планска комисија.

Со Решението бр. 752⁴⁴ на Планската комисија на НРМ се образува Координативен одбор за курсеви при Планската комисија на НРМ.

На чело на Планската комисија на НРМ до 8 февруари 1950 година стои Страхил Гигов, а на негово место, со Указот⁴⁵ бр. 10 на Президиумот на НРМ се назначува Никола Минчев.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

912 (893) - ФЕДЕРАЛНА КОМИСИЈА НА МАКЕДОНИЈА ЗА УТВРДУВАЊЕ ЗЛОДЕЛАТА НА ОКУПАТОРОТ И НЕГОВИТЕ ПОМАГАЧИ - СКОПЈЕ (1944-1945); 1944/1945: кун. 30; 3. АИ, а.е. 752, листови 9313, НИС 363 сир.

Историјати на фондообразованиелот:

Злосторствата против народот и државата спаѓаат меѓу најтешките кривични дела. Во текот на 1945 година во Југославија е донесен закон за кривични дела против народот и државата. Со него се санкционираат нападот на државното уредување, воените злосторства, политичката и стопанската соработка со окупаторот и неговите помагачи. Со цел да се испитаат и откријат сите воени злосторства во текот на Втората светска војна, формирана е Федерална комисија за злодела на окупаторот и неговите помагачи.

⁴¹ Сл. лист на ФНРЈ бр. 45 од 1946.

⁴² Сл. весник на НРМ бр. 23 од 1946.

⁴³ Сл. весник на НРМ бр. 1 од 1947.

⁴⁴ Сл. весник на НРМ бр. 12 од 1947.

⁴⁵ Сл. весник на НРМ бр. 4 од 1950.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Правилник за работа на Комисијата; известувања, информации за начинот на собирање податоци против воените злосторници; Упатство за образување истражни органи, комисии; известувања за начинот на ексхумацијата на мртвите; преписка со окружните, градските и општинските НОО; преписка на околиците истражни комисии; пријави до истражните комисии за утврдување на злоделата на германската војска; списоци на лица прогласени за народни непријатели; записници на истражните комисии за извршени сослушувања; изјави од сослушани сведоци; списоци на воени злосторници, контрачетници и балисти - ксерокскопии добиени од Државната комисија.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

2. ПРАВОСУДСТВО

2.1. АРХИВСКИ ФОНДОВИ ДО 1944

**216. БИТОЛСКИ КАДИЛАК - БИТОЛА (- 1912); 1607-1912: кн. 185; 3,7.
НИС 9.739 сџр., Реџесџи 38.956**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Сицилите со богатството на податоците што се запишани во нив претставуваат непресушен извор за проучување на севкупната историја на Отоманската Империја, а со самото тоа и на македонскиот народ што живеел на просторите на Битолскиот вилает и пошироко, на територијата на Македонија и на Балканот. Во сицилите се препишани голем број султански наредби – фермани, султански декрети - берати и наредби - бујурулдии од разни други турски великодостојници. Овие акти, како и сите други акти што се регистрирани во деловодните протоколи на битолските кадии се неодминливи и веродостојни извори за проучување на социјалната економската, културната, духовната - религиозната историја на овие простори, а секако и на голем број други аспекти, не помалку значајни за одредени настани и појави врзани за животот на овие простори.

Податоците за проучување на социјалната историја се многубројни и значајни и во широки рамки може да се издвојат во две категории - податоци за социјалниот статус на муслиманското и на христијанското население. Може да се дојде до јасна слика за социјалната положба на одделни воени лица според имотите што ги добиле за своите воени заслуги и привилегиите што ги користеле во општеството. Особено многубројни се податоците за грижата што се презема за жените и децата на загинатите воени лица како и на другите незгрижени категории - се одредуваат старатели за децата и за имотите, помош во пари за секојдневната егзистенција (децидно е одредена висината на паричната помош дневно). Се добива впечаток дека незгрижената муслиманска жена (вдовица, разведена и сл.) имала одредени „привилегии“ т.е. речиси

редовно социјално се згрижувала. Има податоци за муслиманското население со одредени привилегии (соколари и сл.), но тие ги губеле привилегиите во моментот кога не ги исполнувале своите обврски. Се среќаваат многу списоци за оставнините на воените и други лица, од кои може да се извлечат податоци за нивната социјална положба. Во поглед на неумуслиманското население, има децидни податоци за висината на најразновидни редовни и вонредни даноци со кои биле оптоварени одделни села, населени места, кази и сл. Се среќаваат голем број молби од селаните за ослободување од даноци поради тешката економска состојба и поради честите собирања вонредни даноци. Има доста податоци за често задолжување на селаните за да можат да ги исплатат даноците, со податоци за висината на каматите и времетраењето на задолжувањата. Не се ретки и податоците за продажбата на имотите на селаните на лицитација кога не успеале навреме да се раздолжат. Во одредени случаи набележани се и условите под кои селаните можеле да се префрлат од еден на друг имот, одделни лица со статус закрепостени селани се ослободувале од ропството; одделни муслимани што извршиле убиства на немуслиман на судот можеле да се ослободат плаќајќи им откуп на најблиските членови на убиените лица; често се среќаваат наредби, со кои поодделни села или слоеви на население се ослободуваат од одредени даноци. Наредбите со кои се одредуваат лицата за собирачи на одредени даноци даваат јасна слика за видовите на даноците, нивната висина, а секако и за времето кога почнале или престанале да се собираат. Социјалната положба на неумуслиманското население се влошувала поради честите вонредни давачки на селаните за исхрана и транспорт на разни турски државни службеници или за исхрана и транспорт на воени единици: за огрев, материјали за оружје и сл.

Се среќаваат многу податоци за појава на гонење и осудување на арамите, а воедно и за појава на ајдуци, кои поради тешката социјална положба почнале сами да се организираат за заштита од незаконските и прекумерните давачки.

Имотно-правните расправи и што се воделе пред кадиите нудат одредени социјални и економски податоци. Се среќаваат списоци на разни занаетчи што биле здружени во еснафи, во кои важеле одредени строги правила. Честопати се наведуваат голем број занаети или занимања со кои се занимавале луѓето, а и податоци кои производи или материјали постоеле, каде да се собираат или каде треба да бидат транспортирани (шалитра, барут, восок и сл.), од што може да се види: во кои околии, населени места или градови се јавуваат одредени работилници за преработка. Во султанските наредби - ферманите се одредуваат и цените на одредени занаетчиски производи, кои во текот на годината се движеле различно (до одреден верски празник е една цена, а по него – друга, пониска или повисока, што зависело од најразлични околности). За економската историја битни се и податоците за почетоците на задолжувањето на селаните со одредени камати (појава на лихварството), откупување на објекти од одделни лица од државата или од други сопственици на пократок или подолг временски период со одредена кирија, откуп на државни даноци од одделни лица, кои потоа ги прибирале од селаните, и др.

Ферманите, бератите и бујурулдиите честопати даваат податоци за одредени културни или духовно-религиозни прашања; се среќаваат податоци за изградба на училишта, болници, џамии, цркви, бањи-амами, меани-анови, за изградба на патишта и најразновидни други објекти; за назначување учители,

верски лица; податоци за разновидни верски муслимански секти и движења; податоци за промена на верата на немуслиманското население, со што лицата што ја промениле верата добивале големи даночни олеснувања и други привилегии.

Поради честите и многубројните војни што ги водела Империјата на Балканот и пошироко често се среќаваат податоци во врска со подготовките за одредени раздвижувања и акции (собирање на воени обврзници, обезбедување исхрана и транспорт во одредени временски периоди, во одредени кази, со податоци за бројот на лицата и грлата добиток, за кои треба да се обезбеди исхрана и сместување). При одредувањето на стаарателство за семејството на загинатиот војник се споменува и местото каде што е загинато лицето.

Секако дека овие акти даваат податоци и за шеријатско-правниот систем во Империјата. Од податоците се добива впечаток дека голем број прашања од секојдневното живеење биле правно регулирани. Честопати муслиманите на судот можеле да изгубат спорови од христијанското население, а чести биле и поплаките на селаните до султанот, кој не останувал „глув“ на одделни нивни молби, барања и сл. кога биле нарушувани одредени законски прописи. Селаните, поради субјективни или објективни причини, барале нивните села да преминат од една во друга каза, и др.

Лицата задолжени за старатели требало редовно да ги водат книгите за финансиите, во спротивно старателството им било одземано.

Со актите е пропишан и начинот за собирање на јаничари - едни прописи важат за муслиманското, а други за христијанското население.

Сицилите во Битолскиот кадилак изобилуваат со лични имиња на муслиманско и христијанско население, а се споменуваат сите населени места (топоними и микротопоними); понекаде со бројот на куќите и на жителите.

Архивската граѓа е на старобитолски јазик.

219. АПЕЛАЦИОНЕН СУД - СКОПЈЕ (1919-1941); 1919/1941: кн. 12, кун. 2; 0,4. АИ, а.е. 331, листови 1660, НИС 46 стр.

Историјата на фондообразованието:

Со создавањето на Кралството на СХС во 1918 година новата држава во практиката наследи разновидни правосудни системи и органи. Во периодот од 1918 до 1941 година се воочува потребата за формирање единствена воедначена организациска поставеност и мрежа на правосудните органи.

На 17 февруари 1914 година е донесена Уредба за уредување на судовите и судските постапки, при што во Скопје е формиран „Велики суд“ во ранг на апелациони суд, во чиј состав влегуваат претседателот на судот, четири судии, секретари и администратори.

Врз основа на членот 103 од Видовденскиот устав, на 2 септември 1923 година во Скопје почнува да работи Управниот суд⁴⁶.

Во периодот од 1918 до 1941 година во Македонија постојат два вида дисциплински судови.

⁴⁶ Трајко Зајковски: Судските установи во Македонија 1918-1941, Македонски архивист, Скопје 1973.

Апелациските судови ја извршуваат судската власт во втор степен кај граѓанските предмети, додека по кривичните предмети постапуваат во согласност со Законот за кривична судска постапка.

Организациската поставеност на Апелациониот суд е следна: претседател, потпретседател, потребен број судии, судски помошници, административен персонал и служители. Бројот на судскиот персонал го одредува министерот за правда.

Претседателот го управува судот и води надзор над судскиот персонал, по препорака на персоналното одделение кое дава мислење до претседателот.

На 21 декември 1932 година е донесен Законот⁴⁷ за седиштата на територијалната надлежност на апелациските судови - судовите во Белград, Скопје и во Нови Сад ја задржуваат својата територијална надлежност.

Задачите во апелациските судови се распоредуваат според истите начела што важат за судовите од прв степен. Граѓанските предмети се распоредуваат меѓу повеќе совети во судовите, а кривичните се доставуваат на еден посебен совет.

Во истата 1932 година е донесено Упатството за постапката за исправка на земјишните книги на подрачјата на апелациските судови во Белград и во Скопје.

Во 1933 година е донесена Уредбата⁴⁸ за судски деловник за работата на судовите од прв и од втор степен.

Според наведената Уредба, во апелациските судови се водат следниве уписници:

СУ - судска управа

ГП - граѓански парници

ПЛ - правен лек

Р - сите граѓански предмети

За водење на овие уписници важат прописите од Уредбата за редовните кривични судови. Предметите, за кои е донесена некоја одлука, се означуваат со реден број, а за конечно решените предмети - со знакот ⊥.

На 4 октомври 1934 година е донесена Уредбата⁴⁹ за основање на околиски и окружни судови на дел од подрачјето на Апелациониот суд - Скопје.

Основани се окружни судови со седишта во Битола, Велес, Куманово, Охрид, Прилеп, Скопје, Струмица, Тетово и во Штип.

Истовремено, се основаат околиски судови со седишта во Битола, Ресен, Велес, Кавадарци, Куманово, Кратово, Крива Паланка, Охрид, Струга, Дебар, Прилеп, Кичево, Крушево, Скопје, Струмица, Радовиш, Гевгелија, Валандово, Тетово, Гостивар, Штип и во Кочани.

Сите окружни и околиски судови почнуваат да работат од 1 ноември 1934 година.

На 10 ноември 1934 година е донесена Уредбата⁵⁰ за формирање и месна надлежност на околиските шеријатски судови на дел од подрачјето на Апелациониот суд - Скопје.

⁴⁷ Службени новини на Кралството на Југославија, Београд 1932.

⁴⁸ Службени новини на Кралството на Југославија, Београд 1933.

⁴⁹ Службени новини на Кралството на Југославија, Белград 1934.

⁵⁰ Исто.

Врз основа на членот 435 од Законот за судска кривична постапка, на 20 март 1935 година е донесена Уредбата⁵¹ за основање на судови за малолетници на подрачјето на Апелациониот суд - Скопје.

Во 1939 година е донесена Уредбата⁵² за територијалната надлежност на новите околиски судови: Околискиот суд со седиште во Берово ја опфаќа Малешевска околија;

Околискиот суд со седиште во Свети Николе го опфаќа подрачјето на Овчеполската околија; Околискиот суд со седиште во Македонски Брод го опфаќа подрачјето на Поречкиот округ.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Фондот содржи 116 кривични и 215 граѓански предмети, по кои е постапувано во периодот од 1919 до 1944 година. Иако фондообразователот дејствуваше до окупацијата на Македонија од Бугарија во 1941 година, судот продолжи да работи и во периодот на окупацијата, затоа се зачувани предмети до 1944 година.

Судските предмети содржат тужби, т.е. обвинителни акти по првостепената пресуда, жалби и одлуки на второстепениот Апелационен суд, а некаде и конечни одлуки - пресуди доколку предметот е завршен. Архивската граѓа нуди податоци за следење на криминалот и за имотно-правните односи во овој период.

Архивската граѓа е на српски јазик.

3. ВОЕНИ ЕДИНИЦИ И ОРГАНИЗАЦИИ

3.1. АРХИВСКИ ФОНДОВИ ДО 1941

241. ГЕВГЕЛИСКА РЕВОЛУЦИОНЕРНА ЧЕТА (-); 1922/1928: куѝ. 1; 0,1. АИ, а.е. 95, лисѝови 124, НИС 30 сѝр.

Архивската граѓа е на бугарски јазик

242. КОСТУРСКИ РЕВОЛУЦИОНЕРЕН РЕОН - КОСТУР (- 1908); 1900/1903: куѝ. 1; 0,1. АИ, а.е. 205, лисѝови 225, НИС 121 сѝр.

Архивската граѓа е на бугарски јазик

243. ЛЕРИНСКИ РЕВОЛУЦИОНЕРЕН РЕОН - ЛЕРИН (- 1908); 1906/1907: ѝаѝка 1; 0,05. АИ, а.е. 11, лисѝови 11, НИС 8 сѝр.

Архивската граѓа е на бугарски јазик

⁵¹ Службени новини на Кралството на Југославија, Белград 1935.

⁵² Службени новини на Кралството на Југославија, Белград 1939.

**930 (910). КОМАНДАНТСКА УПРАВА - АЛЕКСИНАЦ (1915-1918);
1915/1916: кун. 1; 0,1. АИ, а.е. 23, листови 64, НИС 6 сѝр.**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Фондот е некомплетен. Сочувани се списоци во врска со: заробени „српски војници“ од Пирот, Ниш, Алексинац, Лесковац, Прешево, Врање, Куманово, Охрид, Тетово, Смедерево, Пожаревац, Крушевац, Битола, Штип, Кавадарци и од други места (често пати станува збор за Македонци мобилизирани во редовите на српската војска во Првата светска војна); преписка во врска со транспортот на заробените војници т.е. известувања за заробените војници.

Архивската граѓа е на српски јазик.

**931 (909). ЧЕТВРТА ДИВИЗИОНА БОЛНИЦА (ЧЕТВРТИ
ДИВИЗИОНЕН ЛАЗАРЕТ) с. КРУШЕВИЦА (1915-1918);
1917/1918: кун. 1; 0,1. АИ, а.е. 17, листови 231, НИС 4 сѝр.**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Фондот е некомплетен. Главно е сочувана преписка на дивизионската болница со надредените и подредените органи и лекарскиот подофицерски - офицерски кадар во врска со потребите на болницата од храна, облека, медицински помагала и лекаrstва за згрижување и лекување на ранетите и болните војници; персонална документација.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

**932 (911). ЕЛАС - НАЦИОНАЛНО-ОСЛОБОДИТЕЛНА ВОЈСКА
НА ГРЦИЈА (1941-1945); 1941/1945: кун. 6; 0,6. АИ, а.е. 1402,
листови 2589, НИС 411 сѝр.**

Архивската граѓа е на грчки и на македонски јазик.

**933 (1026). СЕДМА ДИВИЗИЈА НА ДАГ (-); 1946/1958: кун. 4; 0,4. АИ,
а.е. 586, листови 1902, НИС 181 сѝр.**

Содржински податоци за архивската граѓа:

- извештаи, преписка, изјави и сл. во врска со развојот на партизанското движење во источниот дел на Егејска Македонија, партизански акции, мобилизација и сл. (1946-1948);

- извештаи за воените операции на дивизијата, за работата на разузнавачките служби; обвиненија за неуспехот на партизанското движење - појава на дезертерство (1948-1950);

- изјави за терор врз обвинетите лица, записници, одлуки и решенија на Истражната комисија на ЦК на КПГ и за изречени мерки врз одговорните лица на дивизијата (1951-1952);

- Одлуки и записници од Контролната комисија на ЦК на КПГ за рехабилитација на борците и кадарот на 7-та дивизија. Биографии на воено-политичкиот кадар на 7-та дивизија (1953-1958).

Архивската граѓа е на македонски и на грчки јазик.

3.2. ФОНДОВИ ПО 1941

3.2.1. Фондови на народноослободителните единици, установи и организации

253. ВРХОВЕН ШТАБ НА НАРОДНООСЛОБОДИТЕЛНАТА ВОЈСКА НА ЈУГОСЛАВИЈА (1941-1944); 1941/1944: кув. 1; 0,1, Реџестри а.е. 43, листови 118, НИС - карточка.

Архивската граѓа е на српски јазик.

254. ГЛАВЕН ШТАБ НА МАКЕДОНИЈА (1942-1945); 1942/1945: кув. 6; 0,6; Реџестри а.е. 506, листови 2484, НИС-карточка.

Историја на фондообразованието:

На денот на нападот на фашистичка Германија врз СССР, 22 јуни 1941 година, Политбиро на ЦК на КПЈ издава проглас до антифашистичките и патриотските сили со повик за востание. ЦК на КПЈ на 27 јуни 1941 година го формира Главниот штаб на Народноослободителните партизански одреди на Југославија. Во исто време партиските раководства во земјата - покраините донеле одлука за забрзани подготовки за оружена борба. На седницата на Политбиро на ЦК на КПЈ од 4 јули 1941 година е донесена одлука да се започне оружената борба, по што на 12 јули 1941 година е упатен проглас до народите во Југославија за востание.

Оружените борби во Македонија започнуваат нешто подоцна, по расчистувањето на тешкотиите во работата на Покраинскиот комитет на КПЈ за Македонија. На 31 август 1941 година се формира нов Покраински комитет за Македонија на чело со Лазар Колишевски. Тогаш е формиран и Покраинскиот воен штаб на Македонија, во чиј состав влегоа Лазар Колишевски, Михајло Апостолски, Цветко Узуновски, Мирче Ацев, Страшо Пинџур и Стив Наумов. Во јуни 1942 година Покраинскиот воен штаб прераснува во Главен штаб на НО ПОМ во состав: Цветко Узуновски, Михајло Апостолски, Мирче Ацев, Страшо Пинџур, Љупчо Арсов, а подоцна се кооптирани Стив Наумов и Кузман Јосифовски-Питу.

При крајот на 1942 година народноослободителното движење ја опфаќа цела Македонија, а во првата половина на 1943 година вооружените сили се издигнати на повисок степен. Започнува процес на создавање оперативни штабови и повисоки командни штабови. Во втората половина на февруари 1943 година во Македонија доаѓа Светозар Вукмановиќ-Темпо како делегат на ЦК на КПЈ и Врховниот штаб на НОВ и ПОЈ. Доаѓа до реорганизација на Главниот штаб на НОВ и ПОМ и во воен поглед територијата на Македонија е поделена на пет оперативни зони. Преземени се мерки за потесна соработка со грчките, бугарските и со албанските партизани, како и за потесна соработка со Главниот штаб на Косово и Метохија и воено-политичкото раководство на јужна Србија.

Од особено значење е формирањето на ЦК на КПМ на 19 март 1943 година во Тетово.

Сите овие активности беа голем и значаен чекор кон решавањето на македонското национално прашање во текот на Народноослободителната борба. Тоа придонесе за разгорување на оружената борба, поширока мобилизација на народот во народноослободителното движење и до создавање на нови вооружени единици. Главниот штаб на НОВ и ПОМ за поуспешно водење на оружената борба формира пет обласни партиски комитети – во согласност со извршената поделба на Македонија на пет оперативни зони.

Од особено значење за развојот на оружените борби во Македонија е Преспанското советување од 2 август 1943 година одржано во Отешево. Претстојната очекувана капитулација на Италија и развојот на НОВ создадоа услови за формирање подвижни воени единици - бригади и баталјони способни да дејствуваат на целата територија на Македонија - како гарант за реализација на целите на оружената борба, при што е одлучено да се формираат органи на воено-заднинската власт - команди на места, селски чети, стражи и да се создаваат слободни територии.

Архивската граѓа е на македонски и на српски јазик.

КОРПУСИ НА НОВ НА МАКЕДОНИЈА

255. ПРВИ - СКОПЈЕ (1944); 1944: ѓајќа 1; 0,05

256. ВТОРИ - БИТОЛА (1944); 1944: ѓајќа 1; 0,5

257. ПЕТНАЕСЕТТИ - СКОПЈЕ (1944-1945); 1944/1945: ѓајќа 1; 0,05.

258. БРЕГАЛНИЧКО-СТРУМИЧКИ - СТРУМИЦА (1944); 1944: ѓајќа 1; 0,05.

259. ПРВА КОРПУСНА ЗОНА НА МАКЕДОНИЈА - СКОПЈЕ (1944); 1944: ѓајќа 1; 0,05.

260. ВТОРА КОРПУСНА ОБЛАСТ - БИТОЛА (1944); 1944: ѱајка 1; 0,05.

Фондови од 255 до 260 - вкупно а.е. 168, листови 515, Речесѿи-карѿојшека.

ДИВИЗИИ НА НОВ НА МАКЕДОНИЈА

261. ЧЕТИРИЕСЕТ И ПРВА - КАВАДАРЦИ (1944-1945); 1944/1945:куѿ. 2; 0,2.

262. ЧЕТИРИЕСЕТ И ВТОРА - СКОПЈЕ (1944-1945); 1944: куѿ. 2; 0,2.

263. ЧЕТИРИЕСЕТ И ОСМА - КИЧЕВО (1944-1945); 1944: куѿ. 1; 0,1;

264. ЧЕТИРИЕСЕТ И ДЕВЕТТА - БИТОЛА (1944-1945); 1944: куѿ. 1; 0,1.

265. ПЕДЕСЕТТА - КОЧАНИ (1944-1945); 1944: ѱајка 1; 0,05.

266. ПЕДЕСЕТ И ПРВА - СТРУМИЦА (1944-1945); 1944: ѱајка 1; 0,05.

267. КУМАНОВСКА - КУМАНОВО (1944); 1944: куѿ. 1; 0,01.

Фондови од 261 до 267 - вкупно а.е. 461, листови 1474, Речесѿи, НИС - карѿојшека.

Историјаѿ на фондообразоваѿелиѿе:

Во почетокот на 1944 година на заедничкото советување во Фуштани ЦК на КП и Главниот штаб на Македонија решија да се разгори оружената борба во Азот, Пореч и во Кумановско. По формирањето на бригадите во 1944 година, на 25 август 1944 година во с. Шешково - Кавадарци е формирана првата дивизија - 41. Македонска дивизија на НОВЈ - со над 2700 борци - командант е Тихомир Милошевски, политички комесар - Наум Наумовски.

На 7 септември 1944 година во с. Лисец - Велешко е формирана 42. Македонска дивизија, која во втората половина на ноември има повеќе од 4100 борци - командант е Коста Јашмаковски, политички комесар - Боро Чушкар.

На 10 септември 1944 година во с. Црновец - Битолско е формирана 49. Македонска дивизија, која во октомври има повеќе од 4200 борци - командант е Васко Карангелевски, политички комесар Ило Јовчевски.

На 28 септември 1944 година во с. Пласница - Кичевско е формирана 48. Македонска дивизија со над 3500 борци – командант е Петар Брајовиќ, а политички комесар Перо Тиквар.

Во октомври 1944 година е формирана Кумановската дивизија – командант е Методија Поповски, политички комесар - Благоја Поповски.

На 19 октомври во с. Широк Дол - Беровско е формирана 51. Македонска дивизија - со над 2470 борци - командант - Кирил Миљовски, политички комесар - Раде Гогов.

На 6 декември нејзиниот штаб е преименуван во штаб на 50. Македонска дивизија (на територијата на Југославија истовремено постоеле две дивизии со ознака 51 (Македонска 51 и Војводинска 51 дивизија).

На 3 октомври 1944 година од 50. и 51. Македонска дивизија е формиран Брегалничко-струмичкиот корпус на НОВЈ.

Од 41, 48 и 49 дивизија е формиран 15. Македонски корпус на НОВЈ со 11.340 борци.

На крајот од 1944 година НОВ на Македонија имаше два корпуса, 6 дивизии, 27 бригади и 3 одреди.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

ОПЕРАТИВНИ ЗОНИ

268. ПРВА - КИЧЕВО (1943-1944); 1943/1944: кув. 1; 0,1.

269. ВТОРА - БИТОЛА (1943-1944); 1943/1944: кув. 1; 0,1.

270. ТРЕТА - КАВАДАРЦИ (1943-1944); 1943/1944: кув. 1; 0,05.

271. ЧЕТВРТА - ШТИП (1943-1944); 1944: кув. 1; 0,05.

272. ПЕТТА - СКОПЈЕ (1943-1944); 1944: кув. 1; 0,05.

Фондови од 268 до 272 - вкупно а.е. 223, листови 481, Редесии, НИС - каталошка.

Историјата на фондообразованието:

Во пролетта 1943 година Главниот штаб на НОВ и ПОМ, за поуспешно и полесно раководење со оружените борби како и со вооружените сили, формира пет обласни партиски комитети.

Воено-политичките успеси на сојузниците во 1944 година на сите фронтови, како и успехите во Македонија, го натераа германскиот окупатор да се подготвува за повлекување. Патиштата на повлекувањето на германската армска група „Е“ од Грција и од Албанија водеа низ Македонија. Пред единиците на НОВ и ПО на Македонија се навестуваат тешки борби. За поуспешна реализација на задачите се наметнуваше реорганизација на воено-

организациските структури и од тие причини територијата на Македонија беше поделена на пет оперативни зони:

- Првата оперативна зона во Македонија е формирана во мај 1943 година на подрачјето на северозападна Македонија - северно од линијата Дебар, Кичево - Брод и западно од железничката пруга Велес - Скопје - Качаник. Командант на зоната беше Иван Танев Дојчинов, а политички комесар Мино Богданов-Ларго.

- Втората оперативна зона на НОВ и ПОМ е формирана на 20 мај 1943 година - јужно од линијата Дебар - Кичево - Брод и западно од железничката пруга Прилеп - Битола. Командант на зоната беше Тодор Ангеловски, а заменик-политички комесар Лазар Хаџипоповски.

- Третата оперативна зона на НОВ и ПОМ е формирана во почетокот на мај 1943 година - источно од пругата Прилеп - Битола и западно од пругата Велес - Гевгелија. Командант на зоната беше Никола Минчев, а политички комесар Димитар Ангелов-Габер.

- Четвртата оперативна зона требаше да се формира во источна Македонија - источно од пругата Велес - Гевгелија и јужно од пругата Велес - Штип - Кочани. Но на 21 мај 1943 година, при излегувањето на терен во Винаца, беше разбиен штабот на Четвртата оперативна зона, а неговиот командант Ванчо Прке истиот ден загина.

- Петтата оперативна зона е формирана во почетокот на август 1943 година, за неа не постоеше штаб - раководството со зоната им беше доверено на Боро Поцков, Христијан Тодоровски и Вера Јоџиќ. Зоната ги опфаќаше териториите на Скопје, Куманово и кривоаланечкиот регион.

Задача на штабовите на оперативните зони беше формирање нови партизански одреди. Во овој период на територијата на Македонија беа формирани 14 нови партизански одреди, кои ја продолжија оружената борба.

Истовремено, се развива широка политичка активност за формирање на органите на народноослободителната власт и други органи и организации на НОВ.

Претстојната капитулација на Италија и разорот на оружената борба ќе создадат услови за формирање на баталјоните и бригадите.

По инструкции на Врховниот штаб, Главниот штаб на НОВ и ПОМ ја подели Македонија на три воени области: Скопска, Битолска, Штипска и Команда на градот Скопје (8 декември 1944). Во воените области се основаа команди на подрачја и команди на места. Основни задачи на воено-заднинските органи беа мобилизацијата, снабдувањето (интендатурата), разузнавачките активности, судските служби, службите за сообраќај и врски и санитетските служби.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

БРИГАДИ НА НОВ И ПО НА МАКЕДОНИЈА

273. **ПРВА МАКЕДОНСКО-КОСОВСКА - СЛИВОВО (1943-1945);**
1943/1944: кyш. 2; 0,2.
274. **ВТОРА - ФУШТАНИ (1943-1945); 1943/1944: кyш. 2; 0,2.**
275. **ТРЕТА - ЖЕГЊАНИ (1944-1945); 1944: кyш. 2; 0,2.**
276. **ЧЕТВРТА - ШТИП (1944-1945); 1944/1945: кyш. 2; 0,2.**
277. **ПЕТТА - ПРИЛЕП (1944-1945); 1944: кyш. 3; 0,3.**
278. **ОСМА ВЕЛЕШКА - ВЕЛЕС (1944-1945); 1944/1945: кyш. 2; 0,2.**
279. **ЧЕТИРИНАЕСЕТТА - КОЧАНИ (1944-1945); 1944/1945: ѱајка 1; 0,05.**
280. **ПЕТНАЕСЕТТА - МАКЕДОНСКИ БРОД (1944-1945); 1944/1945**
: ѱајка 1; 0,05.
281. **ОХРИДСКА АРТИЛЕРИСКА - ОХРИД (1944); 1944: кyш. 2; 0,2.**
282. **ЛЕРИНСКО-КОСТУРСКА - БИТОЛА (1944); 1944: кyш. 1; 0,1.**
283. **„ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - СОФИЈА (1944); 1944: кyш. 6; 0,6.**
284. **ШЕСТА - КИЧЕВО (1944-1945); 1944: кyш. 1; 0,1.**
285. **СЕДМА - БИТОЛА (1944-1945); 1944: кyш. 1; 0,1.**
286. **ДЕВЕТТА - КАВАДАРЦИ (1944-1945); 1944: кyш. 1; 0,1.**
287. **ДЕСЕТТА - КАВАДАРЦИ (1944-1945); 1944: кyш. 1; 0,1.**

288. ЕДИНАЕСЕТТА - КАВАДАРЦИ (1944-1945); 1944/1945: кyӣ. 1; 0,1.

289. ДВАНАЕСЕТТА - СКОПЈЕ (1944-1945); 1944: кyӣ. 1; 0,1.

290. ТРИНАЕСЕТТА - ВИНИЦА (1944-1945); 1944: кyӣ. 1; 0,1.

291. ШЕСНАЕСЕТТА - СКОПЈЕ (1944-1945); 1944: кyӣ. 1, 0,1.

292. СЕДУМНАЕСЕТТА - КРАТОВО (1944-1945); 1944; кyӣ. 1, 01.

293. ОСУМНАЕСЕТТА - КУМАНОВО (1944-1945); 1944: кyӣ. 1; 0,1.

294. ДЕВЕТНАЕСЕТТА - ДЕЛЧЕВО (1944-1945); 1944: кyӣ. 1; 0,1.

295. ДВАЕСЕТТА - РАДОВИШ(1944-1945); 1944: кyӣ. 1; 0,1.

296. ДВАЕСЕТ И ПРВА - СТРУМИЦА (1944-1945); 1944: кyӣ. 1; 0,1.

Фондови од 273 до 296 - вкyӣно а.е. 958, лис̄ӣови 2582, Реџес̄ӣи - НИС - кар̄ӣош̄ека.

Ис̄ӣоријай̄ на фондообразован̄елиӣе:

Во огласност со одлуките на Преспанското советување, ЦК на КПМ на 18 август 1943 година на Славеј Планина, заедно со Штабот на 2-та оперативна зона, го формира Првиот баталјон „Мирче Ацев“ - првата оперативна единица на македонскиот народ - „гарантот за зачувување на постигнатото во текот на востанието и револуцијата“.

Во текот на 1944 година во Македонија се формирани 27 бригади, во чиј состав имаше 98 баталјони - Втората македонска ударна бригада формирана на 20 декември 1943 - с. Фуштани Кожуф - Третата (Жегљане), Четвртата (Лисец) , Петтата (с. Зборско - Егејска Македонија), Седмата (с. Певкохори - Егејска Македонија), Деветтата (с. Шешково), Десеттата (Кожув), Четвртата шиптарска бригада (7 македонско-шиптарска бригада - планина Караорман), Единаесеттата македонско-кумановска (с. Пелинце), Петнаесеттата - Поречка, Осмата - Велешка, Шестата македонска, Крушевската бригада, Дванаесеттата македонско-скопска, Тринаесеттата, бригадата „Гоце Делчев“, Четиринесеттата македонска бригада „Димитар Влахов“, Единаесеттата македонска бригада - Втора - Тиквеш, Осумнаесеттата, Шеснаесеттата, Седумнаесеттата, Деветнаесеттата македонска бригада „Гоце Делчев“, Дваесеттата, Дваесет и првата и Првата егејска ударна бригада.

По капитулацијата на Италија се создава огромна слободна територија во западна Македонија, на потегот Струга, Дебар, Кичево и Охрид со ослободените градови Кичево и Дебар. Главниот штаб на НОВ и ПОМ и ЦК на КП на Македонија се префрлуваат на слободната територија во Дебарца и се воспоставува радиоврска со Врховниот штаб на НОВ и ПОЈ.

Доаѓа до масовно формирање на нови единици - баталјони, се формираат народноослободителни одбори и е создадена воено-заднинска организација со три командни места во Дебар, Кичево и во Дебарца - с. Издеглавје. Создавањето голем број баталјони и бригади овозможува проширување на оружената борба по долината на реката Вардар, загрозување на комуникацијата Скопје - Солун.

Сојузничката врховна команда од Каиро, во согласност со Врховниот штаб на НОВ и ПОЈ, ја праќа првата воена мисија при Главниот штаб на Македонија на чело со мајорот Квајн (Ѓорѓи).

Архивската граѓа е на македонски јазик.

БАТАЛЈОНИ

297. „МАЛЕСИЈА“ - СТРУГА (1943); 1943: куџ. 1; 0,1.

298. „МИРЧЕ АЦЕВ“ - ДЕБАРЦА (1943); 1943: куџ. 1, 0,1.

299. „ОРЦЕ НИКОЛОВ“ - КУМАНОВО (1934-1944); 1943/1944: куџ. 1; 0,1.

300. „СЛАВЕЈ“ - ДЕБАРЦА (1943); 1943: куџ. 1; 0,1.

301. „СТИВ НАУМОВ“ - ФУШТАНИ (1943); 1943: куџ. 1, 0,1.

302. „СТРАШО ПИНЏУР“ - КАВАДАРЦИ (1943-1944); 1943/1944: куџ. 1; 0,1.

303. „ХРИСТО БОТЕВ“ - ФУШТАНИ (1944); 1944: куџ. 1; 0,1.

ОДРЕДИ НА НОВ И ПО НА МАКЕДОНИЈА

304. „ЃОРЧЕ ПЕТРОВ“ - ПРИЛЕП (1942-1943); 1942/1943: куџ. 1; 0,1.

305. „ПЕЛИСТЕРСКИ“ - БИТОЛА (1942-1943); 1942/1943: куџ. 1; 0,1.

306. „ХРИСТО БОТЕВ“ - ФУШТАНИ (1943-1944); 1943-1944: кyш̄. 1; 0,1.
307. БИТОЛСКИ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ (1942-1943); 1942/1943: кyш̄. 1; 0,1.
308. БИТОЛСКО-КРУШЕВСКИ - БИТОЛА (1944); 1944: кyш̄. 1; 0,1.
309. БИТОЛСКО-ПРЕСПАНСКИ - БИТОЛА (1944); 1944: кyш̄. 1; 0,1.
310. ВЕЛЕШКИ „ДИМИТАР ВЛАХОВ“ - ВЕЛЕС (1942-1943);
1942/1943: кyш̄. 1; 0,1.
311. КРУШЕВСКИ - КРУШЕВО (1944); 1944: кyш̄. 1; 0,1.
312. КУМАНОВСКИ - КУМАНОВО (1943-1944); 1943: кyш̄. 1; 0,1.
313. ПОРЕЧКИ - МАКЕДОНСКИ БРОД (1944); 1944: кyш̄. 1; 0,1.
314. ПРИЛЕПСКИ „ДИМИТАР ВЛАХОВ“ - ПРИЛЕП (1942); 1942:
кyш̄. 1; 0,1.
315. СКОПСКИ - СКОПЈЕ (1941-1944); 1942/1944: кyш̄. 1; 0,1.
316. „ДАМЈАН ГРУЕВ“ - РЕСЕН (1942-1943); 1942/1943: кyш̄. 1; 0,1.
317. ПРИЛЕПСКИ - ПРИЛЕП (1942-1944); 1942: кyш̄. 1; 0,1.
318. „ЈАНЕ САНДАНСКИ“ - БИТОЛА (1944); 1944: кyш̄. 1; 0,1.
319. „МАЛЕСИЈА“ - СТРУГА (1943); 1943: кyш̄. 1; 0,1.
320. „СЛАВЕЈ“ - СТРУГА (1943); 1943: кyш̄. 1; 0,1.

Фондови од 304 до 320 - вкyш̄но а.е. 310, лис̄тoви 874, Рeгeс̄т̄и,
НИС-кар̄тoш̄тeкa.

Историјата на фондообразованието:

На 22 август 1941 година во близината на Скопје (с. Злокуќани) е формиран Скопскиот партизански одред, кој од септември дејствува на Скопска Црна Гора.

Прилепскиот партизански одред, формиран во средината на септември 1941 година на планината Мукос, на 11 октомври изврши напад на полициската станица и на затворот во Прилеп и ги уништи телефонските постројки. Овој настан се празнува како ден на Востанието на македонскиот народ.

Во периодот од 1941 до 1944 година на територијата на Македонија се формирани 34 партизански одреди, и тоа:

- 1941 - покрај веќеспоменатите (Скопски и Прилепски), Кумановскиот одред - 12 октомври, Малешевскиот одред - 25 август;

- 1942 - Битолско-преспанскиот (Преспанско-охридски) „Дамјан Груев“ 6 јули, Битолскиот одред „Пелистер“ 22 април, Крушевскиот „Питу Гули“ 16 април, Мавровскиот одред (Гостиварско-мавровски) 30 септември и Велешкиот одред „Пере Тошев“ во мај;

- 1943 - Битолскиот одред „Гоце Делчев“ - 22 мај, Брегалничкиот одред 17 мај, одредот „Дримкол“ - во почетокот на август, Гевгелискиот одред „Сава Михаилов“ во мај, Кичевскиот одред 23 април, Вториот кичевско-мавровски одред 21 мај, одредот „Копачка“ септември, одредот „Малесија“ 23 септември, Македонско-косовскиот одред - август и Тиквешкиот одред „Добри Даскалов“ 13 мај; Одредот „Славеј“ (Баталјон „Славеј“) во септември;

- 1944 - Битолскиот одред (Битолско-преспански, Битолско-прилепски и Битолско-крушевски) во август, Гевгелискиот одред (втор - Гевгелиско-богдански) 30 јули, Кратовскиот одред - август, Кривопаланечкиот одред - август, Леринскиот одред - 20 октомври, Мариовскиот одред - во октомври, Охридско-преспанскиот (Ресенско-преспански) 21 март, Плачковичкиот одред - 12 април, Преспанскиот одред - јули, Прилепскиот одред - втор (Велешко-прилепски), 20 јули, Струмичкиот одред - 18 август, Струмичко-гевгелискиот одред (Плачковички одред) 12 април и Тиквешкиот одред - втор - во октомври.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

4. ПРОСВЕТНИ, КУЛТУРНИ И НАУЧНИ УСТАНОВИ

4.1. ПРОСВЕТНИ УСТАНОВИ И УЧИЛИШТА

323. ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ - СКОПЈЕ (1920-1941); 1919/1941: кн. 66, кун. 43; 5,5. АИ, а.е. 1479, листови 25816, НИС 421 сир. ажурно во АОП - базице

Историјата за фондообразованието:

Во 1920 година во Скопје е основан Филозофскиот факултет. Собирајќи околу себе млади луѓе и научен кадар, тој претставуваше привлечен центар и предуслов за национално созревање и културно издигање на овие простори.

Факултетот воспитуваше и образуваше генерации, кои подоцна учествуваа во водењето на нашиот општествено-политички, научен и културен развој и напредок.

Филозофскиот факултет во Скопје претставува посебен факултет во рамките на Универзитетот во Белград. Тој е правно лице, на чие чело стои деканот, Факултетскиот совет и Судот на слушателите. Нема посебен универзитетски сенат, а таа функција му е доверена на Универзитетскиот сенат во Белград. Факултетот почна да работи со отсек за општествено-хуманитарни науки.

Од основањето се чувствуваше потреба од отворање отсек за природни науки (физика, хемија, математика...). Факултетот цели 20 години се бореше за свое проширување.

Во 1930 година, според сочуваните акти во фондот, на Филозофскиот факултет работат следниве катедри:

- теориска филозофија; психологија; практична филозофија со педагогија;

- физичка географија и антропогеографија;

- етнологија со етнографија; српски јазик;

- историја на јужнословенската книжевност;

- класична филологија; француски јазик и книжевност; германски јазик и книжевност; компаративна книжевност со теорија; народна историја; историја на стариот век; историја на средниот век; историја на новиот век; византологија; археологија; историја на уметноста и словенска филологија. Постоеја три лекторати - за француски, руски и германски јазик. На Факултетот постоеја фондации, преку кои студентите користеа стипендии, награди и сл.

Во 1929/1930 година, во рамките на 12 семинари и 1 институт работеа 4 редовни професори, 6 вонредни професори, 4 доценти, 2 лектори, 1 асистент, 1 картограф и 18 наставници.

Во 1940 година факултетот работеше со 8 редовни професори, 5 вонредни професори, 4 доценти, 3 лектори и 1 вршител на должноста лектор, 2 асистенти и 1 асистент-приправник, 1 картограф, 223 наставници и 7 помошници-наставници.

Од сочуваната архивска граѓа може да се констатира дека Факултетот во 1920/1921 година започнал да работи со 21 студент, а во 1929/1930 година работеше со 124 студенти.

Архивската граѓа с на српски јазик.

324. УНИВЕРЗИТЕТ „ЦАР БОРИС III“ - СКОПЈЕ (1943-1945); 1943/1945:

**кн. 2, кун. 5; 0,6. АИ, а.е. 217, листови 3011, НИС 63 сир.,
ажурирано во АОП - базице**

Историјата на фондообразованието:

Универзитетот почна да работи на 22 октомври 1943 година. Подготовките за отворање на Универзитетот почнаа во почетокот на 1943 година со објавениот конкурс за професорски кадар. Конкурсот траеше до 21 јуни 1943 година, по што Советот на Софискиот универзитет „Свети Климент

Охридски“ пристапи кон избор на кадарот. Поголемиот дел од професорите беше од Бугарија, а само мал дел од Македонија.

Факултетот работеше како историско-филолошки. За ректор и декан на Универзитетот беше назначен доцент Атанас Илиев. Во учебната 1943/1944 година имаше студии по словенска филологија, историја и географија. Уписот не беше ограничен, и покрај разните привилегии. За да може Универзитетот да работи, беа донесени 72 завршени матуранти од Бугарија.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Фондот содржи програми за работа, списоци на студенти, услови за запишување; досиеја на доцентите, лекторите, асистентите и на техничкиот персонал на Универзитетот; досиеја на студентите од споменатите три катедри - словенска филологија, историја и географија.

Сочувана е општата и финансиската преписка.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

**934 (915). ЦРКОВНО-УЧИЛИШНО НАСТОЈАТЕЛСТВО - КРАТОВО (-);
1905/1918: кун. 1; 0,1. АИ, а.е. 159, листови 235, НИС 47 сир.**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Устав на Црковно-училишното настојателство; преписка на претседателите на црковно-училишните општини во врска со работењето на училиштата, назначувањето учители, собирањето финансиски средства, платите на учителите и сл., назначувањето помошен персонал во училиштата, работата и припадностите на црковните хорови; издавањето објекти под закуп и собирањето средства од нив; за собирањето средства од еснафските здруженија за поправка на цркви, манастири и икони; молби за назначување учители и сл.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

**938 (916). СКОПСКО ТРЕТОКЛАСНО ПЕДАГОШКО УЧИЛИШТЕ -
СКОПЈЕ (-); 1905: кун. 1; 0,1. АИ, а.е. 6, листови 40, НИС 3 сир.**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Записници од одржаните состаноци на Учителскиот совет, сослушувања ученици што формирале револуционерни кружоци; пополнети прашалници од учениците во врска со кружоците; преписка со црковно-училишните општини во врска со запишувањето ученици.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

939 (920). НИЖА ОФИЦЕРСКА ШКОЛА - СКОПЈЕ (-); 1930/1934: куѝ: 2; 0,2. АИ, а.е. 25, лисѝови 1293, НИС 7 сѝр.

Содржински ѝодаѝоци за архивскаѝа граѓа:

Список на питомците од 59 класа на Нижата офицерска школа - Воена академија; воени заповеди; учебници за историјата на војните: Руско-турската војна 1912-1913, историја на италијанскиот фронт; учебници „Служба врски“, „Служба воздухопловство“, „Балистика“, „Воена педагогија и психологија“, „Ракување и тактичка употреба на оружје“; воени карти; ситуациски планови во врска со напади; разни упатства, статии, белешки; испитни прашања и одговори; извештај од посетата на питомците на Чехословачка, и сл.

Архивскаѝа граѓа с на срѝски јазик.

4.2. КУЛТУРНИ УСТАНОВИ

339. ПРИРОДНО-НАУЧЕН МУЗЕЈ - СКОПЈЕ (1941-1944); 1941/1944: кн. 1, куѝ. 1; 0,1. АИ, а.е. 27, лисѝови 271, НИС 11 сѝр. ажурито во АОП - базиѝе

Исѝоријаѝ на фондообразоваѝелоѝ:

Со Наредбата бр. 97 од 10 мај 1943 година на Министерството за внатрешни работи и народно здравје на Бугарија е основан Природнонаучниот музеј на градот Скопје. Целта и задачите на Музејот беа обединување на сите иницијативи на одделни здруженија и членови во областа на природните науки за да се оствари повисока стручна и научна дејност. За таа цел се подготвуваа стручни предавања, се издаваа периодични изданија и научни публикации и се организираа натпревари меѓу членовите. Музејот поседуваше стручна библиотека, соработуваше со сродни здруженија во странство и организираше научни екскурзии.

Содржински ѝодаѝоци за архивскаѝа граѓа:

Сочуван е Уставот на Природнонаучниот музеј, извештаи за работата, финансиска преписка; буџет; списоци на изданијата во библиотеката и персонална документација на вработените.

Архивскаѝа граѓа с на буѓарски јазик.

342. УРЕДНИШТВО НА СПИСАНИЕТО „ПРАВИ ПУТ“ - СКОПЈЕ (-); 1937: куѝ. 1; 0,1. АИ, а.е. 3, лисѝови 20, НИС 1 сѝр.

845 (921). НАРОДНА БИБЛИОТЕКА - СКОПЈЕ (1941-1944);
1941/1944: кув. 4; 0,4. АИ, а.е. 94, листови 2870, НИС 26 сир.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Нацрт-буџети на Народната библиотека за 1941 и 1942 година и одобрение на буџетот по партии за 1943 година; досиеја на вработените лица во библиотеката; правилник за полагање библиотекарски испити; акти во врска со заштитата и евакуацијата на библиотечниот и архивскиот материјал во библиотеката; преписка во најголем обем со Министерството за народна просвета – Софија, под чиј патронат работи библиотеката, за разни тековни прашања од нејзиното работење - за формирање Комитет за библиотекарство во Скопје (1942 год.); списоци на корисници на библиотечниот фонд; списоци за книжниот фонд на библиотеката (книги, списанија, стручна литература, весници и сл.).

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

5. СОЦИЈАЛНИ И ЗДРАВСТВЕНИ УСТАНОВИ

5.2. ЗДРАВСТВЕНИ УСТАНОВИ

958 (925). ЛЕКАРСКА КОМОРА ПРИ ВАРДАРСКА БАНОВИНА - СКОПЈЕ
(-); 1925/1940: кув. 1; 0,1. АИ, а.е. 12, листови 17, НИС 4 сир.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Список на здравствениот оддел на Околискиот народен одбор за градот Неготино; молби за вработување; преписка за уплатена членарина на членови на Комората; преписка во врска со вработувањето на д-р Марија Попадик - дентист; реферат за хигиената.

Архивската граѓа е на српски јазик.

959 (1043). СЕКЦИЈА НА АПТЕКАРСКАТА КОМОРА ПРИ
ВАРДАРСКА БАНОВИНА - СКОПЈЕ (-); 1935/1940: кув. 1;
0,1; АИ, а.е. 39, листови 60, НИС 11

6. СТОПАНСТВО И БАНКАРСТВО

6.1.2. Стопански здруженија

961 (927). ЗАНАТСКА КОМОРА - СКОПЈЕ (-); 1932/1941: кн. 3, куй. 1; 01. АИ, а.е. 13, листови 197, НИС 6 сѝр.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Записнички книги на Занатската комора за периодот 1932-1935 година и 1937-1941 година; Книга - извештаи за работа на Занатската комора 1937 година; Статут на Комората 1933 година, Правилник за избор на пратеници; Правилник за правата и должностите на службениците; Правилник за пензискиот фонд на Комората; Правилник за судот на Комората; Правилник за подготвување буџети на здруженијата, акти на околските занаетчи; правилници за полагање мајсторски испити, за патни и дневни трошоци, за наплата на такси; извештај за работата на Комората 1936 година; упатства за наплата на такси, за водење книговодствени книги.

Архивската граѓа е на српски јазик.

962 (1093). ТРГОВСКО-ИНДУСТРИСКА КОМОРА - СКОПЈЕ (-); 1935/1940: кн. 1, куй. 1; 0,1. АИ, а.е. 5, листови 47, НИС 4 сѝр.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Записник од триесет и петтата седница на Комората; извештаи за состојбата на стопанството на подрачјето на Вардарска бановина (земјоделство, индустрија, трговија, угостителство, банкарство); за учеството на трговците во откупот на земјоделски производи, железнички тарифи за превоз; извештај од состанокот со претставниците на Трговската индустриска комора во врска со донесувањето на Законот за патни фондови; извадок од триесет и седмата седница на Советот на Комората за ревизија на Правилникот за наплата на придонеси.

Архивската граѓа е на српски јазик.

963 (1094). ОБЛАСНА СТОПАНСКА КОМОРА - СКОПЈЕ (-); 1943/1944; 1954/1955: кн. 1; 0,1. НИС 1 сѝр.

7. ОПШТЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧКИ ОРГАНИЗАЦИИ, ДРУШТВА И ЗДРУЖЕНИЈА

7.1. ПОЛИТИЧКИ И ОПШТЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧКИ ОРГАНИЗАЦИИ

7.1.1. Напредни политички и политичко-општествени организации

427. ЦЕНТРАЛЕН КОМИТЕТ НА КПМ/СКМ - СКОПЈЕ

*(1945-1990); 1945/1990: кн. 100, куй. 2.367; 236,7. АИ, а.е. 31.460,
листови 438.181, НИС 5.734 стр. (1.780 куйии со партиски досиеја,
73.910 архивски единици, НИС 650 стр. и 49.610 карточечни листови)*

Историја на фондообразованието:

Комунистичката партија на Македонија, како интегрален дел на КПЈ, е формирана во текот на НОВ. На 19 март 1943 година во Тетово е формиран првиот централен комитет на КП. Во текот на НОВ и Револуцијата КП имаше улога на организатор и предводник и од револуцијата таа излезе како водечка сила на народот. Борбата на КП за социјалистичко општество се одвиваше во мошне тешки и битно изменети услови за организирање на новата социјалистичка заедница и обновување на земјата разурната од војната. За да се создаде цврста основа за социјалистички развој на земјата беше потребно КП организирано да се издигнува и да јакне. За таа потреба се организира партискиот апарат на ЦК на КПЈ и на ЦК на републиките и другите партиски раководства прилагоден на новата улога и положба на Партијата. ЦК како највисок орган на Партијата има широки овластувања во донесувањето на најважните одлуки: политички, организациски, стопански, меѓудржавни и тие од областа на меѓународното работничко движење, внатрешната и кадровската политика. Бидејќи во повоениот период до одржувањето на Петтиот конгрес на КПЈ, т.е. Првиот конгрес на КПМ во 1948 година, централните комитети не се состануваа во полн состав, сите важни одлуки ги донесуваше Политбирото, кое дејствуваше како централен комитет. Политбирото е најтесното раководство на партискиот врв составено од најистакнатите револуционери. Политбирото се потпираше на мрежата на партиските комитети и нивните помошни тела.

Работејќи врз конкретизирање на линијата на ЦК на КПЈ/СКЈ, работата на ЦК на КПМ/СКМ произлегуваше и од посебностите во економско-социјалната структура, разликите во историските услови на настанување и развиток и разликите во економски поглед на секоја република одделно.

За сето време на своето постоење, без оглед дали станува збор за легалниот, илегалниот, воениот или периодот на обнова и социјалистичка изградба на земјата, Партијата, односно ЦК создаваше одредена архивска граѓа. По формирањето на КПМ и Првиот централен комитет, територијата на Македонија беше поделена на пет оперативни зони, а за раководење на партиската организација се формирани пет обласни комитети на КПМ (Прв обласен комитет на КПМ - Тетово, Гостивар, Маврово, Кичево и Дебар со околиците; Втор обласен комитет на КПМ - Струга, Охрид, Ресен, Битола,

Прилеп, Крушево со околиците; Трет областен комитет на КПМ - Велес, Кавадарци и Гевгелија со околиците; Четврт областен комитет на КПМ - Свети Николе, Штип, Радовиш, Валандово, Струмица, Кочани, Берово, Пехчево и Делчево со околиците; Петти областен комитет на КПМ - Скопје, Куманово, Кратово и Крива Паланка со околиците). На 6 август 1944 година Президиумот на АСНОМ во с. Рамно - Кумановско донесе решение по линија на власта Македонија да се подели на четири области. Според оваа поделба, извршена е територијална поделба на Македонија по партиска линија. Се формираа четири обласни комитети на КПМ (Скопски, Битолски, Штипски и Кичевско-дебарски). На 21 октомври 1944 год. Кичевско-дебарската област е припоена кон Битолската. По партиска линија, беа формирани и три обласни комитети.

Следејќи ги организациските промени на државната власт и управа во Македонија диктирани од уставните промени, партиската организација во Македонија дејствува преку своите околиски, градски и месни комитети на КПМ/СКМ како и преку општинските комитети на Партијата.

Со новиот повеќепартиски концепт на општествено уредување на независна и суверена Република Македонија згаснува дејноста на партиската организација.

Организациска независност:

Централен комитет на КПМ/СКМ - Пленум, Политбиро; Конгрес

- Организационо-инструкторско одделение - партиска евидениција, статистика и членски книшки;
- Кадрово одделение - партиски и скоевски кадар, кадри во вонпартиски организации, кадри во УДБА, издигање на стручен кадар;
- Агитационо-пропагандно одделение - агитација и печат, култура, организационо-технички, настава;
- Економско-финансиско одделение.

Комисии:

- Стопанска комисија
- Воена комисија
- Синдикална комисија
- Женска комисија
- Школска комисија
- Комисија за изградба на власта
- Социјално-политичка комисија.

Окружен комитет на КПМ/СКМ:

- Окружна конференција, Пленум и Биро
- Организационо инструкторско одделение
- Кадрово одделение
- Одделение за агит-проп.

Околиски комитет на КПМ/СКМ:

- Околиска конференција
- Пленум, Биро
- Организационо-инструкторско одделение
- Кадрово одделение
- Комисија за агитација и пропаганда.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

429. ПОКРАИНСКИ КОМИТЕТ НА СКОЈ - СКОПЈЕ (1941-1948);
1941/1948: куй. 25; 2,5. АИ, а.е. 2075, листови 5059, НИС 325 сѝр.

985 (937). МАТИЦА НА ИСЕЛЕНИЦИТЕ ОД МАКЕДОНИЈА - СКОПЈЕ
(1951 -); 1951/1971: кн. 12, куй: 41; 4,4. АИ, а.е. 108, листови 8.228, НИС 81 сѝр. (за првише 18 куйши); СИ, а.е. 4612, листови 11565, НИС 23 сѝр. (за 23 куйши).

Содржински податоци за архивската граѓа:

Статут, програми за работа, извештаи, записници од годишни собранија на Главниот одбор, Надзорен одбор, Извршен одбор и Управата на Матицата; материјали на подборите; материјали за животот и работата на друштвата, здруженијата, клубовите и црковните општини на иселениците; билтени и други публикации на иселениците; евидентни листи на наши иселеници по околии; преписка со иселениците и преписка на иселеници со разни државни органи; преписка во врска со животот и работата на нашите иселеници и нивните организирани облици на делување - друштва, клубови, цркви, црковни општини; списоци на претплатници на разни списанија.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

7.1.2. Граѓански и други организации

471. МАКЕДОНСКИ НАЦИОНАЛЕН КОМИТЕТ - СОФИЈА (1923-1945);
1903/1945: кн. 52, куй. 28; 3,8. АИ, а.е. 949, листови 32.825, НИС 302 сѝр.

Историјата на фондообразованието

Под влијание на резултатите од Првата светска војна и Октомвриската револуција дојде до големата идеолошка еволуција во македонското движење, што влијаеше врз политичката активност на македонската емиграција во Бугарија. Левицата во македонската емиграција по Првата светска војна се залагаше за самостојноста на македонското ослободително движење, додека десницата беше директен продолжувач на врховизмот во Бугарија од времето пред војните - односно на националистичко-шовинистичката политика на великобугарската буржоазија. Таа дејствуваше преку Изпълнителниот комитет и преку ЦК на ВМРО составен од Тодор Александров, Александар Протогеров и Петар Чаулев.

Изпълнителниот комитет на македонските добротворни братства во Бугарија беше формиран во 1912 година. За претседател на Комитетот беше избран Александар Протогеров. Комитетот претставуваше легална експозитура на бугарската државна политика на македонското движење. Тој успеа да оствари своја контрола во работата на поголем број македонски емигрантски братства, со што уште повеќе се засили идејната подвоеност.

По завршувањето на Првата светска војна и капитулацијата на Бугарија, во текот на октомври-ноември 1918 година од врховистичките елементи меѓу емиграцијата беше формиран нов Исполнителен комитет на македонските братства во Бугарија. Тој беше нужен за од него да потекне иницијативата за присоединување на Македонија кон Бугарија.

- На 22 ноември 1918 година беше свикан Собир од претставниците на братствата и притоа беа претставени 22 братства со по двајца делегати. Александар Протогеров даде оставка, изјавувајќи дека не сака да биде вклучен во листата на новиот Исполнителен комитет.

На собирот беше избрано Времено биро со претседателот Иван Каранџулов и беше решено:

1. Идниот ИК да се состои од 7 лица;
2. За членови на Комитетот може да се избераат лица и надвор од делегатите;
3. Изборот да се изврши на Втората седница на 24.XI.1918 година.

На седницата од 24.XI.1918 година, во присуство на 43 делегати, беше избран нов Исполнителен комитет, во чиј состав влегоа добропознати врховисти, претставници на збогатениот дел од македонската емиграција во Бугарија, и тоа: Иван Каранџулов, д-р В. Татарчев, д-р К. Станишев и др.

Исполнителниот комитет веднаш разви пропагандна дејност, упатувајќи мемоари до Мировната конференција во Париз, во кои се бараше присоединување на Македонија кон Бугарија. Со своите акции ИК беше дополнување на политичките ставови и акции на бугарската влада, која го употреби како многу поволно средство за водење на антисрпските и антигрчките пропаганди.

Сето тоа доведе борбата меѓу Привременото претставништво и ИК да се засили.

По иницијатива на Велешкото добротворно братство, на 24.VIII.1919 година во Софија беа свикани на собрание избраните делегати за конгрес на 21. Софиско братство, кои им припаѓаа на двете страни, 65 на број. По размената на мислења беше усвоена Резолуција и се даде мандат на една „Неутрална обединителна комисија“ со задача да стапи во контакт со двете раководни тела - Привременото претставништво и Исполнителниот комитет и да дејствува за постигнување на обединувањето на целата емиграција во името на автономијата на Македонија.

Истиот ден, истите делегати, на IX собир на братствата формираа седумчлена Обединителна комисија, во која влегуваа: Никола Ризов, Никола Киров, Христо Далкачев, д-р А. Димитров, архитектот Никола Јуруков и Методи Поп Пандов. Целта на Комисијата беше обединување на емиграцијата.

Од 28 септември до 1 октомври 1919 година во Софија беше одржан т.н. Прв голем собир (конгрес) на 56 македонски братства во Бугарија што го организираше Исполнителниот комитет. На собирот изворно беше афирмирана идејата за автономија на Македонија. Неговите решенија не се спроведуваа, па ИК си продолжи по старо, а тоа ги заоструваше противречностите во рамките на братствата под негово раководство, така што тоа водеше кон понатамошно цепање на емиграцијата. Незадоволството од политиката на ИК, која се изедначуваше со политиката на бугарската буржоазија, изби со голема сила на Вториот голем собир на братствата што

се одржа на 18.X1920 година во Софија, на кој зедоа учество 59 братства со 243 делегати. Група од 63 делегати демонстративно го напушти Соборот.

Привременото претставништво веќе престана да функционира, а новоотцепената група се организира во „Привремена комисија на македонската емиграција во Бугарија“, која настојуваше да ги обедини сите народносни делови на македонската емиграција врз база на враќање дома и автономија. За популаризирање на своите идеи, Привремената комисија започна да го издава весникот „Автономна Македонија“, кој со формирањето на МЕФО (Македонската емигрантска федеративна организација) стана нејзин орган.

Во октомври 1921 година се одржа Третиот голем собир на Сојузот на македонските добротворни братства во Бугарија под раководство на Исполнителниот комитет, на кој зедоа учество 38 братства со 157 делегати. На него ИК го постави прашањето за обединување на емиграцијата, повторно тврдејќи дека меѓу Исполнителниот комитет и Привремената комисија нема никаква разлика за иднината на Македонија.

По едногодишната активност на Привремената комисија, меѓу емиграцијата на 4.XII1921 година во Софија беше отворен Основачкиот конгрес на Македонската емигрантска федеративна организација (МЕФО). На конгресот зедоа учество 27 македонски братства, друштва и групи во Бугарија со 104 делегати. На конгресот присуствуваа разни македонски организации, некои претставници на левицата, некои комунисти и анархистот Павел Шатев, кој беше избран за претседател на конгресот. Беа усвоени 9 резолуции, меѓу кои: за дејноста на Привремената комисија; за политичката положба во Македонија; апел кон балканските држави; легалноста на организацијата; за бегалците и други; како и Устав. Со Уставот беа регулирани целите и задачите на МЕФО и нејзината организациска структура. Највисок нејзин орган беше Врховниот федеративен комитет, кој имаше задача да ја обединува дејноста на македонските емигрантски федеративни братства во Бугарија и во другите европски земји. Извршен непосреден орган на МЕФО беше Управниот комитет, кој покрај задачата за обединување на братствата и друштвата развиваше и агитациско-пропагандна дејност за заштита на борбата за македонска самостојност.

На 28.II1923 година беше свикан Обединувачкиот конгрес на двете управни тела, на кој зедоа учество 252 делегати.

Во новото раководство - Националниот комитет на Сојузот на македонските братства беа избрани 7 приврзаници на Исполнителниот комитет и 5 на Федеративната организација.

По создадените политички услови во Бугарија по превратот од 9 јуни 1923 година, основни организациски форми преку кои се одвиваше политичката и културната дејност на македонската емиграција беа братствата, кои ги раководеше Националниот комитет. Со оглед на тоа што беше орудие на бугарската влада, тој продолжи да постои во овој реакционерен период, што не е случај со левите организации од македонската емиграција. Во овој период НК секоја година (од 1924 до 1929) одржуваше конгреси (на кои беа разгледувани политички, организациски, бегалски и финансиски прашања). Претседател беше д-р Константин Станишев, а секретар Васил Василев.

Со 19-мајскиот преврат од 1934 година на власт во Бугарија дојде Кимон Георгиев. Неговата влада со декрет ја растури михајловистичката ВМРО. (Инаку, обновувањето на врховистичкото ВМРО започна при крајот на 1918 и

почетокот на 1919 година). Во периодот од 1918 до 1924 година на чело на ВМРО беше Тодор Александров, а од 1924 до 1934 година Ванчо Михајлов, прво како секретар, а потоа како челник. Од сите емигрантски и бегалски организации, ВМРО успеа да се претвори во значителен фактор во општествено-политичкиот живот на Бугарија. Во 1934 година таа престана да постои).

Растурен беше и промихајловистичкиот „Македонски национален комитет“, а неговите членови беа протерани или интернирани.

- Органи на Националниот комитет се: весникот „Македонија“ (1919-1923), (1926-1934) и „Независна Македонија“ (1923-1926).

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

472. ГРАДСКИ КОМИТЕТ НА МАКЕДОНСКИТЕ БРАТСТВА - СОФИЈА (1945 - ?); 1946/1947: кун. 1; 0,1. АИ, а.е. 4, листови 53, НИС 2 сир.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Фондот не е комплетен. Сочуван е записник во врска со собраниот доброволен прилог по повод свеченоста за паднатите македонски борци од 1920 - 1944 година; телеграма по истиот повод доставена до претседателот на Владата на НРМ Лазар Колишевски; список на собраните средства од поединци и општини и сметкопотврди за потрошените средства.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

473. ГУМЕНЦИСКО БРАТСТВО - СОФИЈА (1922-1945); 1930/1942: кун. 1; 0,1. АИ, а.е. 35, листови 182, НИС 7 сир.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Фондот е некомплетен. Сочуван е Уставот на Друштвото (Братството), списоци на членови по населени места, преписка, прегледи за цркви и манастири. Во најголем дел се сочувани спомени во ракопис на членови на Друштвото за револуционерната дејност во Енићевардарско, т.е. Гуменџа.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

987 (1035). МАКЕДОНСКИ НАУЧЕН ИНСТИТУТ - СОФИЈА (-); 1915/1944: кн. 28, кун. 17; 2,2. АИ, а.е. 369, листови 17514, НИС 159 сир.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Преписка на Институтот со македонските емигрантски организации во врска со снабдувањето на библиотеката со литература; собирањето податоци за историјата, етнографијата, географијата; во врска со издавањето на списанието „Македонски преглед“; за изборот на членови на Институтот; известувања од Управниот совет на Институтот за изборот на членови; преписка со надлежни финансиски институции за разни финансиски прашања;

преписка со македонски студенти во странство (Виена, Париз, Грац, Лајпциг) со заложби за независна Македонија во природните граници; написи против српската и грчката пропаганда, малтретирањата и убиствата во Македонија; преписка во врска со изданијата на Институтот; записници во врска со изградбата на Македонскиот народен дом при Институтот, записници на Финансиската комисија за изградбата на домот; преписка со видни личности-членови на Институтот; записници од состанокот на Извршниот совет на Македонскиот научен институт; списоци на изданијата и на фондот на библиотеката на Институтот; биографски податоци за членови на Институтот и истакнати личности; финансиска преписка и документација.

Архивската граѓа е на буѓарски јазик.

**986 (938). ГЛАВЕН ОДБОР НА ОРГАНИЗАЦИЈАТА НА
ОТОМАНСКИТЕ СРБИ - СКОПЈЕ (-); 1908/1911: кув.: 1; 0,1.
АИ, а.е. 83, листови 142, НИС 23 сир.**

Историјата на фондообразованието:

Српската народна организација во Отоманската Империја - Српска демократска лига - Скопје е основана од 26 најугледни Срби на конференцијата одржана од 10 до 12 август 1908 година во Скопје. Беше избран централен одбор од 10 лица под претседателство на Богдан Раденковиќ.

Првата скупштина на организацијата е одржана од 2 до 11 февруари 1909 година. Орган на организацијата беше весникот „Вардар“. Шеф на Лигата на отоманските Срби беше Богдан Раденковиќ. На изборите во 1909 година тие добија три пратенички и еден сенаторски мандат, а успех имаа и на изборите во 1911 година.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Извештаи, преписка, информации и сл. во врска со организацијата на пододбори на организацијата, собирање парични средства, контакти со младотурците; во врска со агитацијата за избори, состојбите на теренот по прогласувањето на Уставот на младотурците; за односот на турските власти кон населението, начинот на собирање на данокот; за политичките гледишта и ставови на Одборот; за односот на властите кон црквата; за активистите на грчки револуционерни чети, и сл.

Архивската граѓа е на српски јазик.

**988 (939). ОСНОВНА ПАРТИСКА ОРГАНИЗАЦИЈА „ХРИСТО ТРАЈКОВ“
ПРИ МАКЕДОНСКИОТ ДОМ - СОФИЈА (-); 1946/1947: кув.: 1; 0,1.
АИ, а.е. 22, листови 107, НИС 13 сир.**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Записници од состаноците на Основната партиска организација „Христо Трајков“ при Македонскиот дом во Софија (11 записници), во кои има податоци за работата на реонските организации на Друштвото, за просветните

активности, односот кон македонското прашање, извештајни и плански материјали; материјали за советувања со партиските секретари, младинската организација; повик до сите граѓани да учествуваат на пречекот на југословенската делегација; подготовки за прославата на 9 септември, и сл.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

**989 (940). „ИЛИНДЕН“ - ОРГАНИЗАЦИЈА НА МАКЕДОНЦИТЕ
ВО ИСТОЧНОЕВРОПСКИТЕ ЗЕМЈИ (-); 1948/1951: кув: 2;
0,2. АИ, а.е. 145, листови 664, НИС 60 сир.**

**992 (945). ДРУШТВО И КУЛТУРЕН КЛУБ НА ЕМИГРАНТИТЕ
ОД ПИРИНСКА МАКЕДОНИЈА - СКОПЈЕ (-); 1950/1954:
кув: 1; 0,1. АИ, а.е. 11, листови 67, НИС 3 сир.**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Фондот не е комплетен. Сочуван е список на политичките емигранти од Пиринска Македонија (секција-одбор Тетово и Струмица); изјави на емигранти во врска со активноста на партизаните од Горна Џумаја за периодот 1941-1944 година (нецелосно сочувано); покани за годишни собранија, за разни предавања; преписка за издавањето на весникот „Пирински глас“, преписка со сродни културни установи.

Архивската граѓа е на македонски јазик.

7.3. ХУМАНИТАРНИ ДРУШТВА

**478. „ШЕФКЕТ“ - МУСЛИМАНСКО ДОБРОТВОРНО ДРУШТВО
- СКОПЈЕ (-); 1933/1939: кув. 1; 0,1. АИ, а.е. 17, листови 34, НИС 6 сир.**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Фондот содржи преписка во врска со бројот на членовите на Друштвото, собраните финансиски средства; тековната сметка на благајникот на друштвото; списоци на дарители на доброволни прилози за друштвото; признаница од Градското поглаварство во Скопје, кое парично му помагаше на друштвото; дозвола од Управата на полицијата за собирање доброволни прилози.

Архивската граѓа е на српски јазик.

7.4. КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНИ ДРУШТВА

993 (942). ЗДРУЖЕНИЕ НА ГЛУМЦИТЕ ВО КРАЛСТВОТО ЈУГОСЛАВИЈА - СЕКЦИЈА - СКОПЈЕ (-); 1936/1938: кув. 1; 0,1. АИ, а.е. 3, листови 24, НИС 1 сир.

Содржински податоци:

Деловоден протокол; преписка со Управата на Здружението на глумците - Белград во врска со финансиски позајмици; список на актерите од Секцијата Скопје.

Архивската граѓа е на српски јазик.

994 (943). СОЈУЗ НА СРПСКИТЕ УЧИТЕЛСКИ ЗДРУЖЕНИЈА ВО ОТОМАНСКАТА ИМПЕРИЈА - СКОПЈЕ (-); 1910/1912: кув. 1; 0,1. АИ, а.е. 147, листови 309, НИС 38 сир.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Записник од основачкото собрание на Сојузот одржано од 25 до 27 јуни 1910 година во Скопје; Правилник за работата на Сојузот; извештаи и информации за работата на окружните здруженија - Куманово, Скопје, Охрид, Гостивар, Гњилане, Нови Пазар, Митровица (Косовска), Прилеп, Призрен; преписка со Српската митрополија - Скопје во врска со разни прашања од доменот на школството - работата на училиштата, времетраењето на часови, платите и наградите на учителите; преписка со барања за преместување на учители и молби од учители за нивно извршено преместување; преписка и списоци за бројната состојба на членовите на окружните здруженија, бројот на учителите во училиштата, за набавка на книги и учебници, регулирање на учителските плати.

Архивската граѓа е на српски јазик.

995 (944). ЗДРУЖЕНИЕ НА УЧИТЕЛИ, НАСТАВНИЦИ И ПРОФЕСОРИ НА ЈУГОСЛАВИЈА - РЕПУБЛИЧКИ ОДБОР - СКОПЈЕ (-); 1958/1969: кув. 1; 0,1. АИ, а.е. 104, листови 281, НИС 31 сир.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Акти на Републичкиот одбор на Здружението - во врска со финансирањето на училиштата, стамбеното прашање на просветните работници; преписка во врска со изборот на делегати за сојузниот и меѓународните конгреси на просветните работници; преписка по однос на синдикалното организирање на просветните работници;

Акти на Комисијата за меѓународни односи при Републичкиот одбор на Здружението - патувања на просветните работници во странство - размена, учество на курсеви и семинари по странски јазици. Користење на синдикални одморалишта; програми за одбележување значајни јубилеи;

Акти на околските одбори на Здружението од Македонија - известувања од состаноци; наставни програми на осумгодишни училишта; годишни собранија во околските одбори (Тетово, Куманово, Штип и Скопје, Титов Велес, Валандово, Неготино..);

Акти на околските синдикални одбори при Здружението; преписка со Здружението на универзитетските професори - Скопје.

Архивската граѓа е на македонски и на српски јазик.

7.7. ОСТАНАТИ

483. „ЕЛ-ХИДИЈЕ“ - ОРГАНИЗАЦИЈА НА ИЛМИЈЕ НА КРАЛСТВОТО ЈУГОСЛАВИЈА-САРАЕВО (-); 1936/1938: кун. 1; 0,1. АИ, а.е. 16, листови 39, НИС 6 сир.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Упатство за работа на друштвото; брошура за правилата за работа на друштвото; циркуларни писма за собирање членарина, во врска со годишните извештаи за работата, агитација сред членството; списоци на членството; преписка со надлежните органи.

Архивската граѓа е на српски јазик.

8. ВЕРСКИ УСТАНОВИ И ОРГАНИЗАЦИИ

8.1.2. Бугарска егзархија

491. ПЕЛАГОНСКА ЕГЗАРХИСКА МИТРОПОЛИЈА - БИТОЛА (-); 1898/1916: кн. 6, кун. 7; 0,8. АИ, а.е. 1293, листови 5670, НИС 337 сир., ажурирано во АОП - базише (1 кун.)

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

493. ДЕБАРСКО-КИЧЕВСКА ЕГЗАРХИСКА МИТРОПОЛИЈА - ДЕБАР (-); 1897/1918: кн. 7, кун. 11; 1,2. АИ, а.е. 2438, листови 5086, НИС 645 сир.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

494. ОХРИДСКА МИТРОПОЛИЈА - ОХРИД (1890-1912); 1881-1912:
куќ. 2; 0,2. АИ, а.е. 378, листови 839, НИС 102 сѝр.
ажурирано во АОП - базице

Содржински податоци за архивската граѓа:

Акти во врска со изборот на свештеници; избор на општински, и црковни училишни управи, потврди за избрани лица, за издадени изводи за родени, венчани и умрени, бракоразводни документи.

Акти за назначувања на учители, поправка на училишни згради, наставни планови и програми, барања за стипендии за школување.

Собирање средства за поправка и изградба на цркви и манастири; плати и принадлежности на свештени лица.

Преписка во врска со српската пропаганда и борбата против неа во Охридската митрополија.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

495. СКОПСКА МИТРОПОЛИЈА - СКОПЈЕ (1890-1913); 1890/1913:
куќ. 1; 0,1. АИ, а.е. 270, листови 830, НИС 70 сѝр.

Историјата на фондообразованието:

По укинувањето на Охридската архиепископија во 1767 година нејзините епархии потпаднаа под јурисдикција на Цариградската патријаршија. Веднаш дојде до поставување на грчки митрополити и епископи, а богослужбата се вршеше на грчки јазик.

Во 1870 година е формирана Бугарската егзархија, во чиј состав од македонските епархии влезе Велешката. До 1872 година Егзархијата успеа својата црковна власт да ја наметне во Скопската и Охридската епархија, а со текот на времето и во цела Македонија. Од 1885 година Егзархијата почна да назначува свои митрополити во Македонија.

Црковното двовластие во Македонија и антинародното - антимакедонско дејствување на Грчката и на Бугарската црква предизвика отпор среде понапредните елементи во Македонија, кои преку црковно-училишните општини започнаа отворен отпор и борба за обновување на Охридската архиепископија, на чие чело застана митрополитот Теодосиј Гологанов.

На вака засиленото антиегзархиско движење во Македонија Егзархијата возвраќаше со исклучување на антиегзархистите од црковниот живот во епархиите. Дејствувањето на Егзархијата во Македонија имаше штетни последици за зачувувањето на националната свест и единството на македонскиот народ.

Според Уставот, Егзархијата својата црковна власт ја остварува преку епархии – митрополии, кои беа поделени на кази или нахии, а тие пак на енории.

Светиот синод - црковната духовна управа на Егзархијата се состоеше од:

- егзарх- претседател на Синодот (независно од епископскиот чин);
- членови на Синодот - сите митрополити;

- Мирски егзархиски совет - орган на Егзархијата од шест лица, избран од епархиските избирачи, задолжен за недуховни работи.

Помала административна единица на Егзархијата е епархијата управувана од митрополит, поставен од Синодот. Во седиштето на секоја митрополија постои Епархиски местен совет, кој го сочинуваа: претседател, три духовни лица и пет до седум мирјани (верници).

Помали административно-управни единици беа енориите управувани од епархиски свештеници.

Егзархот и Синодот се грижеа за правилното вршење на црковните обреди, еднаш годишно ги посетуваа сите седишта на епархиите, се грижеа и за духовното и световното просветување на своите чеда. Светиот синод имаше управни и судски надлежности - правилно извршување на догмите и вероисповедта, односот меѓу ниското и високото свештенство, работата на свештеничките училишта и подготовката на црковните книги за училиштата.

Мирскиот егзархиски совет исто така имаше управни и судски надлежности - отворање и работа на нижите и вишите црковни училишта, изучување на бугарскиот јазик, печатење на списанија, поставување учители, отворање цркви и манастири, грижа за приходите и расходите на манастирските и црковните заедници.

Егзархијата особено внимание им посвети на црковно-училишните општини, наместо самостојно да дејствуваат, ги стави под свое влијание. Се повеќе се отвораа бугарски училишта со учители-Бугари или Македонци кои се бореа за бугарската кауза, со што се создадоа услови и клима за забрзана асимилација на македонскиот народ.

Содржински подајтоци за архивската граѓа:

Акти во врска со изборот на свештеници; изборот на општински, и црковни училишни управи, потврди за избрани лица, за издадени изводи за родени, венчани и умрени, бракоразводни документи.

Дозволи за стапување во брак, посмртни листови, листови за свето крштевање и сл.

Акти за назначувања на учители, поправка на училишни згради, наставни планови и програми, барања за стипендии за школување.

Собирање средства за поправка и изградба на цркви и манастири; плати и принадлежности на свештени лица.

Преписка во врска со српската пропаганда и борбата против неа во Скопската митрополија.

Сочувани се записнички книги на Епархискиот совет, книги за приходите и расходите, списоци на свештениците, наставничкиот кадар, статистички податоци за училиштата и бројот на учениците, за донациите од верниците; преписка за разни прашања - немирите во Епархијата, за извршените грабежи, ширењето на српската пропаганда, во врска со разни судења, покани и честитки по повод верски празници.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

АРХИЈЕРЕЈСКИ НАМЕСНИШТВА

496. АРХИЈЕРЕЈСКО НАМЕСНИШТВО - КРАТОВО (1891-1919);
1894-1951: кн. 12, куй. 26; 2,7. АИ, а.е. 3616, листови 21.112,
НИС 956 сир., ажурено во АОП - базице

497. АРХИЈЕРЕЈСКО НАМЕСНИШТВО - КРИВА ПАЛАНКА
(1890-1912); 1906-1908: куй. 13; 1,3. АИ, а.е. 1782, листови 8510,
НИС 470 сир., ажурено во АОП - базице (само куй. бр. 5)

Историјата на фондообразованието:

Архијерејските намесништва Кратово и Крива Паланка се под Скопската митрополија. Архијерејските намесници имаа задача да ги извршуваат и спроведуваат решенијата и наредбите на Епархискиот совет по однос на бракоразводните пресуди, да се грижат за работата на црквите и свештениците и да ги спроведуваат одлуките на повисоките црковни органи.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Акти за назначување на свештеници, избор на црковни и училишни управи, назначување учители; помош за сиромашни ученици и разна друга помош; преписка во врска со српската пропаганда во околината.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

1002 (948). АРХИЈЕРЕЈСКО НАМЕСНИШТВО-РЕСЕН (-);
1887/1982: куй: 1; 0,1. АИ, а.е. 35, листови 36, НИС 11 сир.

Историјата на фондообразованието:

Архијерејското намесништво е верска организација со задача да врши административна, стручна и финансиска контрола на работата на парохиските свештеници. Архијерејското намесништво - Ресен е под Митрополијата охридско-преспанска.

Архијерејскиот намесник ги спроведуваше и ги извршуваше решенијата и наредбите на Епархискиот совет по однос на бракоразводните пресуди.

Архијерејски намесник во Ресен во периодот на кој се однесува архивската граѓа беше свештеникот Ставре П. Ѓоргиев.

Архивската граѓа е на бугарски јазик.

8.1.3. Српска православна црква

507. СРПСКА ПРАВОСЛАВНА МИТРОПОЛИЈА - СКОПЈЕ
(1908-1911); 1908/1911: куй. 1; 0,1. АИ, а.е. 26, листови 47,
НИС 12 сир., ажурено во АОП - базице

Историја на фондообразованието:

По воспоставувањето на српската власт во Македонија, постојните епархии фиктивно беа под јурисдикција на Цариградската патријаршија, а фактички потпаднаа под српска црковна власт. Постојеа следниве епархии: Скопската, Велешко-дебарската, Пелагониската, Преспанско-охридската, Струмичката и Воденската.

Во март 1920 година сите епархии беа приклучени кон Српската православна црква.

Со привремената Уредба на Српската патријаршија, која важеше до донесувањето на Уставот на Српската православна црква од 16 ноември 1931 година, организациската структура беше следна:

- патријархот е врховен старешина на црквата;
- Архијерејскиот синод (четири члена и двајца заменици) имаше компетенции на врховна власт во извршната сфера;
- Изборниот собор го сочинуваа претставници на световната власт (судски, воени и политички претставници, претседатели на општините Белград, Скопје, Карловац и Пеќ, и претставници од научните институции) и духовни лица. Изборниот собор го избираше патријархот меѓу тројцата кандидати предложени од Светиот архијерејски собор.

Епархиите во Македонија што беа присоединети кон Српската патријаршија беа следниве: Скопска митрополија, Охридска епархија, Битолска и Злетовско-струмичка епархија, а подоцна беше укината Охридската епархија, која се припои кон Битолската со цел да се заабрани постоењето на Охридската архиепископија.

Организациската поставеност во епархиите е следна: епархиски архијереј (епископ или митрополит), епархиска управа што ја сочинувааше епархискиот духовен суд со црковно-управни компетенции.

Епархиите се делеа на протопрезвитерства, намесништва и парохии. Од 1924 година Скопската митрополија е поделена на 9 архијерејски намесништва со 176 парохии и 31 манастир, Битолската епархија со 5 намесништва, 109 парохии и 29 манастири, Злетовско-струмичката епархија со 9 намесништва, 142 парохии, и Охридската епархија (пред укинувањето) со 3 намесништва, 64 парохии и 5 манастири.

Просветната политика на Српската православна црква беше насочена кон денационализација на македонскиот народ, заради што од 1920 година во Православната богословија во Битола се оформува свештенички кадар што ќе работи на ширење на големосрпските интереси.

Архивската граѓа е на српски јазик.

**510. ПРАВОСЛАВЕН ЕПИСКОП ВЕЛЕШКО-ДЕБАРСКИ - БИТОЛА
(1913-1920); 1913-1920: кун. 19; 1,9. АИ, а.е. 1.954, НИС 34 сѓр.**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Фондот содржи материјали од сите органи и тела на Епархијата (Митрополијата), на чие чело од 1910 до 1920 година (со мали прекини) беше

владиката со српско потекло Варнава Росиќ. Седиштето на Епархијата беше преместувано од Велес, Кичево, Битола и Охрид.

Зачувана е преписка со архијерејските намесништва во врска со навлегувањето на бугарските војници во „новоослободените краишта“; списоци на претплатници на црковни списанија, донации за цркви и манастири; статистички податоци; списоци на учители; извештај за манастирот Трескавец; протоколи и списоци на недвижен имот на црквите и манастирите; наредба до свештените лица - новородените деца да се крстат со српски имиња, свештениците да носат српски капи; приходи и расходи на манастирите и црквите; расписи за повлекување на сите црковни книги на бугарски јазик, а до доставувањето на српски книги да се користат руски; извештај за манастири; акти во врска со судењето на свештеници од Велес, кои во 1916 година учествувале во прославата на Илинденското востание; акти за спорови на граѓански лица со црквата; списоци на убиени свештеници во Првата светска војна.

Архивската граѓа е на српски јазик.

8.2. ИСЛАМСКА ВЕРСКА ЗАЕДНИЦА

615. ВАКУФСКО-МЕАРИФСКИ СОВЕТ - СКОПЈЕ (-); 1931/1935: куќ. 1; 0,1. АИ, а.е. 7, листови 82, НИС 3 сѐр.

Историјата на фондообразованието:

Исламската верска заедница во различни временски периоди има различни органи на управување, некои опстојувале од времето на турската управа во Македонија. Со Законот од 31 јануари 1930 и Уставот на Исламската верска заедница од 8 јули 1930 година како основни органи се потврдени: Вакафската управа, Муфтиството, Околискиот шеријатски суд и Околиското вакафско-меаривско поверенство.

Нивна основна задача беше решавање на верско-просветни и вакафско-имотни прашања. По завршувањето на Првата светска војна за својата работа индиректно му беа одговорни на Реисулематот со седиште во Сараево.

Околиското вакафско-меаривско поверенство (Совет) беше надзорен орган во управувањето со севкупниот имот што ѝ припаѓаше на Исламската верска заедница.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Записници од седниците на Советот, правилник за работа; акти од работата на Управниот одбор (нецелосен); буџет за 1935/1936 година; годишен извештај на Управниот одбор од 1 април 1934 до 31 март 1935 година.

Архивската граѓа е на српски јазик.

**616. САМОСТОЈНА ИМОВИНСКА УПРАВА НА ИСЛАМСКАТА
ВЕРСКА ЗАЕДНИЦА - СКОПЈЕ (-); 1932/1936: куџ. 1; 0,1. АИ,
а.е. 4, лисџови 15, НИС 2 сџр.**

Содржински џодаџоци за архивскаџа гџрага:

Буџети на управата за 1932/1933 и 1934/1935 година; финансиска документација 1935/1936 година; образложение на буџетот 1936/1937 година.

Архивскаџа гџрага с на срџски јазик.

**1006 (954). ВАКУФСКО-МЕАРИФСКИ СОБОР - СКОПЈЕ (-);
1939/1940: куџ. 1; 0,1. АИ, а.е. 4, лисџови 13, НИС 2 сџр.**

Исџоријаџи на фондообразоваџелосџи:

Вакуфско-меаривскиот собор (поверенство или совет) е надзорен орган на Исламската верска заедница, кој се грижи за управувањето со севкупниот имот на заедницата.

Архивскаџа гџрага с на срџски јазик.

**1007 (955). ГАЗИ ИСАБЕГОВА МЕДРЕСА - СКОПЈЕ (-); 1934/1941:
кн. 41, куџ. 9; 1. АИ, а.е. 68, лисџови 5562, НИС 66 сџр.**

9. ОСТАНАТИ

**1009 (956). СКОПСКИ ОДБОР ЗА НАРОДНА ОДБРАНА
(ЧЕТНИЧКА АКЦИЈА) - СКОПЈЕ (-); 1907/1912: куџ. 1; 0,1.
АИ, а.е. 82, лисџови 124, НИС 27 сџр.**

Содржински џодаџоци за архивскаџа гџрага:

Извештај за двете струи во четничката организација, за бројот на борците и четите во Битолско и во Кичевско; за движењето на грчките чети во летото 1907 година, за движењето на бугарските и српските чети; преписка во врска со престојот на српски четници во Турција; преписка за вооруженоста на четниците од Велешката каза; за преминувања на четници преку граница; барање за оружје и муниција за Поречката и Врањската каза; за распоредот на бугарските чети во Кочани, Штип и во Прилеп (1910 година); списоци на војниците-четници; за движењето и вооружувањето на повеќе чети на разни локации во Македонија; информации од терен за разни области во Македонија и во јужна Србија.

Архивскаџа гџрага с на срџски јазик.

Б. СЕМЕЈНИ И ЛИЧНИ АРХИВСКИ ФОНДОВИ

Б. 1. СЕМЕЈНИ ФОНДОВИ

717. АНАСТАСОВИ, ТРГОВЦИ - СКОПЈЕ (1889-1947); 1889/1917:
куќи: 1; 0,1. АИ, а.е. 62, листови 690, НИС 19 сџр.

718. ПЕТАР АТАНАСОВ - КУЧУК, ТРГОВЕЦ - ВЕЛЕС (-); 1868/1929: кн. 60,
куќи. 2; 0,3. АИ, а.е. 88, листови 1025, НИС 31 сџр.

1016 (958). ВЕСОВИ, ТРГОВЦИ - ВЕЛЕС (-); 1844/1912; куќи: 1;
0,1. АИ, а.е. 153, листови 529, НИС 25 сџр.

1017 (959). КАРАЦА, ТРГОВЦИ - СКОПЈЕ (-); 1939/1942 : куќи: 1;
0,1. АИ, а.е. 10, листови 478, НИС 2 сџр.

1018 (960). МУРАТОВСКИ, КАИ - ГАЛИЧНИК (-); 1884/1912:
кн. 16, куќи. 1; 0,3. АИ, а.е. 24, листови 67, НИС 23 сџр.

1020 (962). ТОПОЛИЈАН, ТРГОВЦИ - ЦАРИГРАД (-); 1889/1895:
куќи: 1; 0,1. АИ, а.е. 14, листови 19, НИС 3 сџр.

1021 (963). ТРЕНОСКИ, ТРГОВЦИ - С. ОКТИСИ (-); 1868/1911:
куќи: 1; 0,1. АИ, а.е. 87, листови 87, НИС 13 сџр.

1022 (964). ПОП ЈОВАН И ПОП МАТЕ, СВЕШТЕНИЦИ - С. ОКТИСИ
(-); 1848/1914: куќи: 1; 0,1. АИ, а.е. 66, листови 68, НИС 13 сџр.

1013 (1003). БАЧЕВИ ТРАЈКО И ДИМО, ТРГОВЦИ - ВЕЛЕС
(-); 1873/1941: кн. 64, куќи. 1; 1,3. АИ, а.е. 81, листови 143, НИС 86 сџр.

1014 (1050). БЕЛЕЗАЛКОВИ, ТРГОВЦИ - ПРИЛЕП (-); 1907/1913:
куќи: 1; 0,1. АИ, а.е. 4, листови 34, НИС 1 сџр.

Од фондovите згрижени во трезорите на Државниот архив на Република Македонија обработени се 54 семејни фондови. Најстарите датираат од 1800 година – тоа е фондот на трговското семејство Киркови - Велес.

Заострената економско-политичка криза во Турската Империја од крајот на 18 и почетокот на 19 век ги разниша темелите на тимаро-спахискиот систем. Несигурноста и економското слабеење на селото доведе до економско зајакнување на градовите, каде што безбедноста беше поголема. Во градовите започнува економски подем на занаетчиството и трговијата, во кој се вклучува и штотуку појавената македонска буржуазија. Сочуваните фондови од овој период го потврдуваат стапувањето на македонската буржуазија и интелигенција во општествено-политичкиот живот, како самостоен фактор. Започнатите реформи во Империјата се одраз на општествено-политичките и економските промени што ги зафаќаат и македонските градови. Овие промени ќе извршат значајно влијание и врз културно-просветниот развој на граѓанската класа и појавата на првите световни училишта. Центарот на Европска Турција од Софија се префрла во Битола.

Се отвораат и првите индустриски капацитети во рударството.

За живите трговски врски и патиштата што минуваат низ Македонија сочувани се значајни фондовски целини, делови и одделни документи. Трговските патишта одат преку Македонија и завршуваат во Азија.

На 25 март 1841 година турскиот султан Абдул Меџит му издаде бераат (декрет-дозвола) на Ангеле, синот на Стефан Робе, трговец од Охрид, да тргува со Европа, Персија и со Индија.

Меѓу позначаните семејни фондови згрижени во Државниот архив на Република Македонија би ги споменале: Огњанови - индустријалци, Богданови - комисионери, Киркови, Машови и Робевци - трговци, Чакар - книжари, Тенови - аптекари, Гиновци - каи - Поп Јован и Мите - свештеници. Меѓу трговските семејства треба да се споменат уште и Ашталковци, Рибарови, Санту и Тополијан, кои имале седиште и во Цариград.

Б. 2. ЛИЧНИ ФОНДОВИ

1023 (965) – АБДУРАХМАН-БЕГ, ЧИФЛИГАР - СКОПЈЕ (-);
1868/1919: куќ: 1; 0,1. АИ, а.е. 89, лисџови 234, НИС 26 сџр.

1024 (1064). АРСОВ ЉУПЧО, ОПШТЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧКИ
РАБОТНИК - СКОПЈЕ (1904-1986); 1955/1985: куќ: 5; 0,5.
АИ, а.е. 123, лисџови 3100, НИС 35 сџр.

1025 (966). АЦЕВА ВЕРА, ОПШТЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧКИ РАБОТНИК -
СКОПЈЕ (-); 1952/1981: куќ: 1; 0,1. АИ, а.е. 27, лисџови 331, НИС 9 сџр.

766. ВЛАХОВ ДИМИТАР, ПОЛИТИЧКИ РАБОТНИК - СКОПЈЕ
(1878-1953); 1886/1978: куќ: 35; 3,5. АИ, а.е. 1766, лисџови 29118,
НИС 465 сџр., ажурирано во АОП - базије

- 1034 (1028). ГЕОРГИЈАДИС ГЕОРГИОС, КОМАНДАНТ НА БРИГАДА НА ДАГ (-); 1945/1949: кyш. 1; 0,1. АИ, а.е. 47, лисџови 138, НИС 19 сџр.**
- 1033 (1027). ЃАНУЛИС ГЕОРЃИОС, КОМАНДАНТ НА БРИГАДА НА ДАГ (-); 1942/1947: кyш. 1; 0,1. АИ, а.е. 169, лисџови 362, НИС 51 сџр.**
- 1050 (1029). ПЕЦОПУЛОС ГАНИС, ФУНКЦИОНЕР НА КПГ (-); 1929/1947: кyш. 1; 0,1. АИ, а.е. 183, лисџови 374, НИС 58 сџр.**
- 1030 (1083). ГОГОВСКИ М-Р ГЛИГОРИЕ, ОПШТЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧКИ РАБОТНИК - ТЕТОВО (-); 1986/1991: кyш. 1; 0,1. АИ, а.е. 43, лисџови 352, НИС 15 сџр.**
- 1031 (1066). ГРАБУЛОВСКИ ЈОРДАН, СКУЛПТОР - СКОПЈЕ (-); 1925/1986: кyш. 7; 0,7. АИ, а.е. 279, лисџови 1484, НИС 62 сџр.**
- 772. ДАСКАЛОВ ДОБРИ, ВОЈВОДА - КАВАДАРЦИ (-); 1885/1953: кyш. 1; 0,1. АИ, а.е. 26, лисџови 85, НИС 10 сџр.**
- 773. ДЕЛЧЕВ ГОЦЕ, РЕВОЛУЦИОНЕР - КУКУШ: (-); 1892/1946: кyш. 1; 0,1. АИ, а.е. 54, лисџови 97, НИС 18 сџр.**
- 809. МАЦАРОВ ЛАЗАР, РЕВОЛУЦИОНЕР - СОФИЈА: (-); 1904/1907: кyш. 1; 0,1. АИ, а.е. 33, лисџови 42, НИС 9 сџр.**
- 823. ПЕШЕВ ПАНЧЕ, НАРОДЕН ХЕРОЈ - КУМАНОВО (-); 1937/1941: кyш. 1; 0,1. АИ, а.е. 117, лисџови 182, НИС 33 сџр.**
- 825. ПОЛЕНАК ПАНТА, АДВОКАТ - СКОПЈЕ (-) 1933/1957: кyш. 1; 0,1. АИ, а.е. 59, лисџови 440, НИС 23 сџр.**
- 826. ПОП АНТОВ АЛЕКСА, ТРГОВЕЦ - СКОПЈЕ (-); 1933/1940: кyш. 1; 0,1. АИ, а.е. 4, лисџови 153, НИС 1 сџр.**

831. **ПРЛИЧЕВ ГЛИГОР, ПИСАТЕЛ-ПОЕТ - ОХРИД (1855-1897);**
куѝ. 1; 0,1. АИ, а.е. 68, лисѝови 533, НИС 18 сѝр.
835. **РУСИНСКИ ПЕТРОВ НИКОЛА, РЕВОЛУЦИОНЕР - БЕРОВО**
(1875/1940): куѝ. 1; 0,1. АИ, а.е. 45, лисѝови 253, НИС 10 сѝр.
- 1026 (967). **КОСТАДИН БОШКОВИЌ, ПОШТЕНСКИ РАБОТНИК**
- СКОПЈЕ (-); 1893/1979: куѝ: 2; 0,2. АИ, а.е. 110, лисѝови 1271,
АИ, а.е. 110, лисѝови 1271, НИС 25 сѝр.
- 1029 (968). **ГИГОВ СТРАХИЛ, ОПШТ. ПОЛ. РАБОТНИК - СКОПЈЕ**
(-); 1944/1978: куѝ: 2; 0,2. АИ, а.е. 208, лисѝови 758, НИС 64 сѝр.
- 1032 (969). **ДУГАНОВА ВАСКА, ОПШТ. ПОЛ. РАБОТНИК**
- СКОПЈЕ (-); 1942/1981: куѝ: 9; 0,9. АИ, а.е. 275, лисѝови 3387,
НИС 55 сѝр.
- 1035 (970). **ИВАНОВИЌ МОМЧИЛО, ПРОФЕСОР - БЕЛГРАД (-);**
1912/1935: куѝ: 1; 0,1. АИ, а.е. 8, лисѝови 822, НИС 3 сѝр.
- 1036 (971). **ЈУРУКОВА-ЧОПОВА ВЕЛИКА, ВНУКА НА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ**
1895/1983: куѝ. 7; 0,7. АИ, а.е. 151, лисѝови 2349, НИС 34 сѝр.
- 1039 (974). **КОСМЕСКУ КОСТА, ПРОФЕСОР - БИТОЛА (-);**
1907/1914: куѝ: 1; 0,1. АИ, а.е. 30, лисѝови 266, НИС 6 сѝр.
- 1040 (975). **КУМБАРАЌИ ЕМИН-БЕГ ЈАШАР, ЧИФЛИКСАЈБИЈА**
-СКОПЈЕ(-);1901/1911:куѝ:3; 0,3.АИ, а.е.28, лисѝови 1179,НИС 24 сѝр.
- 1041 (976). **МАЈСКИ-КИРОВ НИКОЛА, ПИСАТЕЛ - КРУШЕВО**
1913/1962: куѝ: 4; 0,4. АИ, а.е. 135, лисѝови 3221, НИС 42 сѝр.
- 1043 (977). **МАТОВ ХРИСТО, ТРГОВЕЦ - ВЕЛЕС (-); 1890/1912:**
кн. 5, куѝ.1; 0,2. АИ, а.е. 2, лисѝови 24, НИС 6 сѝр.
- 1044 (978). **МИРОСАВЉЕВИЌ ДУШАН, АРХИТЕКТ - БИТОЛА**
1924/1965: куѝ: 1; 0,1. АИ, а.е. 31, лисѝови 151, НИС 7 сѝр.

- 1045 (979). МИРЧЕВСКИ ТОДОР, КОЦОБАШИЈА - С. ГАРИ**
1887/1906: кн. 19, кyӣ. 1; 0,3. АИ, а.е. 136, лис̄тови 665, НИС 44 с̄вр.
- 1046 (980). МИШКОВСКИ ТРАЈКО, ШПАНСКИ БОРЕЦ - ВЕЛЕС**
(-); 1903/1985: кyӣ: 2; 0,2. АИ, а.е. 79, лис̄тови 908, НИС 23 с̄вр.
- 1049 (982). ПЕЌЕВСКИ БОРО, ОПШТ. ПОЛ. РАБОТНИК - СКОПЈЕ**
1944/1982: кyӣ: 3; 0,3. АИ, а.е. 52, лис̄тови 2686, НИС 10 с̄вр.,
ажурирано во АОП - базиџе
- 1052 (984). СИМИЌ СТЕФАН, ПРОФЕСОР - СКОПЈЕ (-); 1941/1952:**
кyӣ: 1; 0,1. АИ, а.е. 16, лис̄тови 518, НИС 4 с̄вр.
- 1054 (985). СОКОЛОВ ЛАЗАР, СОВЕТНИК ПРИ ЕКОНОМСКИОТ**
ИНСТИТУТ - СКОПЈЕ (-); 1935/1948: кyӣ: 1; 0,1. АИ, а.е. 32,
лис̄тови 123, НИС 11 с̄вр.
- 1055 (986). СТАНКОВСКИ БОШКО, ОПШТ. ПОЛ. РАБ. - СКОПЈЕ**
(-); 1964/1968: кyӣ: 1; 0,1. АИ, а.е. 26, лис̄тови 88, НИС 7 с̄вр.
- 1056 (1085). СТАРОВА Д-Р ВУЛНЕТ, ОПШТЕСТВЕНО -**
ПОЛИТИЧКИ РАБОТНИК - СКОПЈЕ (-); 1986/1991: кyӣ. 1;
0,1. АИ, а.е. 77, лис̄тови 677, НИС 23 с̄вр.
- 1059 (988). ТОДОРОВСКИ Х. ПАНЧЕ, ПРОФЕСОР - СКОПЈЕ**
(-); 1921/1962: кyӣ. 1; 0,1. АИ, а.е. 24, лис̄тови 281, НИС 5 с̄вр.
- 1062 (1068). ТУПУРКОВСКИ ВАСИЛЕВ СПИРО (1905-1985);**
1944/1988: кyӣ. 25; 2,5. АИ, а.е. 2062, лис̄тови 10974, НИС 532 с̄вр.,
ажурирано во АОП - базиџе
- 1063 (990). КАМИЛОВ Д-Р КИРИЛ, УНИВЕРЗИТЕТСКИ ПРОФЕСОР -**
СКОПЈЕ (-); 1882/1957: кyӣ: 5; 0,5. АИ, а.е. 273,
лис̄тови 3819, НИС 61 с̄вр.
- 1064 (1421). КОРНАКОВ Д-Р ДИМИТАР, ИСТОРИЧАР НА УМЕТНОСТА -**
СКОПЈЕ: 1946/2004; кyӣ. 10; 1. АИ. лис̄тови 3819, НИС 61 с̄вр.

- 1064 (991). ХРИСТОВ Д-Р АЛЕКСАНДАР, УНИВЕРЗИТЕТСКИ ПРОФЕСОР - СКОПЈЕ (-); 1920/1976: куѝ: 9; 0,9. АИ, а.е. 101, лисѝови 2009, НИС 25 сѝр.**
- 1065 (1002). ЧЕРНОДРИНСКИ ПОП ЃОРГИЕВ ВОЈДАН, ПИСАТЕЛ 1897/1952: куѝ: 9; 0,9. АИ, а.е. 447, лисѝови 3428, НИС 87 сѝр.**
- 1066 (1054). ЧИТКУШЕВ ПЕТАР, ТРГОВЕЦ - ВЕЛЕС (-); 1889/1932: кн. 8, куѝ, 1; 0,2. АИ, а.е. 137, лисѝови 148, НИС 30 сѝр.**
- 1067 (992). ЦИМАС АНДРЕАС, ПОЛИТИЧКИ ФУНКЦИОНЕР НА КП (-); 1942/1945: куѝ. 1; 0,1. АИ, а.е. 77, лисѝови 417, НИС 27 сѝр.**
- 1069 (993). ШКАКА ДИМО, ТРГОВЕЦ - СТРУГА (-); 1831/1895: куѝ. 1; 0,1. АИ, а.е. 4, лисѝови 99, НИС 1 сѝр.**

Во депоата на Државниот архив на Република Македонија се собрани повеќе од 160 лични фондови. Најстарите фондови датираат од почетокот на 19 век, а најновите се од крајот на 20 век.

Од позначајните фондови би ги споменале личните фондови на преродбениците Григор Прличев и Крсте Мисирков. Од периодот на револуционерното минато се фондовите: Гоце Делчев, Добри Даскалов, Лазар Маџаров, Велко Думев и др. фондови на општествено-политички работници: Димитар Влахов, Лазар Колишевски, Ангел Чемерски и др.

Од особено значење се фондовите на македонските публицисти и поети: Војдан Чернодрински, Никола Јонков Вапцаров, Михаил Сматракалев, Атанас Митрев, Никола Киров Мајски, Видое Подгорец, Венко Марковски.

Сочувани се и фондови на првоборци, адвокати, професори, свештеници, трговци, новинари, режисери, наши иселеници во странство и сл.

В. ЗБИРКИ

- 872. ЗБИРКА ПЛАНОВИ (-); 1917/1970: куѝ: 25; 2,5. АИ, а.е. 231, лисѝови 1165, НИС 40 сѝр.**
- 1072 (994). ЗБИРКА: АРХИВСКА ГРАЃА ЗА МАКЕДОНЦИТЕ ОД ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА МЕЃУ ДВЕТЕ СВЕТСКИ ВОЈНИ (-); 1918/1940: куѝ: 6; 0,6. АИ, а.е. 1215, лисѝови 2792, НИС 260 сѝр.**

Содржински податоци за архивската граѓа:

Збирката содржи разновидни, претежно лични документи - молби, жалби, барања, уверенија, договори, записници, решенија, наредби, потврди, списоци и сл. во врска со: назначување на полјаци, шумари, исправка на документи, уверенија за престој, за регрутирање, местожителство, служење воен рок, списоци на воени обврзници, за поседување недвижен имот, ослободување од такси, извештаи за интернирани лица, преписка меѓу полициските управи, во врска со иселување на лица во Бугарија; молби за издавање патни исправи, известувања од Воениот суд за разни судски предмети.

Архивската граѓа е на грчки, бугарски и македонски јазик.

1073 (995). ЗБИРКА: ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА ВО НОВ (-);

1941/1945: кут: 19; 1,9. АИ, а.е. 2261, листови 6200, НИС - 596 стр.

Историјата на фондообразованието:

Државниот архив на Република Македонија, раководејќи се од принципот за интегрално проучување на историјата на македонскиот народ во неговите етнички граници, во својата програма за иследување и собирање на архивски материјали го вклучи и антифашистичкиот отпор во Грција 1940-1945 година. Тоа го стори, покрај наведеното, и од следниве причини: во редовите на грчката народноослободителна војска ЕЛАС служеа и Македонците од егејскиот дел на Македонија. Имаше полкови како 28, 30 и други, кои беа составени во поголем дел од Македонци, во составот на ЕЛАС беа формирани посебни македонски единици, кои до октомври 1944 година служеа под нејзина команда, а оттогаш, поради неправилниот став и однос на грчкото раководство на отпорот спрема легитимните права на Македонците, односно спрема македонското национално прашање, се отцепија од ЕЛАС и ја продолжија борбата против окупаторот во составот на НОВ и ПОМ на Македонија. Во егејскиот дел на Македонија ЕЛАС, и воопшто движењето на отпорот, беше најјакото и најмасовно и на македонска почва се водени најтешките битки со окупаторите. Во периодот на НОВ дојдоа до полн израз стремежите и желбите на Македонците од тој дел на Македонија за национално ослободување и обединување и целосно издеференцирање на ставовите на балканските комунистички партии за македонското национално прашање, а судирите за ова прашање се одиграа на почвата на Егејска Македонија. Меѓу ЕЛАС и НОВ на Југославија, поради соседството, заедничките цели во борбата против окупаторот, македонското и други прашања наложија соработка, контакти, преговори, заеднички борби против окупаторите и др. Од горенаведеното се заклучува дека НОД на Македонците од егејскиот дел на Македонија во времето од 1941 до 1945 година не може да се изучува одвоено туку во рамките на општото движење во Грција и во Егејска Македонија посебно, покрај горните и од следниве причини: прво, македонското население во Лерински, Костурски и Воденски округ го претставуваат мнозинството на целокупното население во демографски поглед. Меѓутоа, Македонци живеат во Солунско, Серско, Драмско и во други места. Кога би се ограничиле само на движењето на отпорот исклучиво во оние окрузи каде што во еден период на НОВ имало посебни македонски организации, како што беа СНОФ и СОФ во Костурско и

во Леринско и посебни македонски единици во Костурско, Леринско и во Воденско, не би биле праведни спрема оние Македонци во другите окрузи, кои рамо до рамо со Грците-антифашисти ја лееја својата крв за победата над фашизмот.

Освен горното, целата територија на Егејска Македонија организациски потпаѓаше под контрола на КПГ, право што ѝ припаѓаше и од самиот факт што овој дел на Македонија се наоѓа во државните граници на Грција. Впрочем, самите објективни услови не би дозволиле учеството на Македонците во борбата против фашизмот да го третираме сосема одделно и изолирано, без да се осврнеме на заедничката борба на Грците и Македонците и на настаните што се одиграа во тој период на целокупната територија на Егејска Македонија, па дури и на цела Грција. Треба да го додадеме и тоа дека Македонци се бореа не само во Македонија, туку и во цела Грција.

Од друга страна, би направиле голем пропуст, или би биле неискрени ако го промолчевме фактот дека желба на Македонците, борејќи се против фашизмот, беше со своето активно учество во НОВ да се борат и да се претстават пред светот со своето национално име и преку своите антифашистички организации и воени единици да го реализираат, заедно со грчкиот народ, и својот идеал за национално самоопределување и стремежот за присоединување со другите дела на Македонија. Меѓутоа, тешкотиите за реализирање на тој стремеж не доаѓаат од негативните објективни услови, како што беше априори гарантирањето на грчките државни граници од големите сили какви што беа во 1941 година. Имаше, пред сè, и субјективни пречки што му ги правеше на отпорот самото грчко раководство, кое во секоја национална манифестација на македонскиот народ гледаше автономизам.

Архивот на Македонија, како што наведовме, раководејќи се од горните и од други факти, уште од одамна пристапи кон системаатско иследување на архивски материјали и за отпорот во Грција. Постигнатите резултати се повеќе од задоволителни, со што Архивот го исполни својот национален долг.

Собраните материјали се обработени и може да се користат за научни и други цели.

Како што е познато, на 28 октомври 1940 година фашистичка Италија ја нападна Грција. Италијанските војски со ненадеен напад успеаја да го пробијат фронтот и да навлезат во некои делови на грчката територија. Продорот на италијанските војски траеше до 8 ноември 1940 година. Грчките единици, засилени со нови резервисти, главно од Македонија и Тракија, со контраофанзива не само што ги исфрлија италијанските единици од грчката територија, туку навлегоа во албанска територија, заземајќи ги градовите Корча, Поградец, Москополе, Аргирокастро и др. Оваа војна, која траеше 6 месеци и која претставува епопеја на грчкиот и на македонскиот народ, заврши со нападот на хитлеровска Германија врз Грција на 6 април 1941 година.

Овде сметаме за нужно да го истакнеме односот на Македонците од егејскиот дел на Македонија спрема таа војна. Имено, и покрај негуваниот однос на грчките режими, наспроти страдањата и понижувањата, наспроти очекувањата да им се олесни положбата во една нова ситуација со паѓањето на тој режим, Македонците во целост покажаа висока политичка зрелост за одбрана на земјата во која живееја.

Како што наведовме, на 6 април 1941 година Германците ја нападнаа Грција. На 26 април генералот Чолакоглу потпиша капитулација и формира

квислиншка влада. Егејска Македонија беше поделена на три окупациски зони. Источна Македонија ѝ беше доделена на фашистичка Бугарија, западна Македонија на Италија, а централна Македонија ја задржаа за себе Германците.

Окупацијата ја затече КПГ разбиена. Комунистите, кои се вратија од фронтите, самоиницијативно пристапија кон обновување на старите и формирање на нови партиски организации и групи за отпор. Во почетокот на мај 1941 година е формирано Македонското биро (МБ) на КПГ. По неколку дена МБ во Солун ја формира националноослободителната организација „Елефтерија“ (Слобода). Припадниците на таа организација на 20 мај ја извршија првата саботажа против окупаторот во Солун. На 21 мај 1941 година беше формиран нов ЦК на КПГ. На 28 мај, по иницијатива на ЦК на КПГ, беше формирана хуманитарната организација „Етници Алиленгии“ - ЕА (Национална солидарност). Во јуни 1941 година беше формирано Западномакедонското биро на КПГ, а во јули-август окружните комитети. На 1 јуни 1941 година во Атина, под раководство на Македонецот Андреја Чипов, КПГ го одржа својот VI пленум. Пленумот ги повика грчкиот народ, сите партии и организации во еден национален фронт за ослободувањето на земјата. Во јули во егејскиот дел на Македонија се јавија и почнаа да дејствуваат грчките националистички и реакционерни организации ИВЕ (Заштита на северна Грција), ПАО (Сегрчка ослободителна организација), ЕКА (Национален и социјален препород) и др., кои во соработка со окупаторите развија антикомунистичка, а особено антимакедонска дејност. Во јули-август 1941 година антифашистичката организација „Елефтерија“ ги исфрли првите партизански групи во централна Македонија, а во октомври во западна Македонија. На крајот на септември е кренато Драмското востание, кое беше задушено во крв. На 27 септември беше формиран ЕАМ (Национален ослободител фронт). Кон крајот на 1941 година, со решение на ЦК на КПГ и ЕАМ, беше формиран ЦК на ЕЛАС (Грчка народноослободителна армија).

Поради тоа што КПГ не заведе курс за масовно оружено востание, опстанокот на партизанските групи и единици стана проблематичен, дури и невозможен. Окупаторот, користејќи ја наодлучноста на КПГ, со помошта на домашните предавници презеде чистки и успеа да му нанесе тешки удари на НОД уште во неговиот зачеток. Поради тоа, МБ на КПГ донесе одлука за расформирање на поголемиот дел од партизанските единици.

Во февруари 1942 година беше формиран ЕЛАС (Грчка народноослободителна морнарица) и воената команда на партизанските единици на Македонија.

Во 1942 година заврши процесот за создавање на околиските комитети на КПГ и ЕАМ во целата земја.

На сегрчката конференција на КПГ, одржана во декември 1942 година, беше донесена одлука за масовно оружено востание. Врз основа на овој став, во цела Македонија беа формирани повеќе партизански одреди. На 21 февруари 1943 година беа формирани околиски и обласни штабови. На 23.02.1943 година беше формирана ЕПОН (Национална сегрчка организација на младите). На 10 март 1943 година беше формиран партизанскиот штаб на Грамос-Синиачко, а на 2 март штабот за северен Пинд. На 2 мај 1943 година, со одлука на ЦК на КПГ, Централниот комитет на ЕЛАС се расформира и е формиран Главен штаб на ЕЛАС. На 16 јуни 1943 година ГШ на ЕЛАС донесе наредба за

реорганизацијата на партизанските групи и одреди во регуларни единици, а на штабовите во бригади, дивизии и сл. Врз основа на таа наредба, во август-декември се формирани регуларните единици на ЕЛАС. На 25 јуни 1943 година е постигнат договор за формирање на Балкански штаб. КПГ овој договор го откажа. На 20 септември 1943 година е формирана Групата дивизии на ЕЛАС од Македонија. Со настојување на македонските кадри и под притисок од македонскиот народ КПГ дозволи на 23 декември 1943 година да се формираат посебни македонски организации СНОФ (Славјаномакедонски ослободителен фронт) и СНОВ (Славјаномакедонска ослободителна војска).

Во текот на 1944 година продолжи формирањето на регуларни и резервни единици на ЕЛАС. На 10 март 1944 година е формиран ПЕЕА (Национален комитет на националното ослободување).

КПГ, применувајќи го својот неправилен став за македонското национално прашање, донесе одлука за расформирање на СНОФ и СНОВ. Поради тоа, на 16 мај 1944 година една поголем група на чело со Наум Пејов се отцепи од ЕЛАС. По неколку преговори и контакти меѓу претставници на КПГ и КПМ групата на Пејов се врати во Егејска Македонија и на 2 август од таа единица и од други е формиран Костурскиот македонски баталјон во составот на ЕЛАС. Пред тоа, на 15 јули во Воденско беше формиран Воденскиот македонски баталјон. Меѓутоа, КПГ не само што не ги исполни обврските за формирање на покрупни македонски единици, туку пристапи кон расформирање на наведените. Поради тоа, македонските баталјони во октомври 1944 година се отцепија од ЕЛАС и во декември ја формираа I егејска ударна бригада, која во составот на НОВ на Југославија ја продолжи борбата до конечната победа над Германија.

Во октомври 1944 година целата земја беше ослободена. Власта мина во рацете на ЕАМ-ЕЛАС. Англија, користејќи ги договорите со ЕАМ-ЕЛАС, употреби оружје за враќање на десницата на власт. По тешки борби меѓу ЕЛАС и англиските војски во Атина, ЕЛАС беше совладан. На 12 февруари 1945 година беше потпишан договор во Варкиза, што стави крај на оружената борба и претставуваше пораз на движењето и истовремено почеток на Граѓанската војна во Грција.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Преписка на Никос Захаријадис, Влахов; повици за борба против агресорот; известувања за ослободување на комунисти; реферат од Ѓ. Сјантос на Втората сепгчка конференција на КПГ; преписка во врска со проблемот на бегалците; говорот на Темпо пред грчките партизани; извештај за културно-просветната дејност на одредот „Даме Груев“; извештаи за воените операции на ЕЛАС и за состојбата на СНОФ во Костурско; преписка во врска со македонското национално прашање; преписка помеѓу раководствата на оружената борба во Грција и на Балканот; извештаи за дејноста на партизанските единици од Вардарска на теренот на Егејска Македонија; апел од македонските борци во ЕЛАС до Македонците во Бугарија; извештаи за односот на КПГ и ЕАМ кон македонското национално прашање; преписка за отворањето македонски училишта во Костурско и во Леринско; изјава за забрана на македонскиот јазик во ЕЛАС; извештај за состојбата на Првата егејска бригада во Костурско; протести против политиката на Папандреу; изјави од жители за причинета материјална штета од германскиот и

италијанскиот окупатор; изјава на Захаријадис за правата на Македонците за свои национални права; преписка на воено-политичките фактори на Југославија, Грција и Албанија во врска со народноослободителната борба на Балканот; извештаи, информации и прегледи за теророт на реакционерните сили во Грција против македонското население; непочитување на договорот од Варкиза; повик на реакционерните сили за борба против славјанството.

Архивската граѓа е на грчки и на македонски јазик.

1074 (996). ЗБИРКА: ЕГЕЈСКА МАКЕДОНИЈА ВО ГРАЃАНСКАТА ВОЈНА (1945-1949); 1945/1949: кут: 43; 4,3. АИ, а.е. 5173, листови 15807, НИС 1351 сир.

Историјата на фондообразованието:

Кога во 1945 година слободољубивите народи ја славеа победата над фашизмот, во Грција и во егејскиот дел на Македонија започна една нова, и според последиците за Македонците од тој крај уште потрагична војна.

Грчката десница, која дојде на власт благодарение на странската воена интервенција и грешките на грчкото раководство на отпорот, започна една еднострана граѓанска војна со цел да ги ликвидира силите на отпорот и демократијата и да ја обезбеди и зацврсти својата власт. Сепак, походот што го презеде таа против Македонците е без преседан во историјата и се граничи со геноцид.

Македонците се поставија пред алтернатива или да ги поднесат сите понижувања и нивното физичко истребување од разбеснетите грчки вооружени банди и органите на власта, или да се борат дури и со оружје во рака за обезбедување на својата егзистенција и извојување на свои национални и социјални слободи. Македонците, наоѓајќи се пред таква положба, го одбраа патот што по традиција го следеа и го применуваа претходните генерации, како и самите тие во времето на НОВ - патот на борбата.

Многу родољуби Македонци и Грци, припадници на отпорот, за да го избегнат ножот на разбеснетите банди и официјалните грчки власти, пребегаа во планините и таму се организираа во групи во почетокот, а подоцна во одреди за да му се спротивстават на теророт и да ја бранат својата чест и честа на своите мајки, сестри и жени.

Значи, во Грција и во егејскиот дел на Македонија по договорот во Варкиза (12.02.1945) имаме револуционерна ситуација, која ја наметна потребата од создавање организација за раководење на борбата во Егејска Македонија. Така, на 23 април 1945 година е создадена организацијата НОФ (Народноослободителен фронт на Македонците од егејскиот дел на Македонија). Во составот на НОФ беше формирана женската организација АФЖ (Антифашистички фронт на жените) и НОМС (Народноослободителен младински сојуз).

НОФ за многу кратко време успеа организациски да се конституира. Покрај Главното раководство, беа формирани окружни, околиски, реонски и месни раководства на НОФ, АФЖ и НОМС. Во пролетта 1945 година беа исфрлени и првите вооружени групи на НОФ за заштита и борба против

окупацијата на десницата. Така НОФ прерасна во основен фактор во политичкиот живот во егејскиот дел на Македонија и Грција.

Познато е дека Македонското ослободително движење по расцепот од октомври 1944 година дејствуваше независно и надвор од Комунистичката партија на Грција (КПГ) и наведените македонски организации НОФ, АФЖ и НОМС беа формирани и дејствуваа независно од КПГ.

НОФ се судруваше со КПГ не само во врска со македонското национално прашање, туку и по прашањето за формата на водење на борбата. Додека КПГ сметаше дека со политичка борба ќе ја принуди десницата на отстапки и со тоа ќе обезбеди мирен развој на земјата и врз основа на тоа ја градеше својата политика, стратегија и тактика, НОФ беше ослободен од таквите илузии и предвидуваше дека оружената борба е неминовна во пресметката со грчката десница. Настаните што следуваа го оправдаа тоа сознание на НОФ.

Додека КПГ се залагаше на Македонците да им се признаат малцинските права во рамките на грчката држава, НОФ бараше, и врз основа на тоа ја градеше својата политика и тактика, на Македонците да им се признаат целосни национални права и правото на самоопределување. Поради тоа, разликите во ставовите беа толку големи што КПГ му објави на НОФ отворена војна, напаѓајќи ја како авантуристичка, сепаратистичка, автономистичка организација. Во таа војна КПГ отиде толку далеку што во многу случаи соработуваше дури и со класниот непријател, со грчките власти.

Развојот на настаните го принудија грчкото раководство на КПГ да се ориентира на оружена форма на борба што наметна обединување на сите антифашистички сили на земјата. КПГ поради тоа го измени својот став спрема НОФ, го призна НОФ како антифашистичка демократска организација и во ноември 1946 година дојде до спогодба меѓу КПГ и НОФ за обединување на македонските и на грчките демократски сили.

Македонските и грчките вооружени групи и одреди ја образуваа Демократската армија на Грција (ДАГ).

Со спогодбата за обединување НОФ беше ставен под контрола на КПГ. И покрај тоа, раководството на НОФ успеваше до 1-от свој конгрес (јануари 1948) и 1-од пленум (август 1948) да ја сочува својата самостојност во однос на своите крајни стратегиски цели. Потоа Захаријадисовото раководство на КПГ преку инфилтрирање на свои луѓе успеа да го стави под своја целосна контрола и македонскиот фактор и го користи за антимакедонска и антијугословенска дејност во духот на резолуцијата на Информбирото.

Во текот на Граѓанската војна (1945-1949) НОФ одржа една земска конференција, два конгреси и два пленуми. Исто така, окружните и другите одбори на НОФ одржаа конференции.

Покрај НОФ, АФЖ и НОМС, во егејскиот дел на Македонија во јуни 1949 година беше формирана и организацијата КОЕМ (Комунистичка организација на Македонците од егејскиот дел на Македонија) во состав на КПГ. КОЕМ беше создадена од Захаријадис со цел да го искористи македонскиот фактор против самото македонско национално движење и против Југославија. Тоа особено е направено со донесувањето на фамозната Резолуција од активот на КОЕМ под наслов „Резолуција на КОЕМ за издајничката националистичка клика на Гоце Керемидчиев“.

Македонскиот народ од егејскиот дел на Македонија, и покрај огромните тешкотии и неправилниот став на КПГ, зеде масовно учество во борбата. Во редовите на ДАГ служеа повеќе од 20.000 Македонци и Македонки, многумина од кои ги положија своите животи.

Ослободителното движење на македонскиот и на грчкиот народ во август 1949 година беше поразено. Последиците се повеќе од ужасни. Покрај многубројните жртви, уништени села, голем дел од Македонците беа принудени да ги напуштат своите огништа и да пребегаат преку граница, со што целосно се измени националниот состав на егејскиот дел на Македонија.

И покрај поразот и тешките последици, борбата на македонскиот народ од тој дел на Македонија во периодот 1945-1949 година претставува една славна етапа од борбите за национална и социјална слобода.

Содржински податоци за архивската граѓа:

Документите што ги содржи збирката „Егејска Македонија во НОВ (Граѓанска војна) 1945-1949“ во најголема мера ги одразуваат настаните од тој период.

Документите даваат податоци за теророт на десницата непосредно по договорот во Варкиза и низ целиот период на Граѓанската војна, за мерките и акциите на грчката буржуазија за организирање и зацврстување на својата административна, воена, полициска и судска власт, за појавата и дејноста на македонските организации НОФ, АФЖ, НОМС и КОЕМ, за односите меѓу КПГ и НОФ, за дејноста, стратегијата и тактиката на КПГ, за појавата и дејноста на партизанските групи и одреди и нивното прераснување во ДАГ (Демократска армија на Грција), за воените операции од 1945 до 1949 год., за ослободувањето на поголеми територии и организирањето на народната власт во нив, за појавата на македонските училишта и другата просветно-културна македонска дејност, за огромното учество на Македонците во редовите на ДАГ и во помошните служби, за неправилната политика и односот на КПГ према македонското ослободително движење и последиците од тоа, за информбировската дејност и последиците од тоа, за улогата на македонскиот субјективен фактор, за епопеите на Грамос и Вичо, за последните операции и поразот на ДАГ, и многу други.

1945 година - Извештаи за воено-политичката ситуација во егејскиот дел на Македонија, за теророт на грчките реакционерни сили врз македонското население; списоци на опожарени македонски села; за односот на КПГ кон НОФ и за ставот на КПГ спрема македонското национално прашање; за прифаќањето на бегалците во Битола; списоци на активистите на НОФ по реони; за забраната на употреба на македонскиот јазик; извештаи и информации за парламентарните избори во Грција, поставувањето нови полициски органи во селата и забраната на собири; известувања на полицијата за појавата на вооружени групи; извештаи на училишни инспектори.

1946 - Извештаи за дејноста на НОФ, АФЖ, НОМС; судски процеси против Македонци поради употреба на македонскиот јазик; списоци на апсени и интернирани лица; за дејноста на партизанските групи; за мобилизација во редовите на ДАГ.

1947 - Меморандум на ЕАМ до Анкетната комисија во врска со спроведениот терор врз населението; резолуција во врска со американската интервенција во Грција; наредби на Главниот штаб на ДАГ за разни борбени задачи; за мобилизирање нови борци.

1948 - Првиот конгрес на НОФ - Статут, одлуки, реферати; Законот бр. 3 на Привремената демократска влада за општа амнестија; окружни конференции на АФЖ; дејноста на Паскал Митревски; односот на КПГ кон КПЈ;

1949 - Преписка во врска со подготовките на Вториот конгрес на НОФ; книшки на офицерскиот кадар во ДАГ со чинови и назначена национална припадност; апел на Привремената демократска влада до ООН за прекин на Граѓанската војна во Грција; извештај за воените активности на Вичо; за причините за поразот на ДАГ; положбата на затворениците во затворите по островите.

Архивската граѓа е на македонски и на грчки јазик.

1075 (997). ЗБИРКА: МАКЕДОНСКАТА ЕМИГРАЦИЈА ВО ИСТОЧНОЕВРОПСКИТЕ ЗЕМЈИ И ЈУГОСЛАВИЈА (-); 1949/1960: кн. 46, куќ. 9; 2. АИ, а.е. 684, листови 2959, НИС 255 сѐр.

Г. КСЕРОКСКОПИРАНА АРХИВСКА ГРАЃА ОД СТРАНСКА ПРОВЕНИЕНЦИЈА

СР ЈУГОСЛАВИЈА

1081 (1036). МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛИЕ И ВОДОСТОПАНСТВО НА КРАЛСТВОТО ЈУГОСЛАВИЈА - БЕЛГРАД (1919 - 1941); 1922/1931: куќ. 2, 0,2.АИ, а.е. 99, листови 696, НИС 28 сѐр.

1085 (1040). МИНИСТЕРСТВО ЗА ГРАДЕЖИ НА КРАЛСТВОТО ЈУГОСЛАВИЈА - БЕЛГРАД (1919-1941); 1919/1941: куќ. 29; 2,9. АИ, а.е. 1780, листови 12518, НИС 413 сѐр.

1086 (1041). МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРАВДА И ВЕРА НА КРАЛСТВОТО ЈУГОСЛАВИЈА - БЕЛГРАД (1918-1941); 1918/1940: куќ. 2; 0,2. АИ, а.е. 45, листови 439, НИС 14 сѐр.

1087 (1042). ПРЕТСЕДАТЕЛСТВО НА МИНИСТЕРСКИОТ СОВЕТ - ЦЕНТРАЛНО ПРЕС-БИРО - БЕЛГРАД (-); 1929-1941: куќ. 10; 1; АИ, а.е. 968, листови 3811, НИС 217 сѐр.

1090 (1100). МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ НА ФНРЈ - БЕЛГРАД (1945-1952); 1945/1952: куќ. 3; 0,3. АИ, а.е. 174, листови 2088, НИС 46 сѐр.

БУГАРИЈА

**1094 (1106). АРХИВСКА ГРАГА ОД АРХИВИТЕ ВО СОФИЈА,
РЕПУБЛИКА БУГАРИЈА: 1863/1948
ЗБИР НА ДОКУМЕНТИ ОД ПОВЕЌЕ ФОНДОВИ (-);
1856/1941: куш. 1; 0,1. АИ, а.е. 22, листови 147, НИС 5 сѐр.**

РУСИЈА

**1096 (1104). РУСКИ КОНЗУЛАТ ВО СОЛУН (-); 1871-1913: куш. 1;
0,1. АИ, а.е. 143, листови 957, НИС 40 сѐр.**

**П Р Е Г Л Е Д
НА АРХИВСКИТЕ ФОНДОВИ И ЗБИРКИ ВО ДРЖАВНИОТ
АРХИВ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА - ЦЕНТРАЛЕН ДЕЛ
1993-2005 ГОДИНА**

**А. АРХИВСКИ ФОНДОВИ НА ДРЖАВНИТЕ ОРГАНИ,
УСТАНОВИ, ОРГАНИЗАЦИИ И ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ**

1. УПРАВА И ЈАВНИ СЛУЖБИ

1.5. АРХИВСКИ ФОНДОВИ ОД 1944-1990

МИНИСТЕРСТВА НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

**1107. (1370) - МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРОСВЕТА, НАУКА И КУЛТУРА
НА НРМ - СКОПЈЕ (1951) ; 1951 : кн. 1 ; куй. 1 ; 0,1. АИ, а.е. 86,
листови 577, НИС 27 сѝр., ажурирано во АОП- базиѝе.**

**СЕКРЕТАРИЈАТИ НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

**1108. (1408) - ЗА ОПШТОСТОПАНСКИ РАБОТИ И ПАЗАР-СКОПЈЕ
(?); 1978-1988): куй.2; 0,2. РС.**

**1109. (1409) - ЗА ОПШТОСТОПАНСКИ РАБОТИ, МАЛО СТОПАНСТВО,
ТУРИЗАМ И ПАЗАР-СКОПЈЕ (1988-1990): куй.1; 0,1. РС.**

**1110. (1114) - ЗА ИНФОРМАЦИИ – СКОПЈЕ (1957 - ?); 1957/1970: куй.2;
0,2. РС.**

**1111. (1323) - ЗА ОДНОСИ СО СТРАНСТВО – СКОПЈЕ (? – 1990); 1961/1989:
куй.31; 3,1; РС.**

**1112. (1341) - ЗА ИНДУСТРИЈА И ЕНЕРГЕТИКА – СКОПЈЕ (?-1991);
1956/1991: кн.66; 1,3. РС.**

1113. (1377) - **ЗА ТРУД И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА – СКОПЈЕ (1956-1991);**
1956/1995: кyш.15; 1,5. РС.

1114. (1382) - **РЕПУБЛИЧКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ФИНАНСИИ НА СРМ**
УПРАВА ЗА ИМОТНО-ПРАВНИ РАБОТИ – СКОПЈЕ (1945-1991);
1946/1966: кн.4, кyш.112; 11,3; РС.

1115. (1406) - **ЗА ИНДУСТРИЈА НА СРМ - СКОПЈЕ (?);** 1978-1982: кyш.1;
0,1. РС.

1116. (1407) - **ЗА ИНДУСТРИЈА И ТРГОВИЈА НА СРМ - СКОПЈЕ (?);**
1968/1983: кyш.21; 2,1. РС.

СОВЕТИ НА СРМ

1117. (1272) - **СОВЕТ ЗА НАРОДНА ОДБРАНА НА СРМ – СКОПЈЕ**
(? – 1990); 1960/1990: кн.8, кyш.26; 2.8. РС.

1118. (1326) - **РЕПУБЛИЧКИ ОПШТЕСТВЕН СОВЕТ ЗА ОДНОСИ СО**
СТРАНСТВО – СКОПЈЕ (1975-1989); 1975/1989: кyш.14; 1,4. РС.

1119. (1384) - **СОВЕТ НА РЕПУБЛИКАТА - СКОПЈЕ (1974-1991);**
1974/1991: кyш. 226; 2,6. РС.

ГЛАВНИ ДИРЕКЦИИ НА НРМ

1120. (1193) - **ЗА МЕТАЛУРГИЈА – СКОПЈЕ (1949 – 1952);** 1949/1952: кyш. 9;
0,9. Несреден.

КОМИТЕТИ НА НРМ/СРМ

1121. (1115) - **ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО**
СКОПЈЕ (? – 1991); 1955/1991: кyш. 20; 2. РС.

1122. (1410) - **ОПШТОСТОПАНСКИ РАБОТИ И ПАЗАР-СКОПЈЕ (?);**
1982/1988: кyш.1; 0,1. РС.

1123. (1411) - ЗА ЕНЕРГЕТИКА, ИНДУСТРИЈА И ГРАДЕЖНИШТВО - СКОПЈЕ (?); 1976-1990: куѝ.2;

1124. (1412) - ЗА ЕНЕРГЕТИКА, ИНДУСТРИЈА И МАЛО СТОПАНСТВО СКОПЈЕ (?); 1986/1988: куѝ.1, 0,1. РС.

1125. (1413) - ЗА ИНДУСТРИЈА И ЕНЕРГЕТИКА-СКОПЈЕ (?); 1988/1990: куѝ.1; 0,1. РС.

ЗАВОДИ НА НРМ/СРМ

1126. (1132) - ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА СОЦИЈАЛНИТЕ ДЕЈНОСТИ – СКОПЈЕ (1962-1989); 1962/1989: куѝ.14; 1,4. РС.

1127. (1133) - ЗА ВРАБОТУВАЊЕ – СКОПЈЕ (1961-); 1961/1980: кн. 110, куѝ. 34; 5,6. РС.

1128. (1134) - ЗА РИБАРСТВО – СКОПЈЕ (1953- ?); 1953/1977: куѝ. 6; 0,6. РС.

1129. (1327) - ЗА ОПШТЕСТВЕНО ПЛАНИРАЊЕ – СКОПЈЕ (1947-1989); 1947/1989: куѝ. 30; 3. РС. (куѝ. 51; 5,1. дојолна од друѓи фондови).

1130. (1381) - ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ДОМАЌИНСТВОТО – СКОПЈЕ (1968 -); 1968/1989: куѝ.17; 1,7. РС.

1131. (1380) - БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО (ПЕДАГОШКИ ЗАВОД) - СКОПЈЕ; (1955-); 1955/1999: куѝ. 40; 4. РС.

1132. (1414) - РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА ЦЕНИ НА СРМ-СКОПЈЕ (?); 1970/1984: куѝ.3; 0,3. РС.

КОМИСИИ НА НРМ/СРМ

1133. (1116) - ЗА КУЛТУРНИ ВРСКИ СО СТРАНСТВО – СКОПЈЕ (? -); 1967/1991: куѝ.82; 8,2. РС.

1134. (1270) - ДРЖАВНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА – СКОПЈЕ (? -); 1990:
куѝ.1; 0,1. РС.

1135. (1285) - РЕПУБЛИЧКИ ФОНД ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА
КУЛТУРНИТЕ ДЕЈНОСТИ - СКОПЈЕ (-) ; 1957/1972 : куѝ. 3 ; 0,3.
АИ, а.е. 16, листови 1824, НИС 8 сѝр.

САМОУПРАВНИ ИНТЕРЕСНИ ЗАЕДНИЦИ НА СРМ

1136. (1117) - ЗА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА – СКОПЈЕ (1974-1991); 1974/1991:
ѝакеѝи 15; 4,5. РС.

1137. (1118) - ЗА ФИЗИЧКА КУЛТУРА – СКОПЈЕ (1974-1991); 1974/1984:
кн.3, куѝ.16; 1,7. РС.

1138. (1311) - ЗА ЗАШТИТА ОД ГРАДОБИЈНОСТ – СКОПЈЕ (1975-1991);
1975/1991; куѝ.4; 0,4. РС.

1139. (1320) - ЗА ЗДРАВСТВО И ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ –
СКОПЈЕ (1974-1992); 1974/1992: куѝ. 25; 2,5. РС.

ОПШТИНСКИ САМОУПРАВНИ ИНТЕРЕСНИ ЗАЕДНИЦИ

1140. (1312) - ЗА КУЛТУРА НА ГРАД СКОПЈЕ – СКОПЈЕ (1975-1991);
1975/1991: куѝ.33; 3,3. РС.

1141. (1313) - ЗА КУЛТУРА НА ОПШТИНА „ГАЗИ БАБА“ – СКОПЈЕ
(1977-1991); 1977/1988: куѝ. 7; 0,7. РС.

1142. (1314) - ЗА КУЛТУРА НА ОПШТИНА „КАРПОШ“ – СКОПЈЕ
(1977-1991); 1977/1988: куѝ. 6; 0,6. РС.

1143. (1315) - ЗА КУЛТУРА НА ОПШТИНА „КИСЕЛА ВОДА“ – СКОПЈЕ
(1976-1991); 1976/1988: куѝ. 7, 0,7. РС.

**1144. (1316) - ЗА КУЛТУРА НА ОПШТИНА „ЦЕНТАР“ – СКОПЈЕ
(1977-1991); 1977/1988: куџ. 7; 0,7. РС.**

**1145. (1317) - ЗА КУЛТУРА НА ОПШТИНА „ЧАИР“ – СКОПЈЕ (1977-1991);
1977/1988: куџ. 6; 0,6. РС.**

ОСТАНАТИ

**1146. (1306) - ЗАЕДНИЦА НА ОПШТИНИТЕ И ГРАДОВИТЕ НА
МАКЕДОНИЈА – СКОПЈЕ (1972-1995); 1972/1995: куџ.11; 1,1. РС.**

**1147. (1216) - МАКЕДОНСКА ОПШТИНА ВО ПЕРТ, АВСТРАЛИЈА (? -);
1964: куџ.1; 0,1. СИ.**

**1148. (1217) - ОБЕДИНЕТА МАКЕДОНСКА ОПШТИНА ВО ПЕРТ,
АВСТРАЛИЈА (? -); 1968: куџ.1; 0,1. СИ.**

**1149. (1342) - СОЈУЗЕН ДЕВИЗЕН ИНСПЕКТОРАТ – ОДДЕЛЕНИЕ ВО
СКОПЈЕ – СКОПЈЕ (1972-1990); 1972/1990: кн.10, куџ.24; 2,6. РС.**

1.6. ФОНДОВИ ОД 1991 - РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

**1150. (1386) - ПРЕТСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА -
КАБИНЕТ - СКОПЈЕ (1991-); 1991/1999: кн. 34; куџ.148; 15,3. РС.**

**1151. (1304) - СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА – СКОПЈЕ
(1991-); 1991/1996: куџ.30; 3. РС.**

**1152. (1305) - ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА – СКОПЈЕ
(1991-); 1991/1997: куџ.324; 32,4. РС.**

**1153. (1387) - МИНИСТЕРСТВО ЗА НАУКА НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА - СКОПЈЕ (1991-1998); 1991/1997: куџ. 69; 6,9. РС.**

**1154. (1392) - МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА - СКОПЈЕ (1992 -); 1992/1999:
куџ.8; 0,8. РС.**

1155. (1403) - МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА НА Р. МАКЕДОНИЈА СКОПЈЕ (?); 2000-2001: куѝ.2; 0,2. РС.

1156. (1404) - МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРГОВИЈА НА Р. МАКЕДОНИЈА - СКОПЈЕ (?); 1999-2000: куѝ.1; 0,1. РС.

1157. (1405) - МИНИСТЕРСТВО ЗА СТОПАНСТВО НА Р. МАКЕДОНИЈА СКОПЈЕ (1991- ?); 1991-2000: куѝ.12; 1,2. РС.

1158. (1428) - МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ НА Р. МАКЕДОНИЈА – СКОПЈЕ; (?); 1997/2004: куѝ. 3; 0,3. РС.

2. ПРАВОСУДСТВО

2. 2. ФОНДОВИ ОД 1944

1159. (1271) - УСТАВЕН СУД НА МАКЕДОНИЈА – СКОПЈЕ (1964 -); 1964/1990: куѝ.69; 6,9, РС.

1160. (1283) - СТОПАНСКИ СУД НА МАКЕДОНИЈА – СКОПЈЕ (1947 -); 1947/1996: кн.83, куѝ.11; 2,8. РС.

1161. (1119) - СУД ЗА ЗДРУЖЕН ТРУД НА МАКЕДОНИЈА – СКОПЈЕ (1976-1990); 1976/1990: кн.5, куѝ.19; 2. РС.

1162. (1395) - КАЗНЕНО-ПОПРАВЕН ДОМ „ИДРИЗОВО“ - СКОПЈЕ (?); куѝ.390; 39. РС

ВОЕНИ ЕДИНИЦИ И ОРГАНИЗАЦИИ

3. 3. ФОНДОВИ ОД 1944

1163. (1135) - РЕПУБЛИЧКИ ШТАБ ЗА ТЕРИТОРИЈАЛНА ОДБРАНА НА СРМ – СКОПЈЕ (? – 1991); 1969/1991: куѝ.26; 2,6. РС.

1164. (1273) - РЕПУБЛИЧКИ ШТАБ ЗА ЦИВИЛНА ЗАШТИТА НА СРМ СКОПЈЕ (? – 1990); 1972/1989: куѝ.5; 0,5. РС.

ОПШТИНСКИ ШТАБОВИ ЗА ТЕРИТОРИЈАЛНА ОДБРАНА

1165. (1136) - БЕРОВО (? – 1992); 1969/1992: кн.15, куѝ.6; 0,9. РС.

1166. (1137) - БИТОЛА (? – 1992); 1970/1992: кн.36, куѝ.8; 1,5. РС.

1167. (1138) - ВАЛАНДОВО (?-1992); 1969/1992: кн.15, куѝ.3; 0,6. РС.

1168. (1139) - ВИНИЦА (? – 1992); 1969/1992: кн.16, куѝ.3; 0,6. РС.

1169. (1140) - ГЕВГЕЛИЈА (? – 1992) ; 1969/1992: кн.10, куѝ.3; 0,5.РС.

1170. (1141) - ГОСТИВАР (? – 1992); 1975/1992: кн.13, куѝ.3; 0,6. РС.

1171. (1142) - ДЕБАР (? – 1992); 1969/1991: кн.21, куѝ.3; 0,7. РС.

1172. (1143) - ДЕЛЧЕВО (? – 1992); 1969/1992; кн.34, куѝ.4; 1,1. РС.

1173. (1144) - ДЕМИР ХИСАР (? – 1992); 1969/1991: кн.4, куѝ.2; 0,3. РС.

1174. (1145) - КАВАДАРЦИ (? – 1992); 1969/1992: кн.25, куѝ.4; 0,9. РС.

1175. (1146) - КИЧЕВО (? – 1992); 1969/1992: кн.47, куѝ.2; 1,1. РС.

1176. (1147) - КОЧАНИ (? – 1992); 1969/1992: кн.25, куѝ.6; 1,1. РС.

1177. (1148) - КРАТОВО (? – 1992); 1970/1992: кн.9. куѝ.2; 0,4. РС.

1178. (1149) - КРИВА ПАЛАНКА (? – 1992); 1971/1992: кн.17, куѝ.3; 0,6. РС.

1179. (1150) - **КУМАНОВО** (? – 1992); 1969/1992: кн.29, куѝ.6; 1,2. РС.
1180. (1151) - **КРУШЕВО** (? - 1992); 1969/1992: кн.24; куѝ.4; 0,9. РС.
1181. (1152) - **МАКЕДОНСКИ БРОД** (? – 1992); 1969/1992: кн.14, куѝ.2; 0,5. РС.
1182. (1153) - **НЕГОТИНО** (?- 1992); 1969/1992: кн.7, куѝ.2; 0,3. РС.
1183. (1154) - **ОХРИД** (? – 1992); 1969/1992: кн.19. куѝ.6; 1. РС.
1184. (1155) - **ПРИЛЕП** (? – 1992); 1969/1992: кн.38, куѝ.7; 1,4. РС.
1185. (1156) - **ПРОБИШТИП** (? – 1992); 1974/1992: кн.11, куѝ.1: 0,3. РС.
1186. (1157) - **РАДОВИШ** (? – 1992); 1969/1991: кн.17, куѝ.4; 0,7. РС.
1187. (1158) - **РЕСЕН** (? – 1992); 1969/1992: кн.39. куѝ.2; 1. РС.
1188. (1159) - **СВЕТИ НИКОЛЕ** (? – 1992); 1980/1992: кн.10, куѝ.1; 0,3. РС.
1189. (1160) - **СТРУГА** (? – 1992); 1969/1992: кн.18, куѝ.3; 0,7. РС.
1190. (1161) - **СТРУМИЦА** (? – 1992); 1969/1992: кн.25, куѝ.5; 1. РС.
1191. (1162) - **ТЕТОВО** (? – 1992); 1969/1992: кн.40, куѝ.5; 1,3. РС.
1192. (1163) - **ТИТОВ ВЕЛЕС** (? – 1992); 1969/1992: кн.31, куѝ. 5; 1,1. РС.
1193. (1164) - **ШТИП** (? – 1992); 1969/1992: кн.39, куѝ.11; 1,9. РС.
1194. (1165) - „**ГАЗИ БАБА**“ –**СКОПЈЕ**(? – 1992); 1977/1992: кн.19, куѝ.4; 0,8. РС.

1195. (1166) - „КАРПОШ“ – СКОПЈЕ (? – 1992); 1977/1992: кн.17, куџ.4; 0,7. РС.

1196. (1167) - „КИСЕЛА ВОДА“ – СКОПЈЕ (? – 1992); 1977/1992: кн.28, куџ.4; 1. РС.

1197. (1168) - „ЦЕНТАР“ – СКОПЈЕ (? – 1992); 1977/1992: кн.15, куџ.2; 0,5. РС.

1198. (1169) - „ЧАИР“ – СКОПЈЕ (? – 1992); 1977/1992: кн.10, куџ.3; 0,5. РС.

4. ПРОСВЕТНИ, КУЛТУРНИ И НАУЧНИ УСТАНОВИ

4. 1. ПРОСВЕТНИ УСТАНОВИ И УЧИЛИШТА

1199. (1340) - **ВИША ШКОЛА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАБОТНИЦИ - СКОПЈЕ** (?); 1960/1984; кн. 1, куџ. 9. РС.

1200. (1389) - **ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ - СКОПЈЕ** (1946 -); 1946/1990: куџ. 45; 4,5. РС.

1201. (1391) - **ФАКУЛТЕТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ - СКОПЈЕ** (?); 1966/1995: куџ.11; 1,1. РС.

1202. (1394) - **ГРАДЕЖЕН ФАКУЛТЕТ - СКОПЈЕ** (1949 -); 1949/1955: кн.36, куџ.12; 1,9. РС.

1203. (1339) - **СРЕДНО УЧИЛИШТЕ ЗА СОЦИЈАЛНИ РАБОТНИЦИ – СКОПЈЕ** (?); 1957/1961: кн.58, куџ.1; 1,2. РС.

1204. (1376) - **ЦЕНТАР ЗА ОБРАЗОВАНИЕ НА КАДРИ ЗА ОБЛАСТА НА БЕЗБЕДНОСТА – СКОПЈЕ** (1972-1997); 1972/1997: куџ.20; 2. РС.

1205. (1343) - **ЦЕНТАР ЗА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ – СКОПЈЕ** (1954-1996); 1954/1996: куџ.6; 0,6. РС.

4. 2. КУЛТУРНИ УСТАНОВИ

1206. (1120) - АНСАМБЛ ЗА НАРОДНИ ИГРИ И ПЕСНИ „ТАНЕЦ“
- СКОПЈЕ (1949 -); 1949/1985: кун. 7; 0,7. РС.
1207. (1274) - НАРОДНА И УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
„КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ – СКОПЈЕ (1945 -); 1945/1993:
кн. 25, кун. 32; 3,7. РС.
1208. (1284) - ТЕЛЕВИЗИЈА СКОПЈЕ – ООЗТ ПРЕДАВАТЕЛИ И ВРСКИ
– СКОПЈЕ (1975-); 1975/1986: кун. 25; 2,5. РС.
1209. (1307) - УНИВЕРЗИТЕТСКИ ЦЕНТАР ЗА УМЕТНОСТИ – СКОПЈЕ
(?); 1977/1983: кун. 2; 0,2. РС.
1210. (1431) ФОНДАЦИЈА ЗА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК „НЕБРЕГОВО“,
1 кунка.

4. 3. НАУЧНИ УСТАНОВИ

1211. (1121) - ГРАДЕЖЕН ИНСТИТУТ „МАКЕДОНИЈА“ – СКОПЈЕ (?);
1983/1987: кун. 1 ; 0,1. РС.
1212. (1170) - ИНСТИТУТ ЗА СТОЧАРСТВО – СКОПЈЕ (?); 1948/1989:
кун. 9; 0.9. РС.
1213. (1309) - ИНСТИТУТ ЗА ЕКОНОМИКА И ОРГАНИЗАЦИЈА ВО
ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО – СКОПЈЕ (?); 1978/1990: кун. 4; 0,4. РС.
1214. (1321) - ИНСТИТУТ ЗА ЗАШТИТА НА РАСТЕНИЈАТА – СКОПЈЕ
(?); 1978/1989: кун. 4; 0,4. РС.
1215. (1372) - ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ – СКОПЈЕ (? -); 1952/1989:
кун. 39; 3,9. РС.
1216. (1374) - ИНСТИТУТ ЗА ОВОШТАРСТВО – СКОПЈЕ (?); 1953/1990:
кун. 9; 0,9. РС.

1217. (1375) - **ИНСТИТУТ ЗА ЛОЗАРСТВО И ВИНАРСТВО – СКОПЈЕ**
(?); 1952/1992: кyш. 35; 3,5. РС.

1218. (1383) - **ИНСТИТУТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ**
ИСТРАЖУВАЊА - СКОПЈЕ (1965 -); 1965/1990: кyш.77; 7,7. РС.

1219. (1402) - **ИНСТИТУТ ЗА БЕЛОДРОБНИ ЗАБОЛУВАЊА И**
ТУРБЕКУЛОЗА-СКОПЈЕ (?); 1953-1997: кн.4, кyш.16; 1,7. РС.

1220. (1286) - **РЕПУБЛИЧКИ ФОНД ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА**
ИЗДАВАЧКАТА ДЕЈНОСТ – СКОПЈЕ (?); 1959/1971: кyш.2; 0,2. АИ.
а.е. 248, лисћови 1181, НИС 68 сѝр.

1221. (1433) **СКОПСКО НАУЧНО ДРУШТВО**

1222. (1324) - **УНИВЕРЗИТЕТСКИ ЦЕНТАР ЗА МАТЕМАТИЧКО-**
ТЕХНИЧКИ НАУКИ – СКОПЈЕ (?); 1977/1988: кyш.3; 0,3. РС.

6. 2. ФОНДОВИ ПО 1944

6. 2. 1. Банки

1223. (1390). **БАНКА ЗА НАДВОРЕШНА ТРГОВИЈА (ЈУГОБАНКА) -**
СКОПЈЕ (?); 1957/1999: кyш. 241, љак. 17; 27,5. РС.

1224. (1123). **ЖТП - ПОГОН ЗА ВЛЕЧЕЊЕ НА ВОЗОВИ И ОДРЖУВАЊЕ**
НА ВОЗНИ СРЕДСТВА-СКОПЈЕ (/); 1970/1990: кн.140, кyш. 8;3,6. РС.

1225. (1325) - **НАРОДНА БАНКА НА МАКЕДОНИЈА – СКОПЈЕ**
(1945-); 1921/1978: кн.11. кyш.19; 2,1. РС.

6.2.3.1. Индустрija и рударство

1226. (1276) - **МАКПЕТРОЛ АД – СКОПЈЕ - ДИРЕКЦИЈА ЗА**
ГАСИФИКАЦИЈА „ГАМА 800“: кyш.6; 0,6. Техничка докуменѝација.

1227. (1122) - СЛОЖЕНА ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ЗДРУЖЕН ТРУД ЗА ПРОИЗВИДСТВО И ПРОМЕТ СО ТЕКСТИЛ „ИНТЕКС“ – СКОПЈЕ (?); 1971/1989: кн, 25, куѝ.58; 6,1.РС

1228. (1281) - ГЕОЛОШКИ ЗАВОД – СКОПЈЕ (?); 1970/1990: кн. 60, куѝ.37; 4,9. Несреден.

6.2.3.4. Сообраќај

1229. (1124) - ЖТП – ООЗТ „ФЕРОТУРИСТ“ – СКОПЈЕ (?); 1970/2001: кн.52, куѝ.152; 16,2. РС.

1230. (1401) - ПРЕТПРИЈАТИЕ ЗА ПТТ СООБРАЌАЈ „МАКЕДОНИЈА“ - ПОДРУЖНИЦА „ГРАДСКИ ТЕЛЕФОН“ - СКОПЈЕ (?); 1974-1990: куѝ.2; 0,2. РС.

1231. (1328) - ПРЕТПРИЈАТИЕ ЗА ПТТ СООБРАЌАЈ – ДЕЛОВНА ПТТ ЕДИНИЦА ПОШТА СКОПЈЕ 2 – СКОПЈЕ (? -); 1966/1976: куѝ.5; 0,5. РС.

6. 2. 6. Останати

1232. (1125) - ЗАЕДНИЦА ЗА ОСИГУРУВАЊЕ ИМОТИ И ЛИЦА „МАКЕДОНИЈА“ - СКОПЈЕ (?); 1986/1990: куѝ.30; 3. РС.

1233. (1275) - ЈАВНО ПРЕТПРИЈАТИЕ ЕЛЕКТРОСТОПАНСТВО НА МАКЕДОНИЈА

**7. ОПШТЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧКИ ОРГАНИЗАЦИИ,
ПОЛИТИЧКИ ПАРТИИ, ДРУШТВА И ЗДРУЖЕНИЈА**

**7. 1. ПОЛИТИЧКИ И ОПШТЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧКИ
ОРГАНИЗАЦИИ**

**1234. (1400) - САМОСТОЕН СИНДИКАТ ЗА ЗДРАВСТВО, ФАРМАЦИЈА
СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА НА РМ - СКОПЈЕ (1991-); 1991-2000: куѝ.4;
0,4. РС.**

7. 1. 2. Граѓански и други организации

**1235. (1371) - МАКЕДОНСКА ПАТРИОТСКА ОРГАНИЗАЦИЈА (МПО)
ВО САД (? -): куѝ.6; 0,6. Несреден.**

**1236. (1319) - ОБЕДИНЕТА МАКЕДОНСКА ОРГАНИЗАЦИЈА – ОМО
„ИЛИНДЕН“ ВО ПИРИНСКИОТ ДЕЛ НА МАКЕДОНИЈА (1990 -);
куѝ.1; 0,05. Несреден.**

**1237. (1111) - РЕПУБЛИЧКО ЗДРУЖЕНИЕ НА ДЕЦАТА-БЕГАЛЦИ ОД
ЕГЕЈСКИОТ ДЕЛ НА МАКЕДОНИЈА – СКОПЈЕ (-); 1986/1994:
куѝ.8; 0,8. АИ, а.е. 850, лисѝови 2426, НИС 135 сѝр.**

**1238. (1112) - ЗДРУЖЕНИЕ НА ДЕЦАТА-БЕГАЛЦИ ОД ЕГЕЈСКИОТ ДЕЛ
НА МАКЕДОНИЈА ВО КАНАДА – ТОРОНТО (-); 1986/1994: куѝ.1;
0,1. АИ, а.е. 69, лисѝови 211, НИС 29 сѝр.**

**1239. (1237) - ЗДРУЖЕНИЕ НА ДЕЦАТА-БЕГАЛЦИ ОД ЕГЕЈСКИОТ
ДЕЛ НА МАКЕДОНИЈА ВО АВСТРАЛИЈА – ПЕРТ (?); 1985/1996:
куѝ.3; 0,3. Несреден.**

**1240. (1113) - ЗДРУЖЕНИЕ НА ДЕЦАТА-БЕГАЛЦИ ОД ЕГЕЈСКИОТ ДЕЛ
НА МАКЕДОНИЈА ВО РОМАНИЈА – БУКУРЕШТ (-); 1948/1954:
куѝ.1; 0,1. АИ, а.е. 156, лисѝови 342, НИС 59 сѝр.**

**1241. (1218) - ДРУШТВО „ОБЕДИНЕТА ПРЕСПА“ – ПЕРТ, АВСТРАЛИЈА
(?); 1987: куѝ.1; 0,02. СИ**

**1242. (1388) - ДРУШТВО ЗА ПРИЈАТЕЛСТВО И СОРАБОТКА
МАКЕДОНИЈА - СЛОВАЧКА - СКОПЈЕ (1993-2001); 1993/2001
куѝ.1; 0,05. Несреден.**

7.2. СТАЛЕШКИ ДРУШТВА

**1243. (1308) - МАКЕДОНСКО ЛЕКАРСКО ДРУШТВО – СКОПЈЕ (1947- ?);
1947/1987: куѝ.4; 0,4. РС.**

**1244. (1127) - СОЈУЗ НА ИНЖЕНЕРИ И ТЕХНИЧАРИ НА МАКЕДОНИЈА
– СКОПЈЕ (?); 1975/1988: куѝ.2; 0,2. РС.**

**1245. (1171) - СОЈУЗ НА ВОЗАЧИТЕ НА МАКЕДОНИЈА – СКОПЈЕ (?);
1957/1974: куѝ.1; 0,1. РС.**

**1246. (1277) - АВТО-МОТО СОЈУЗ НА МАКЕДОНИЈА – СКОПЈЕ (? -);
1958/1975: куѝ.4; 0,4. РС.**

7.4. КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНИ ДРУШТВА

**1247. (1126) - ЗДРУЖЕНИЕ НА САМОСТОЈНИТЕ ФИЛМСКИ АВТОРИ
И СОРАБОТНИЦИ НА МАКЕДОНИЈА – ФИЛМСКО СТУДИО –
СКОПЈЕ (?); 1968/1975: куѝ. 20; 2. Несреден.**

**1248. (1213) - МАКЕДОНСКО КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНО ЗДРУЖЕНИЕ
(ПОМАГАТЕЛНА ГРАНКА НА ВМРО – ДПМНЕ ЗА ЗАПАДНА
АВСТРАЛИЈА) – ПЕРТ (1991-); 1991: куѝ.1; 0,02. СИ.**

**1249. (1385) - СОЈУЗ НА ДРУШТВАТА НА АРХИВСКИТЕ
РАБОТНИЦИ НА МАКЕДОНИЈА - СКОПЈЕ (? - 1990); 1962/1990: куѝ.
65; 6,5. Несреден.**

8. ВЕРСКИ ОРГАНИЗАЦИИ

8.2. ИСЛАМСКА ВЕРСКА ЗАЕДНИЦА

1250. (1288) - **ВАКУФ „АДЕМ БАБА“ – СКОПЈЕ (?); 1932/1936: кyш.1; 0,02. АИ. а.е. 5, лисџови 136, НИС 2 сџр.**

9. ОСТАНАТИ

1251. (1109) - **БАЛКАНСКИ ВОЈНИ (1912-1913); 1912/1913: кyш.2; 0,2. СИ.**

1252. (1108) - **ПАРИСКА МИРОВНА КОНФЕРЕНЦИЈА – ПАРИЗ (?); 1918/1920: кyш.1; 0,1. СИ.**

1253. (1215) - **„ОПЕРАЦИЈА ЧАКАЛАРОВ“, ЛОЗИНКА НА МАКЕДОНСКИТЕ ИСЕЛЕНИЦИ ОД ПЕРТ - ЗАПАДНА АВСТРАЛИЈА: ВАСИЛ ШКОРДОВ, ЈОТЕ КАНДОВСКИ И МАНОЛИ СТАНИШЕФ (?); 1989/1994: кyш.1; 0,05. СИ.**

1254. (1426) - **ДАНСКИ СОВЕТ ЗА БЕГАЛЦИ – ПОДРУЖНИЦА СКОПЈЕ; 2002/2004: кyш. 1; 0,1. РС.**

Б. СЕМЕЈНИ И ЛИЧНИ АРХИВСКИ ФОНДОВИ

Б.1. СЕМЕЈНИ ФОНДОВИ

1255. (1425) - **БЕЛИЧАНЕЦ (ИЛИЈА И СПАСИЈА); ОПШТЕСТВЕНО - ПОЛИТИЧКИ РАБОТНИЦИ – СКОПЈЕ; 1931/2000: кyш. 2; 0,2. СИ 3 сџр.**

1256. (1214) - **БИНЕВСКИ (СЛОБОДАН И КРИСТИНА) – ПЕРТ, АВСТРАЛИЈА; 1957: кyш.1; 0,05. СИ.**

1257. (1429) - **БОГДАНСКИ (ЈЕЗДИМИР И БРАНКО), ОПШТЕСТВЕНО - ПОЛИТИЧКИ РАБОТНИЦИ – СКОПЈЕ; ?: кyш. 1; 0,1. Несреден.**

1258. (1222) - **БОГОВИ (ВАСИЛ И ДОЦА) – ПЕРТ, АВСТРАЛИЈА; 1932:**
куѝ.1; 0,02. СИ.
1259. (1424) - **БРАЈКОВСКИ (РУЖА И ФИЛИП), ОПШТЕСТВЕНО**
- ПОЛИТИЧКИ РАБОТНИЦИ – СКОПЈЕ; ?: куѝ. 4; 0,4. СИ.
1260. (1278) - **РИБАРОВИ, ТРГОВЦИ - СКОПЈЕ: 1893/1962; кн. 57, куѝ. 7; 1,8.**
АИ, а.е. 53, листови 3249, НИС 71 сѝр.
1261. (1225) - **САНТУ, ТРГОВЦИ – СКОПЈЕ; 1870/1988:** куѝ.1; 0,05. СИ.
1262. (1212) - **ТОМОВИ (ЈАНКО И ПЛАНИНКА) – ПЕРТ, АВСТРАЛИЈА;**
1958/1989: куѝ.1; 0,01. Несреден.
1263. (1220) - **ТРАЈКОВСКИ (МЕТОДИЈА И НАДА) – ПЕРТ,**
АВСТРАЛИЈА: 1993/1995: куѝ.1; 0,02. СИ.
1264. (1280) - **ФОТЕВИ (ВЕРА И МИНЧО) – СКОПЈЕ; куѝ.7; 0,7. Несреден.**

Б.2. ЛИЧНИ ФОНДОВИ

1265. (1172) - **АНДРЕЕВ БАНЕ – РОНКАТА, УЧЕСНИК ВО НОВ –**
СКОПЈЕ; 1932-1971: куѝ. 5; 0,5. АИ, а.е. 175, листови 1571, НИС 40 сѝр.
1266. (1300) - **АЌИМОВИЌ ВИКТОР, НОВИНАР – СКОПЈЕ; ?:** куѝ.24; 2,4.
Несреден.
1267. (1420) - **БИЛЈАНОВСКИ ЗЛАТКО, ОПШТЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧКИ**
РАБОТНИК – СКОПЈЕ; 1931/2004: куѝ. 4; 0,4. АИ, ажурито во
АОП - базише
1268. (1302) - **ВАНОВ КОСТА, ТРГОВЕЦ – ВЕЛЕС; 1919/1972:** куѝ.1;
0,05. АИ.
1269. (1332) - **ВАПЦАРОВ ЈОНКОВ НИКОЛА; куѝ.1; 0,05. Несреден.**

1270. (1301) - **ВЕСЛИЕВСКИ НАУМ – ОВЧАРОТ, ПРВОБОРЕЦ – РЕСЕН;**
куѝ.1; 0,1. *Несреден.*
1271. (1399) - **ГАВРИШ КСЕНИЈА, ОПШТЕСТВЕН РАБОТНИК - СКОПЈЕ;**
куѝ. 3; 0,3. *СИ, а.е. 91, лисѝови 1771, НИС 27 сѝр.*
1272. (1419) - **ДУМА Д-Р ХРИСТО, УНИВЕРЗИТЕТСКИ ПРОФЕСОР**
- СКОПЈЕ: 1948/2002; куѝ. 10; 1. АИ, а.е. 152, лисѝови 8277,
НИС 43 сѝр.
1273. (1221) - **ЃЕОРЃИЕВСКИ БРАНКО – ПЕРТ, АВСТРАЛИЈА; 1983/1994:**
куѝ.1; 0,05. *СИ.*
1274. (1310) - **ИВАНОВСКИ АЛЕКСАНДАР – АЛЕКО – СКОПЈЕ; 1953/1997:**
куѝ.1; 0,1. *АИ, а. е. 17, лисѝови 537, НИС 10 сѝр.*
1275. (1331) - **ИВАНОВСКИ ВАСИЛ (БИСТРИШКИ); куѝ.1; 0,1. Несреден.**
1276. (1378) - **ИВАНОВСКИ ВЛАДИМИР – ЛУМБАРКО, ПРОФЕСОР –**
СКОПЈЕ; куѝ.21; 2,1. Несреден.
1277. (1330) - **КАЛАЈЦИЕВ ХРИСТО; куѝ.1; 0,05. Несреден.**
1278. (1397) - **КАРАЦА ВАСКО, ПИСАТЕЛ-ПОЕТ-КОСТУР, ЕГЕЈСКА**
МАКЕДОНИЈА; 1937- 2000: куѝ.1; 0,1. Несреден
1279. (1110) - **КАЧОРОВ ДОНЕ – ТОРОНТО, КАНАДА; куѝ.1; 0,1. Несреден.**
1280. (1432) **КУЦУЛОВСКА ГАЛЕНА, МУЗЕОЛОГ - СКОПЈЕ, куѝ. 6; 0,6.**
1281. (1223) - **ЛЕМБАНОВА ЈАНА, ПОЕТЕСА – МЕЛБУРН,**
АВСТРАЛИЈА; 1991/1995: куѝ.1; 0,02. СИ.
1282. (1239) - **МАНЧЕВСКИ МИЛЧО, ФИЛМСКИ РЕЖИСЕР – СКОПЈЕ;**
куѝ.4; 0,4. *Несреден.*

1283. (1422) - **МИНЧЕВ НИКОЛА, ОПШТЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧКИ РАБОТНИК– СКОПЈЕ; ? : куѝ. 1; 0,05. Несреден.**
1284. (1128) - **МИХОВ БЛАГОЈ, АМБАСАДОР – СКОПЈЕ; куѝ.5; 0,5. Несреден.**
1285. (1219) - **ОРОВЧАНЕЦОТ ПРОТОЈЕРЕЈ АЛЕКСО ЈОВАНОВСКИ - ПЕРТ, АВСТРАЛИЈА, 1935; куѝ. 1; 0,02. СИ.**
1286. (1279) - **ПАСКАЛЕВСКИ ПАСКАЛ, ПУБЛИЦИСТ - ДОЛНЕНИ КОСТУРСКО: 1937/1996; кн. 12, куѝ. 2, 0,4. АИ, а.е. 97, листови 1136, НИС 44 сѝр.**
1287. (1173) - **ПАШТИ ЈОВАН, БАЛЕТСКИ УМЕТНИК - СКОПЈЕ: ѝакеѝи 23; 4,5. Несреден.**
1288. (1423) - **ПОДГОРЕЦ ВИДОЕ, ПИСАТЕЛ - СКОПЈЕ: 1956/1995 ; куѝ. 22; 2,2. СИ 11 сѝр.**
1289. (1174) - **СМАТРАКАЛИЕВ МИХАИЛ, ПУБЛИЦИСТ - СОФИЈА: куѝ. 26; 2,6. Несреден.**
1290. (1129) - **СПИРОВСКИ ИЛИЈА-ПАНДЕ (-); 1932-1971: куѝ. 5; 0,5. АИ, а.е. 175, листови 1571, НИС 40 сѝр.**
1291. (1224) - **СПИРОВСКИ МИЛЕ - БРИЗБЕН, АВСТРАЛИЈА: 1960, куѝ. 1. 0,01. Несреден**
1292. (1338) - **СТЕФАНОВСКИ ГОЦЕ, ПРОФЕСОР - СКОПЈЕ: 1922/1991: куѝ. 23; 2,3. Несреден.**
1293. (1303) - **СТОЈАНОВ Д-Р ПЕТАР, НАУЧЕН РАБОТНИК - СКОПЈЕ: куѝ. 2; 0,2. Несреден.**
1294. (1130) - **ТАЛЕВСКИ БЛАГОЈА, ОПШТЕСТВЕН РАБОТНИК - СКОПЈЕ: куѝ. 4; 0,4. АИ, а.е. 169, листови 2776, НИС 47 сѝр.**

1295. (1427) - **ТОДОРОВСКИ Д-Р ГЛИГОР, НАУЧЕН РАБОТНИК - СКОПЈЕ:**куѝ. 5; 0,5. *Несреден.*
1296. (1393) - **ТУФЕКЧИЕВ НАЌЕ, МАКЕДОНСКИ ИСЕЛЕНИК ВО ШВЕДСКА (?)**: куѝ. 2; 0,2. *Несреден.*
1297. (1421). **ЌОРНАКОВ Д-Р ДИМИТАР, ИСТОРИЧАР НА УМЕТНОСТА - СКОПЈЕ:** 1946/2004; куѝ. 10; 1. *АИ. лисѝови 3819, НИС 61 сѝр.*
1298. (1211) - **ЌОСЕВСКИ ЗОРАН, ПЕРТ, АВСТРАЛИЈА:** 1985/1992: куѝ. 1; 0,1. *Несреден.*
1399. (1373) - **ЧАВДАРОВСКИ ВАНЧО - ДИРИГЕНТ - СКОПЈЕ:** куѝ. 9; 0,9. *Несреден.*
1300. (1322) - **ЧЕМЕРСКИ АНГЕЛ, ОПШТЕСТВЕНО-ПОЛИТИЧКИ РАБОТНИК - СКОПЈЕ:** 1946-1985: куѝ. 1; 0,1. *АИ, а.е. 83, лисѝови 914, НИС 26 сѝр.*
1301. (1175) - **ЧУЧКОВ МАНОЈЛО, УНИВЕРЗИТЕТСКИ ПРОФЕСОР - СКОПЈЕ:** 1920/1991: куѝ. 3; 0,3. *АИ, а.е. 240, лисѝови 2004, НИС 37 сѝр.*
1302. (1131) - **ЏУНОВ РИСТО, ОПШТЕСТВЕН РАБОТНИК - СКОПЈЕ:** куѝ. 149; 14,9. *Несреден.*
1303. (1210) - **ШАРИНОВСКИ МИХАИЛ - ПЕРТ, АВСТРАЛИЈА:** 1957: куѝ. 4; 0,4. *Несреден.*

В. ЗБИРКИ

- 1304. (1430) ЗБИРКА ГЕНЕРАЛНИ УРБАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ;**
куѝ. 1; 0,1.
- 1305. (1282) - ТЕХНИЧКА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПРИМЕНА ОД**
МИНИСТЕРСТВОТО ЗА УРБАНИЗАМ, ГРАДЕЖНИШТВО И
ЗАШТИТА НА ЖИВОТНА СРЕДИНА НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА – СКОПЈЕ; куѝ. 73; 7,3. РС.
- 1306. (1379) - ТЕХНИЧКА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПРИМЕНА ОД**
МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ТРАНСПОРТ И ВРСКИ НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА – СКОПЈЕ; куѝ.54; 5,4. РС.
- 1307. (1107) - ТЕХНИЧКА ДОКУМЕНТАЦИЈА ОД ПОСЕБНО ЗНАЧЕЊЕ;**
куѝ.128; 12,8 и 3511, микрофиши.

Г. КСЕРОКСКОПИРАНА АРХИВСКА ГРАГА **ОД СТРАНСКА ПРОВЕНИЕНЦИЈА**

АВСТРИЈА

- 1308. (1238) - МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ НА**
АВСТРИЈА–ВИЕНА; 1926/1928: куѝ.1; 0,1. АИ.
- 1309. (1396) - МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ НА**
АВСТРИЈА -ВИЕНА 1922-1936: куѝ.1; 0,1. Несреден.

БУГАРИЈА

- 1310. (1177) - БУГАРСКИ КОНЗУЛАТ ВО БИТОЛА; 1907/1910:**
куѝ.3; 0,3. АИ, а.е. 337, листови 1334, НИС 7 сѝр.
- 1311. (1194) - МИНИСТЕРСТВО ЗА НАРОДНА ПРОСВЕТА НА БУГАРИЈА**
– СОФИЈА; 1920: куѝ.1; 0,01. АИ, а.е. 3, листови 9, НИС 1 сѝр.

1312. (1263) - **НАРОДНО СОБРАНИЕ НА БУГАРИЈА – СОФИЈА; 1941/1943:**
куй̄.1; 0,03. АИ, а.е. 22, лист̄ови 240, НИС 7 с̄ир.
1313. (1179) - **ПРЕТСЕДАТЕЛСТВО НА НР БУГАРИЈА – СОФИЈА;**
1946/1947: куй̄.1; 0,02.АИ, а.е. 58, лист̄ови 139, НИС 15 с̄ир.
1314. (1178) - **БУГАРСКО ТРГОВСКО АГЕНТСТВО ВО ТИРАНА;**
1928/1938: куй̄.1; 0,1. АИ, а.е. 161, лист̄ови 336, НИС 37 с̄ир.
1315. (1298) - **ДУБЛИЧКО МАКЕДОНСКО ДРУШТВО; 1897/1899:**
куй̄.1; 0,01. АИ, а.е. 7, лист̄ови 12, НИС 2 с̄ир.
1316. (1201) - **ЦК БКП – СОФИЈА; 1924/1947: куй̄.1; 0,02. АИ, а.е. 9,**
лист̄ови 98, НИС 4 с̄ир.
1317. (1202) - **ЗАДГРАНИЧНИ ОРГАНИ НА БКП; 1922/1941: куй̄.1; 0,1. АИ,**
а.е. 36, лист̄ови 437, НИС 12 с̄ир.
1318. (1204) - **ОКРУЖНА ОРГАНИЗАЦИЈА НА БКП – ГОРНА ЦУМАЈА;**
1921/1944:куй̄.1; 0,02. АИ, а.е. 54, лист̄ови 95, НИС 14 с̄ир.
1319. (1203) - **БАЛКАНСКА КОМУНИСТИЧКА ФЕДЕРАЦИЈА;**
1920/1937: куй̄.1; 0,05. АИ, а.е. 29, лист̄ови 243, НИС 11 с̄ир.
1320. (1182) - **НАЦИОНАЛЕН КОМИТЕТ НА СОЈУЗОТ НА**
МАКЕДОНСКИТЕ ЕМИГРАНТСКИ ОРГАНИЗАЦИИ – СОФИЈА;
1905/1951: куй̄.1; 0,01. АИ а.е. 3, лист̄ови 3, НИС 1 с̄ир.
1321. (1254) - **ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“ – СОФИЈА; 1931/1947: куй̄.1; 0,1. АИ,**
а.е. 9, лист̄ови 505, НИС 3 с̄ир.
1322. (1205) - **ПОЛИТИЧКИ ЗАТВОРСКИ МАТЕРИЈАЛ; куй̄.1; 0,05. АИ,**
а.е. 3, лист̄ови 237, НИС 1 с̄ир.
1323. (1269) - **УСТАВ НА ИЛИНДЕНСКАТА ОРГАНИЗАЦИЈА; 1926:**
куй̄.1; 0,01. АИ, а.е. 1, лист̄ови 9, НИС 3 с̄ир.

1324. (1249) - **КОЛЕКЦИЈА – МАКЕДОНСКО ПРАШАЊЕ; 1903/1969:**
куѝ.1; 0,02. АИ, а.е. 8, лисѝови 80, НИС 2 сѝр.
1325. (1265) - **ВМРО; 1924/1933:** куѝ.6; 0,6. АИ, а.е. 193, лисѝови 4.623,
НИС 39 сѝр.
1326. (1260) - **ВМРО – ОБЕДИНЕТА; 1925/1954:** куѝ.1; 0,1. АИ, а.е. 6,
лисѝови 12, НИС 2 сѝр.
1327. (1266) - **НАЦИОНАЛНО ОСЛОБОДИТЕЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ НА
МАКЕДОНЦИТЕ ВО БУГАРИЈА ПО БЕРЛИНСКИОТ КОНГРЕС:
1878:** куѝ.9; 0,9. Несреден.
1328. (1243) - **КОМЕСАРСТВО ЗА ЕВРЕЈСКИ ПРАШАЊА – СОФИЈА;
1941/1943:** куѝ.1; 0,02.АИ, а.е. 19, лисѝови 144, НИС 6 сѝр.
1329. (1292) - **КОЛЕКЦИЈА – НАЦИОНАЛНО ОСЛОБОДИТЕЛНО
ДВИЖЕЊЕ: 1878/1981:** куѝ. 1; 0,02. АИ, а.е. 14, лисѝови 128,
НИС 5 сѝр.
1330. (1289) - **ЛИЧНОСТИ И НАСТАНИ СВРЗАНИ СО ДЕЈНОСТА НА
БАТАЉНОТ „ХРИСТО БОТЕВ“; 1941/1992:** куѝ.1; 0,1. АИ, а.е. 43,
лисѝови 332, НИС 9 сѝр.
1331. (1333) - **МАКЕДОНСКИ ЛИТЕРАТУРЕН КРУЖОК (1938-1941);
1936/1987:** куѝ. 1, 0,1. АИ, а.е. 59, лисѝови 241, НИС 20 сѝр.
1332. (1262) - **НАЦИОНАЛЕН КОМИТЕТ НА ОТЕЧЕСТВЕНИОТ ФРОНТ -
СОФИЈА: 1944/1948:** куѝ.2; 0,2. АИ, а.е. 103, лисѝови 1033, НИС 29 сѝр.
1333. (1180) - **ОБЛАСНИ, ОКОЛИСКИ И МЕСНИ КОМИТЕТИ НА
ОТЕЧЕСТВЕНИОТ ФРОНТ ВО ПИРИНСКА МАКЕДОНИЈА;
1944/1947:** куѝ.1; 0,02. АИ, а.е. 83, лисѝови 141, НИС 18 сѝр.
1334. (1190) - **СОЈУЗ НА МАКЕДОНСКИТЕ НАУЧНО-ПРОСВЕТНИ
ДРУШТВА – СОФИЈА; 1945/1951:** куѝ.1; 0,1. АИ, а.е. 241, лисѝови 352,
НИС 67 сѝр.

1335. (1296) - **ОКОЛИСКИ ИНСПЕКТОРАТ ПО СТАТИСТИКА – БЛАГОЕВГРАД**; 1957; кyш. 1; 0,01. **АИ, а.е. 1, лис̄тови 9, НИС 3 с̄пр.**
1336. (1290) - **СТАРО ЗАГОРСКА МИТРОПОЛИЈА**; 1898/1921: кyш.1; 0,01. **АИ, а.е. 3, лис̄тови 20, НИС 3 с̄пр.**
1337. (1251) - **УЗУНОВИ (ДИМИТАР, ХРИСТО И АНГЕЛ)**; 1884/1931: кyш.1; 0,1. **АИ, а.е. 50, лис̄тови 490, НИС 13 с̄пр.**
1338. (1255) - **АЛЕКСАНДРОВ ТОДОР**; 1911/1990: кyш.1; 0,1. **АИ, а.е. 94, лис̄тови 534, НИС 28 с̄пр.**
1339. (1186) - **БАЖДАРОВ ЃОРЃИ**; 1912/1993: кyш.1; 0,05. **АИ, а.е. 93, лис̄тови 260, НИС 21 с̄пр.**
1340. (1248) - **БОЈАЦИЕВ КЛИМЕНТ**; 1913/1931: кyш.1; 0,02. **АИ, а.е. 25, лис̄тови 68, НИС 6 с̄пр.**
1341. (1181) - **ВЕЛЧЕВ ВЕЛЧО**; 1909/1928: кyш.1; 0,02. **АИ, а.е. 5, лис̄тови 189, НИС 2 с̄пр.**
1342. (1268) - **ВИДОВ БЛАГОЈ**; 1969: кyш.1; 0,02. **АИ, а.е. 1, лис̄тови 117, НИС 1 с̄пр.**
1343. (1185) - **ГЕРЦИКОВ МИХАИЛ**; 1928/1931: кyш.1; 0,02. **АИ, а.е. 15, лис̄тови 31, НИС 4 с̄пр.**
1344. (1241) - **ГРУЕВ ДАМЕ**; 1900/1959: кyш.1; 0,05. **АИ, а.е. 42, лис̄тови 185, НИС 12 с̄пр.**
1345. (1188) - **ДАКОВСКИ ИВАНОВ БОЈАН**; 1927: кyш.1; 0,01. **АИ, а.е. 6, лис̄тови 6, НИС 2 с̄пр.**
1346. (1261) - **ДИМИТРОВ ЃОРЃИ**; 1924/1949: кyш.1; 0,1. **АИ, а.е. 124, лис̄тови 249, НИС 40 с̄пр.**

1347. (1258) - ДРВИНГОВ ПЕТАР; 1912/1945: кyш.1; 0,02. АИ, а.е. 45,
лис̄тови 117, НИС 11 с̄пр.
1348. (1206) - КАВРАКИРОВ СИМЕОН; 1918/1959: кyш.1; 0,05. АИ, а.е. 78,
лис̄тови 260, НИС 18 с̄пр.
1349. (1293) - КАРАЈОВОВ ТОМА; 1910/1934: кyш.1; 0,01. АИ, а.е. 13,
лис̄тови 47, НИС 5 с̄пр.
1350. (1183) - КЕЦКАРОВ АНТОН; 1916/1938: кyш.1; 0,02. АИ, а.е. 2,
лис̄тови 15, НИС 1 с̄пр.
1351. (1200) - КОВАЧЕВ ВЛАДИСЛАВ; 1875/1924: кyш.1; 0,05. АИ, а.е. 25,
лис̄тови 227, НИС 3 с̄пр.
1352. (1247) - КОЦЕВ ХРИСТО; 1925/1930: кyш.1; 0,02. АИ, а.е. 2,
лис̄тови 104, НИС 1 с̄пр.
1353. (1191) - КАРАЈАНОВ ТОМОВ ЛАЗАР; 1920: кyш.1; 0,01. АИ, а.е. 1,
лис̄тови 2, НИС 1 с̄пр.
1354. (1291) - КРЧОВ ДИМИТРОВ ТОМА; кyш.1; 0,01. АИ, а.е. 1,
лис̄тови 10, НИС 3 с̄пр.
1355. (1198) - КУЛИШЕВ ЃОРЃИ; 1928/1980: кyш.1; 0,02. АИ, а.е. 8,
лис̄тови 67, НИС 3 с̄пр.
1356. (1252) - КУШЕВ БАНОВ МИХАИЛ; 1985: кyш.1; 0,01. АИ, а.е. 1,
лис̄тови 21, НИС 1 с̄пр.
1357. (1197) - ЛОЗАНЧЕВ АТАНАС; 1943: кyш.1; 0,01. АИ, а.е. 1,
лис̄тови 6, НИС 1 с̄пр.
1358. (1257) - ЛЈУДСКАНОВ КОНСТАНТИН; 1922/1930: кyш.1; 0,01. АИ,
а.е. 19, лис̄тови 38, НИС 5 с̄пр.

1359. (1187) - МАЛЕШЕВСКИ НИКОЛА; 1923: кyш̄.1; 0,02. АИ, а.е. 2, лис̄тови 2, НИС 1 с̄вр.
1360. (1267) - МАЏАРОВ ИВАНОВ МИХАИЛ; 1903/1935: кyш̄.1; 0,01. АИ, а.е. 6, лис̄тови 12, НИС 2 с̄вр.
1361. (1195) - МИЛОВ ВЛАДИМИР; 1926/1931: кyш̄.1; 0,02. АИ, а.е. 5, лис̄тови 66, НИС 2 с̄вр.
1362. (1259) - МИНКОВ ЃОРЃИ; 1901/1903: кyш̄.1; 0,01. АИ, а.е. 12, лис̄тови 22, НИС 3 с̄вр.
1363. (1199) - МИХАЈЛОВ ПАНЧО; 1888/1950: кyш̄.1; 0,01. АИ, а.е. 26, лис̄тови 65, НИС 5 с̄вр.
1364. (1256) - НИКОЛАЕВ НИКОЛАЈ; 1919/1935: кyш̄.1; 0,01. АИ, а.е. 7, лис̄тови 32, НИС 2 с̄вр.
1365. (1208) - ПАРАПУНОВ НИКОЛА; 1924/1940: кyш̄.1; 0,02. АИ, а.е. 12, лис̄тови 44, НИС 3 с̄вр.
1366. (1184) - ПЕНЧЕВ ПЕНКО; 1908/1938: кyш̄.1; 0,02. АИ, а.е. 2, лис̄тови 6, НИС 1 с̄вр.
1367. (1294) - ПЕТИШЕВ КРУМ; 1922/1934: кyш̄.1; 0,01. АИ, а.е. 13, лис̄тови 20, НИС 5 с̄вр.
1368. (1295) - ПОП АТАНАСОВ КОНСТАНТИН; 1905/1934: кyш̄.1; 0,01. АИ, а.е. 9, лис̄тови 28, НИС 4 с̄вр.
1369. (1329) - ПОП ДИМИТРОВ ВАСИЛЕВ АЛЕКСАНДАР (АЛЕКО ПАША); кyш̄.1; 0,05.Несреден.
1370. (1246) - ПОП ПЕТРОВ СРЕБРЕН; 1915/1942: кyш̄.1; 0,1. АИ, а.е. 102, лис̄тови 622, НИС 26 с̄вр.

1371. (1207) - ПОП ТОМОВ ВЛАДИМИР; 1910/1952; кyш.1; 0,1. АИ, а.е. 61, лисѝови 507, НИС 14 сѝр.
1372. (1240) - ПРОТОГЕРОВ АЛЕКСАНДАР; 1868/1928: кyш.5; 0,5. АИ, а.е. 1.154, лисѝови 2.998, НИС 292 сѝр.
1373. (1264) - ПУЛЕВСКИ ЃОРЃИЈА; 1875: кyш.1; 0,1. АИ, а.е. 1, лисѝови 470, НИС 1 сѝр.
1374. (1189) - ПУНДЕВ МАРИНОВ ВАСИЛ; 1920: кyш.1; 0,01. АИ, а.е. 1, лисѝови 6, НИС 1 сѝр.
1375. (1209) - САКАРОВ НИКОЛА; 1899/1940: кyш.1; 0,1. АИ, а.е. 21, лисѝови 377, НИС 5 сѝр.
1376. (1196) - СЕИЗОВ ВАСИЛ; 1919/1971: кyш.1; 0,02. АИ, а.е. 30, лисѝови 13149, НИС 7 сѝр.
1377. (1192) - ХАРИЗАНОВ ИВАН; 1919: кyш.1; 0,01. АИ, а.е. 2, лисѝови 20, НИС 1 сѝр.
1378. (1244) - ХАЌИ ДИМОВ ДИМО; 1878/1945: кyш.2; 0,2. АИ, а.е. 166, лисѝови 740, НИС 36 сѝр.
1379. (1250) - ЧАКАРОВ ЃОРЃИ; 1866/1885: кyш.1; 0,01. АИ, а.е. 8, лисѝови 12, НИС 2 сѝр.
1380. (1242) - ЧЕРНОПЕЕВ ХРИСТО; 1881/1915: кyш.1; 0,1. АИ, а.е. 109, лисѝови 352, НИС 2 сѝр.
1381. (1245) - ШАНДАНОВ ДИМОВ ПЕТАР; 1963/1964: кyш.1; 0,05. АИ, а.е. 2, лисѝови 262, НИС 2 сѝр.
1382. (1253) - ВЕСНИК „НОВИ ДНИ“; 1934/1935: кyш.1; 0,01. АИ, а.е. 2, лисѝови 22, НИС 1 сѝр.

ГЕРМАНИЈА

1383. (1297) - МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ НА ГЕРМАНИЈА; (1874/1944); 1904/1914: куѝ.3; 0,3. АИ, а.е. 288, листови 1345, НИС 76 сѝр.

1384. (1299) - ГЕРМАНСКА ОДБРАНА (ВЕРМАХТ); 1941/1945: куѝ.2; 0,2. АИ, а.е. 203, листови 532, НИС 39 сѝр.

ЈУГОСЛАВИЈА

1385. (1176) - МИНИСТЕРСТВО ЗА ПРОСВЕТА И ЦРКВЕНИ РАБОТИ НА КРАЛСТВОТО СРБИЈА – БЕЛГРАД; 1913/1914: куѝ.1; 0,1. Несреден.

РОМАНИЈА

1386. (1398) - АТИНА ; 1903-1940: куѝ.2; 0,2. Несреден.

РУСИЈА

1387. (1344) - МИСИЈА ВО СОФИЈА; 1900/1912: куѝ.1; 0,1. АИ, а.е. 93, листови 659, НИС 28 сѝр.

1388. (1345) - КАНЦЕЛАРИЈА ЗА СЛОВЕНСКИ РАБОТИ - МОСКВА; 1859/1900: куѝ.1; 0,1. АИ, а.е. 47, листови 705, НИС 16 сѝр.

1389. (1346) - АРХИВ НА КОМИНТЕРНАТА - МОСКВА; 1924/1939; куѝ.1; 0,1. АИ, а.е. 123, листови 745, НИС 35 сѝр.

1390. (1347) - БАЛКАНОТ МЕЃУ ДВЕТЕ СВЕТСКИ ВОЈНИ; 1915/1940: куѝ.1; 0,1. АИ, а.е. 196, листови 791, НИС 52 сѝр.

1391. (1348) - РУСКА АМБАСАДА ВО ЦАРИГРАД; 1838/1913: куѝ.3; 0,3. АИ, а.е. 289, листови 2.153, НИС 76 сѝр.
1392. (1349) - РУСКА АМБАСАДА ВО ЛОНДОН; 1916: куѝ.1; 0,01. АИ, а.е. 1, листови 20, НИС 3 сѝр.
1393. (1350) - АЗИСКИ ДЕПАРТМАН - МОСКВА; 1904/1905: куѝ.1; 0,02. АИ, а.е. 37, листови 103, НИС 12 сѝр.
1394. (1351) - ОДДЕЛЕНИЕ ЗА ИНФОРМАЦИИ И ПЕЧАТ - МОСКВА; 1916: куѝ.1; 0,01. АИ, а.е. 1, листови 43, НИС 3 сѝр.
1395. (1352) - ПОЛИТАРХИВ - МОСКВА; 1898/1917: куѝ.1; 0,1. АИ, а.е. 120, листови 973, НИС 33 сѝр.
1396. (1353) - ЈУГОСЛОВЕНСКИ КОНЗУЛАТИ И ДИПЛОМАТСКИ ПРЕТСТАВНИШТВА ВО СТРАНСТВО; 1914/1920: куѝ.1; 0,1. АИ, а.е. 63, листови 404, НИС 19 сѝр.
1397. (1354) - УПРАВА ЗА ДРЖАВНА БЕЗБЕДНОСТ НА ГЕРМАНИЈА - БЕРЛИН; 1939/1944: куѝ.1; 0,05. АИ, а.е. 20, листови 340, НИС 7 сѝр.
1398. (1355) - ДИРЕКЦИЈА НА БУГАРСКАТА ПОЛИТИЧКА ПОЛИЦИЈА - СОФИЈА; 1942: куѝ.1; 0,01. АИ, а.е. 1, листови 66, НИС 3 сѝр.
1399. (1356) - ГЛАВНА СТОПАНСКА УПРАВА НА СС - БЕРЛИН; 1941: куѝ.1; 0,01. АИ, а.е. 1, листови 67, НИС 3 сѝр.
1400. (1357) - МИНИСТЕРСТВО ЗА СТОПАНСТВО НА ГЕРМАНИЈА - БЕРЛИН; 1944: куѝ.1; 0,01. АИ а.е. 1, листови 68, НИС 3 сѝр.
1401. (1358) - ВОЕНО МИНИСТЕРСТВО НА ФРАНЦИЈА - ПАРИЗ; 1942: куѝ.1; 0,02. АИ, а.е. 2, листови 138, НИС 3 сѝр.
1402. (1359) - СОВЕТСКАТА ДИПЛОМАТИЈА ВО ПЕРИОДОТ НА ВТОРАТА СВЕТСКА ВОЈНА; 1943/1946: куѝ.1; 0,01. АИ, а.е. 13, листови 40, НИС 6 сѝр.

1403. (1360) - **МИНИСТЕРСТВО ЗА ВЕРСКИ ПРАШАЊА НА ГЕРМАНИЈА - БЕРЛИН**; 1939/194: кyш.1; 0,02 АИ, а.е. 6, лисџови 178, НИС 4 сџр.
1404. (1363) - **РУСКИ АРХЕОЛОШКИ ИНСТИТУТ ВО ИСТАНБУЛ**; 1898/1900: кyш.1; 0,01. АИ, а.е. 3, лисџови 50, НИС 3 сџр.
1405. (1337) - **МАКЕДОНСКОТО ПРАШАЊЕ ВО ДОКУМЕНТИТЕ НА КОМИНТЕРНАТА**; 1904/1950: кyш.7; 0,7. Несреден.
1406. (1334) - **КОНДАКОВ НИКОДИМ ПАВЛОВИЧ**; 1898/1917: кyш.1; 0,02. АИ, а.е. 7, лисџови 142, НИС 4 сџр.
1407. (1335) - **СРЕЗНЕВСКИ ИЗМАИЛ ИВАНОВИЧ**; 1850/1916: кyш.1; 0,03. АИ, а.е. 6, лисџови 291, НИС 4 сџр.
1408. (1336) - **ЛАВРОВ ПЕТАР АЛЕКСЕЕВИЧ**; 1910/1930: кyш.1; 0,1. АИ, а.е. 26, лисџови 914, НИС 10 сџр.
1409. (1364) - **УСПЕНСКИ ФЕДОР ИВАНОВИЧ**; 1893/1910: кyш.1; 0,03. АИ, а.е. 10, лисџови 276, НИС 5 сџр.
1410. (1365) - **ЛОПАРЕВ ХРИСАНФ МЕФОДИЕВИЧ**; 1896: кyш.1; 0,01. АИ, а.е. 1, лисџови 39, НИС 3 сџр.
1411. (1366) - **РОМАНОВ КОНСТАНТИН КОНСТАНТИНОВИЧ**; 1900: кyш.1; 0,01. АИ, а.е. 1, лисџови 15, НИС 3 сџр.
1412. (1367) - **ЛАМАНСКИ ВЛАДИМИР ИВАНОВИЧ**; 1868/1890: кyш.1; 0,01. АИ, а.е. 1, лисџови 12, НИС 3 сџр.
1413. (1368) - **ШЧЕПКИН ВЈАЧЕСЛАВ НИКОЛАЕВИЧ**; 1893: кyш.1; 0,01. АИ, а.е. 1, лисџови 3, НИС 3 сџр.
1414. (1369) - **ДЕРЖАВИН НИКОЛАЈ СЕВАСТЈАНОВИЧ**; 1913/1946: кyш.1; 0,1. АИ, а.е. 16, лисџови 644, НИС 7 сџр.

ТУРЦИЈА

1415. (1287) - **ЈИЛДИЗ**; 1903/1904: **куш.9; 0,9. Несреден.**
1416. (1226) - **РУМЕЛИСКА ОБЛАСТ**; 1902/1908: **куш.4; 0,4. Несреден.**
1417. (1227) - **БИТОЛСКИ ВИЛАЕТ**; 1902/1908: **куш.12; 1,2. Несреден.**
1418. (1228) - **СОЛУНСКИ ВИЛАЕТ**; 1902/1908: **куш.2; 0,2 Несреден.**
1419. (1229) - **КОСОВСКИ ВИЛАЕТ**; 1902/1908: **куш.1; 0,1. Несреден.**
1420. (1230) - **ПРЕПИСКА НА АМБАСАДИ ВО РУМЕЛИСКИОТ ВИЛАЕТ**;
1902/1908: **куш.1; 0,1. Несреден.**
1421. (1231) - **РУДАРСТВО ВО РУМЕЛИСКИОТ ВИЛАЕТ**; 1902/1908;
куш.1; 0,1. Несреден.
1422. (1232) - **ЌЕПЕЦИ ЌАМИЛ**; **куш. 1; 0,1. Несреден**
1423. (1233) - **А – МТЗ – ВИСОКА КАНЦЕЛАРИЈА – ИСТАНБУЛ**;
1895/1907: **куш.10; 1. Несреден.**
1424. (1234) - **ТУРСКИ ПОПИСНИ ДЕФТЕРИ**; **куш.3; 0,3. Несреден.**
1425. (1235) - **ТФР – 1М – РАЗНА ДОКУМЕНТАЦИЈА НА РУМЕЛИСКИОТ
ИНСПЕКТОРАТ**; **Несреден.**
1426. (1236) - **ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ ОД РУМЕЛИСКА ОБЛАСТ**;
1902/1908: **Несреден.**

ФРАНЦИЈА

1427. (1361) - **МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ НА
ФРАНЦИЈА – ПАРИЗ**; 1895/1965: **куш.2; 0,2. АИ, а.е. 273,
листови 1.598, НИС 73 стр.**

**1428. (1362) - МИНИСТЕРСТВО ЗА ОДБРАНА НА ФРАНЦИЈА –
ВЕНСЕН; 1924/1951: куѝ.1; 0,1. АИ, а.е. 28, листови 154, НИС 11 сѝр.**

ХРВАТСКА

1429. (1318) - МИХАЈЛОВ ВАНЧО, куѝ.1; 0,02. Несреден.

**1430. (1415) - АМБАСАДА НА НДХ ВО СОФИЈА, 1941 – 1944:
куѝ. 1; 0,02. Несреден.**

**1431. (1416) - МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ НА НДХ –
ЗАГРЕБ, 1942: куѝ. 1; 0,03. Несреден.**

**1432. (1417) - РЕЖИМСКИ И РЕАКЦИОНЕРНИ ОРГАНИЗАЦИИ ВО
ХРВАТСКА, 1912 - 1941: куѝ. 1; 0,02. Несреден.**

**1433. (1418) - ЕМИГРАЦИИ ВО ХРВАТСКА, 1920 – 1941: куѝ. 1; 0,02.
Несреден.**